

Speurgids 2012

Ondernemen & Innoveren

Het Vlaamse overheidsbudget voor Economie, Wetenschap en Innovatie

Woord vooraf

Wetenschap en innovatie vormen samen de brandstof voor ondernemers om de maatschappelijke en economische vernieuwing te creëren die nodig is om Vlaanderen een topregio te maken op economisch, ecologisch en sociaal vlak. Om de concrete uitdagingen gesteld in het toekomstproject 'Vlaanderen in Actie' (ViA) en Pact 2020 te realiseren, is een meer gestroomlijnd en outputgedreven onderzoeksbeleid een zeer belangrijke ondersteunende factor.

Deel 1 van deze Speurgids Ondernemen & Innoveren belicht een greep uit de vele instrumenten die hiertoe bijdragen: de waarborgregeling en het preventief bedrijfsbeleid om bedrijven door (de naweeën van) de crisis te loodsen, de verschillende initiatieven ter bevordering van het ondernemerschap en de financieringsinstrumenten voor een meer en sterker ondernemerschap, meer groene economie met behulp van de ecologiepremie plus en de groene waarborg, meer groeiende ondernemingen via de Gazellesprong, een meer innovatieve en kennisintensieve economie door het ter beschikking stellen van risicokapitaal en het TINA-fonds, een sterkere internationalisering van de Vlaamse economie dankzij FIT, Dergelijke slagkrachtige maatregelen bevorderen de duurzame transformatie van het Vlaamse economische weefsel.

Aan dit alles hangt natuurlijk een prijskaartje. In 2012 beslist de Vlaamse Regering opnieuw om meer te investeren in wetenschap en innovatie en verhoogt ze de beleidskredieten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) met 60 miljoen euro. Het programma Beleidsondersteuning en Academisch beleid krijgt de grootste financiële impuls: het FWO-budget verhoogt met 14 miljoen euro, IWT ontvangt 13 miljoen euro extra, voor de financiering van Hercules wordt 10 miljoen euro meer uitgetrokken en ook de Bijzondere Onderzoeksfonds krijgen 7 miljoen extra. De budgetten voor het Industrieel Onderzoeksfonds, Integratie Hoger Onderwijs en de wetenschappelijke instellingen verhogen met respectievelijk 2, 3,1 en 1,45 miljoen euro. Onder het programma Valorisatie en Industrieel Beleid kunnen de vier Strategische Onderzoekscentra (VIB, IMEC, IBBT en VITO) rekenen op 4,6 miljoen euro extra budget. De beleidskredieten voor wetenschapscommunicatie onder het programma Sensibilisatie en Samenleving stijgen met 2,15 miljoen euro. Tenslotte wordt ook het krediet onder het programma Algemeen Beleid verhoogd met zo'n 3,7 miljoen euro.

Het totale wetenschaps- en innovatiebudget in 2012 bedraagt 1,891 miljard euro, waarvan 1,203 miljard euro voor onderzoek en ontwikkeling, verspreid over de dertien beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid. Voor het TINA fonds werd dit jaar geen nieuwe investering voorzien.

De Speurgids Ondernemen & Innoveren geeft een transparant overzicht van deze middelen en biedt hiermee een belangrijke aanzet voor verdere analyse en monitoring van beleidsindicatoren. We willen u hiermee een verduidelijkende leidraad aanreiken voor uw speurtocht binnen het Vlaamse economie-, wetenschaps- en innovatiebeleid.

Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid

Kris Peeters

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding

Ingrid Lieten

Inhoudsopgave

WOORD VOORAF	1
INHOUDSOPGAVE	3
TEN GELEIDE	5
DEEL 1 DUURZAME TRANSFORMATIE VAN HET VLAAMSE ECONOMISCHE WEEFSEL	7
Hoofdstuk 1.1 Bedrijven door de crisis helpen	9
Hoofdstuk 1.2 Meer en sterker ondernemerschap	11
Hoofdstuk 1.3 Een meer groene economie	15
Hoofdstuk 1.4 Meer groeiende ondernemingen	16
Hoofdstuk 1.5 Een meer innovatieve en kennisintensieve economie	18
Hoofdstuk 1.6 Een sterkere internationalisering van de Vlaamse Economie	20
Hoofdstuk 1.7 Samenvattend financieel overzicht	24
DEEL 2 WETENSCHAPS- EN INNOVATIEBELEID	25
Hoofdstuk 2.1 'Eigenlijk wetenschapsbeleid'	28
Hoofdstuk 2.2 Wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen	36
Hoofdstuk 2.3 Analyse van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB)	39
Hoofdstuk 2.4 O&O-overzichtskaart	53
DEEL 3 O&O-OVERHEIDSUITGAVEN VAN VLAANDEREN IN DE INTERNATIONALE CONTEXT	55
Hoofdstuk 3.1 Internationale vergelijking van de overheidsinspanningen voor O&O (GBAORD)	56
Hoofdstuk 3.2 De O&O-intensiteit in Vlaanderen	59
GEBRUIKTE AFKORTINGEN	63
MEDEWERKERS	64
COLOFON	65

Ten geleide

De Speurgids Ondernemen & Innoveren is een jaarlijkse publicatie van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie van de Vlaamse overheid die het overheidsbudget voor Economie, Wetenschap en Innovatie in het licht zet.

Deel 1 behandelt de instrumenten van het beleidsdomein EWI die het economische beleid van de Vlaamse overheid gestalte geven. De titels van hoofdstukken 1 tot en met 5 zijn deze van de strategische doelstellingen om de Vlaamse KMO's en grote bedrijven te versterken en te richten op duurzame groei en transformatie. In het zesde hoofdstuk komen de instrumenten aan bod die een sterkere internationalisering beogen. Een zevende hoofdstuk geeft een financieel overzicht.

Deel 2 behandelt het horizontale wetenschaps- en innovatiebeleid van de Vlaamse overheid. Achtereenvolgens komt het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' aan bod (uit de beleidsdomeinen EWI en Onderwijs en Vorming), met vervolgens het wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen. Daarna volgt een analyse van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) en tenslotte een overzichtskaart met de O&O-overheidskredieten 2012.

Deel 3 licht de middelen voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) nader toe. Om de internationale positie van Vlaanderen te duiden, worden de O&O-overheidsinspanningen van Vlaanderen vergeleken met die van andere landen.

De in deze publicatie vermelde budgetten 2012 zijn de kredieten op basis van het decreet houdende aanpassing van de algemene uitgavenbegroting 2012 (eerste begrotingscontrole), goedgekeurd op datum van 1 juni 2012 (in tijdreeksen aangeduid met '2012BC'). Voor de voorbije jaren bevatten de tijdreeksen steeds de definitieve kredieten - na de begrotingscontroles en eventuele kredietherschikkingen, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld.

De Speurgids Ondernemen & Innoveren wordt verder uitgediept op de website www.speurgids.be, waar men specifiek kan zoeken naar een welbepaald beleidsinitiatief of met andere woorden zelf snel en accuraat informatie kan opvragen.

Speciale dank ten slotte aan alle medewerkers aan de Speurgids Ondernemen & Innoveren 2012. Door hun inbreng is het gelukt om alle informatie te bundelen en ter beschikking te stellen van het beleid en van alle actoren in het economische en wetenschaps- en innovatiebeleid. Achteraan deze publicatie staan hun namen vermeld.

Duurzame transformatie van het Vlaamse economische weefsel

Deel 1

Omwillen van de globalisering van de economie en de turbulentie in de economische omgeving heeft Vlaanderen behoefte aan meer en sterkere 'open ondernemers'. Dit zijn ondernemers die open staan voor de mogelijkheden van duurzame internationale groei, de vergroening van de economie en de kansen van nieuwe kennis en de ontwikkeling van activiteiten in nieuwe speerpuntgebieden. Centraal in de beleidsvisie staat dan ook de duurzame transformatie van het Vlaamse economische weefsel.

Vanuit deze analyse werden zes strategische doelstellingen geformuleerd om de Vlaamse kmo's en grote bedrijven te versterken en te richten op duurzame groei en transformatie: bedrijven door de crisis helpen, meer en sterker ondernemerschap, een meer groene economie, meer groeiende

Agentschap Ondernemen

Het Agentschap Ondernemen (AO) wil het ondernemerschap aanmoedigen en bijdragen tot de ontwikkeling ervan. Daarbij wil het ondernemingen in hun concurrentiepositie ondersteunen en bijdragen tot de opbouw van stimulerende omgevingsfactoren voor het ondernemen. Het stimuleert samen met partners, bedrijven aan de hand van steunmaatregelen, informatie en advies om 'open' te ondernemen.

Om te komen tot meer en sterker ondernemerschap treedt AO in de eerste plaats op als regisseur. Het ondersteunt en stimuleert andere actoren – bedrijfsorganisaties, steden en gemeenten, ... – een bedrijfsvriendelijk beleid te voeren en projecten op te zetten die het ondernemerschap ten goede komen. Daarnaast treedt AO op als actor en staat het – complementair met de verschillende bedrijfsorganisaties – ondernemingen als kenniscentrum voor overheidsmaatregelen actief bij met informatie en advies.

AO beschikt over een subsidie-enveloppe van ongeveer 220 miljoen euro om bedrijven en bedrijfsorganisaties te ondersteunen: de kmo-portefeuille, de ecologiepremie, de strategische opleidings- en investeringssteun, de steun voor hinder bij openbare werken, ...

Ook grensoverschrijdende samenwerking op deze domeinen wordt ondersteund in verschillende INTERREG-programma's. En als knooppunt binnen het Enterprise Europe Network bevordert AO samen met het IWT het internationaal zakendoen. Meer info op www.agentschapondernemen.be.

ParticipatieMaatschappij Vlaanderen

ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) is een investeringsmaatschappij die zich richt op duurzame economische groei en veel belang hecht aan zowel het financiële als het maatschappelijke rendement van haar initiatieven. Zij investeert in bedrijven en projecten die belangrijk zijn voor de Vlaamse regio. Zo creëert PMV meer waarde voor het geld dat Vlaanderen investeert in zijn toekomst. De voorbije jaren heeft PMV dan ook een sleutelpositie verworven in de Vlaamse markt van bedrijfsfinanciering. PMV faciliteert de hele levenscyclus van een onderneming, van bij het prille begin tot aan de internationale groei.

Afhankelijk van de situatie of het doel van de onderneming in kwestie levert PMV financiering op maat: risicokapitaal, waarborgen voor bedrijfskredieten, voordelige leningen en investeringen via externe fondsen. PMV beheert een portefeuille van meer dan 750 miljoen euro aan activa. PMV voert ook

ondernemingen, meer innovatieve en kennisintensieve economie en ten slotte een sterkere internationalisering van de Vlaamse economie.

In deel 1 komen deze zes strategische doelstellingen als korte hoofdstukken aan bod, waarin de instrumenten worden besproken waarover de Vlaamse overheid beschikt om deze doelstellingen te helpen realiseren. De agentschappen die de belangrijkste instrumenten beheren, zijn: het Agentschap Ondernemen (AO), de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV), de Limburgse ReconversieMaatschappij (LRM) en het Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT).

opdrachten uit van en voor rekening van het Vlaamse Gewest. Meer info op www.pmv.eu.

Limburgse ReconversieMaatschappij

LRM investeert in bedrijven en projecten die economische activiteiten genereren in Limburg. Zuurstof geven aan de Limburgse ondernemingen is de missie van LRM (zuurstof voor groei). LRM profileert zich als winstgedreven investeerder met een uniek gecombineerd aanbod van financiële middelen, infrastructuur en knowhow. De deuren staan bij LRM open voor iedere onderneming, ongeacht de grootte of de sector. De toegang tot LRM loopt via vijf domeinen: ICT en Media, Life Sciences, Cleantech & Energie, KMO en ten slotte grote ondernemingen. Met de focus op haar kennisdomeinen draagt LRM bij tot de transitie van de traditionele Limburgse 'maakeconomie' tot innovatieve en technologische kenniseconomie. Binnen de vijf speersegmenten spitsen de activiteiten van LRM zich toe op het verstrekken van risicokapitaal enerzijds en het ontwikkelen van bedrijfsinfrastructuur en het commercialiseren van vastgoed anderzijds.

Daarnaast coördineert LRM het investeringsproces voor buitenlandse investeerders met investeringsplannen in Limburg. Meer info op www.lrm.be

Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen of Flanders Investment & Trade

Flanders Investment & Trade (FIT) ondersteunt Vlaamse bedrijven in het internationaal zakendoen en gidst buitenlandse investeerders naar opportuniteiten in Vlaanderen. Vlaamse ondernemers kunnen op FIT een beroep doen voor informatie over buitenlandse markten, advies over marktbenaderingsstrategieën, deelname aan seminars, zakenreizen en vakbeurzen en het zoeken van zakenpartners in het buitenland. Het agentschap beschikt daartoe over een eigen binnen- en buitenlands netwerk dat ten dienste staat van Vlaamse bedrijven. Vlaamse bedrijven kunnen rekenen op ruim 90 kantoren in het buitenland: een kleine 70 FIT-kantoren, aangevuld met zo'n 20 kantoren van Wallonië en Brussel met wie een samenwerkingsakkoord werd afgesloten.

FIT biedt ook verschillende vormen van subsidies aan. Een extra financieel duwtje in de rug kan immers het verschil maken bij de internationale ambities van Vlaamse bedrijven. Meer info op : www.flandersinvestmentandtrade.be.

Hoofdstuk 1.1

Bedrijven door de crisis helpen

PMV beschikt over de Waarborgregeling en Gigarant om bedrijven een duwtje in de rug te geven. Er bestaat ook een waarborgregeling met soepelere voorwaarden voor kmo's die hinder ondervinden van openbare werken. Bij hinder van openbare werken kan AO ook tussenkomen in de rentelast van

een overbruggingskrediet. Bedrijven die in moeilijkheden dreigen te komen, worden door AO ondersteund, via het Preventief Bedrijfsbeleid en via de subsidiering van Tussenstap en Efreem.

Waarborgen voor bedrijfskredieten

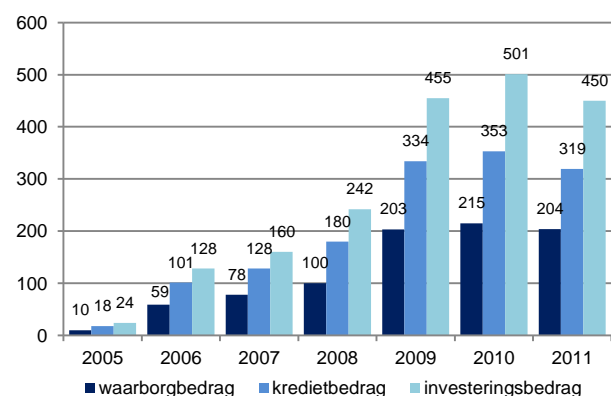
PMV verleent waarborgen voor het toekennen van bedrijfskredieten door financiële instellingen, zoals banken en leasingmaatschappijen. PMV werkt samen met meer dan 20 financiële instellingen voor het waarborgen van bedrijfskredieten. Samen beschikken zij over een netwerk van meer dan duizend kantoren in Vlaanderen en Brussel. Er zijn twee soorten waarborgen. De generieke Waarborgregeling geldt voor waarborgbedragen tot en met 1,5 miljoen euro per onderneming. Voor hogere waarborgen kan men een beroep doen op Gigarant.

Waarborgregeling

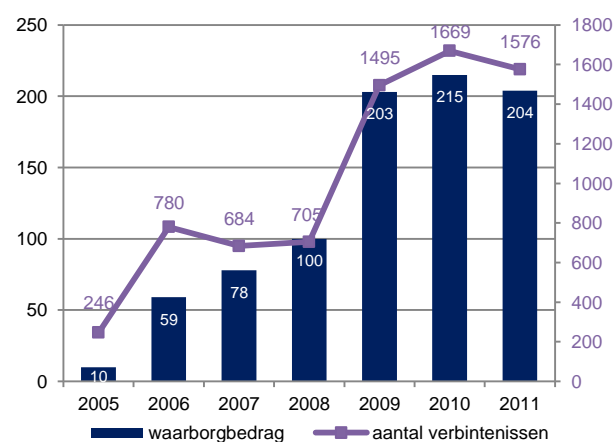
De Waarborgregeling wil tegemoet komen aan het tekort aan zekerheden waarmee kmo's vaak geconfronteerd worden als zij een krediet willen verkrijgen van een bank. De faciliterende kracht van het instrument is, mede dank zij de doorgevoerde versoepeling en verruiming van het toepassingsgebied naar aanleiding van de financiële crisis, volop tot uiting gekomen.

De Waarborgregeling heeft een grote hefboomwerking, zoals figuur 1.1 toont: voor elke euro waarborg werden in 2009 2,22 euro; in 2010 2,33 euro en in 2011 2,20 euro investeringen gerealiseerd. In 2009 waren er waarborgen voor een bedrag van 203 miljoen euro. Dit was meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2008. In 2010 was er een verdere stijging tot 215 miljoen euro waarborgen over 1.668 contracten. In 2011 werden die hoge productiecijfers geconsolideerd met opnieuw 204 miljoen euro aan toegekende waarborgen in 1.576 verbintenissen (figuur 1.2). Eind 2011 was er een totaal verbruikt waarborgbedrag van 870 miljoen euro voor 7.155 gewaarborgde verbintenissen.

Figuur 1.1 Waarborgregeling: toegestaan waarborgbedrag, kredietbedrag en investeringsbedrag (miljoen euro)

Figuur 1.2 Waarborgregeling: waarborgbedragen (miljoen euro) versus aantal verbintenissen

Gigarant

Gigarant is er voor kmo's of grote ondernemingen die behoefte hebben aan kredietwaarborgen boven 1,5 miljoen euro. De waarborg kan oplopen tot 80% van het onderliggende krediet. De maximale looptijd bedraagt acht jaar. Het fonds beschikt over een totaal garantiebudget van anderhalf miljard euro. Eind 2011 waren er 13 toegekende waarborgen, goed voor een totaal waarborgbedrag van bijna 303 miljoen euro en een financieringsbedrag van afgerond 418 miljoen euro.

Kmo's die hinder ondervinden van openbare werken

Openbare werken belemmeren vaak de toegang tot een zaak. Minder klanten betekent minder inkomsten. Hoe langer de werkzaamheden duren, hoe groter het omzetverlies.

Waarborgregeling

Gezien de financiële toestand door de openbare werken, krijgen ondernemers vaak moeilijk toegang tot bankkredieten. Via de Waarborgregeling "openbare werken" kunnen kleine en middelgrote ondernemingen die hinder ondervinden van openbare werken, verbintenissen onder de waarborg brengen voor bedrijfskapitaal. In 2010 werden twee dergelijke verbintenissen afgesloten voor een waarborgbedrag van 307.500 euro. In 2011 werd deze regeling vijf keer toegepast, voor een totaal waarborgbedrag van 217.500 euro.

Rentetoelage

Door het omzetverlies, veroorzaakt door de openbare werken, kunnen bestaande korte termijn verplichtingen niet meer worden nagekomen. Om een tijdelijk cash-flow probleem op te vangen, kan de onderneming een krediet afsluiten bij de bank, maar overbruggingskrediet is meestal duur. Met een tussenkomst in de rentelast voor ondernemingen gedurende de periode van de openbare werken maakt het Agentschap Ondernemen het aflossen van beroepsleningen een stuk draaglijker. Daarmee wordt in het bijzonder voor pas gestarte ondernemingen en voor ondernemingen die net grote investeringen hebben gedaan, de aflossingslast aanzienlijk verlicht. In 2011 werden 292 aanvragen voor een rentetoelage bij hinder door openbare werken gunstig beslist. De totale rentetoelage die in 2011 werd vastgelegd inclusief de herzieningen, bedroeg 2.460.796,98 euro. In 2012 bedraagt het budget 2 miljoen euro.

Ondersteuning van bedrijven in moeilijkheden

Preventief bedrijfsbeleid

Om bedrijven te sensibiliseren voor een proactieve opstelling ten opzichte van hun continuïteit, werd het Preventief Bedrijfsbeleid

in het leven geroepen. Dit beleid is gebaseerd op een akkoord tussen de sociale partners in de schoot van het VESOC. In dit akkoord wordt sterk de nadruk gelegd op het vrijwillige initiatief van de bedrijven, maar eveneens op de aanmelding van mogelijke continuïteitsproblemen via werknemers. Het Agentschap Ondernemen wordt bij het uitbouwen van dit beleid geadviseerd door het daartoe opgerichte paritair samengestelde comité. De tussenkomst van AO voorziet in vier stappen, na sensibilisering en aanmelding van het bedrijf:

- financiële analyse in functie van overblijvende kapitaalsterkte
- operationele analyse
- opmaak van een doorstartplan door erkende dienstverlener met tussenkomst van de kmo-portefeuille (zie verder, hoofdstuk 1.2)
- begeleiding bij de implementatie daarvan door erkende dienstverlener met tussenkomst van EFRO-project.

In 2011 meldden zich 14 bedrijven vrijwillig aan. De financiële screening van deze bedrijven leverde volgend resultaat op:

- Code rood: 2
- Code groen: 1
- Code oranje (huidige bandbreedte PBB): 11

Tussenstap / EFREM

Het Agentschap Ondernemen verleent steun aan de vzw Zenitor, afdeling Tussenstap, die instaat voor het verlenen van advies aan ondernemers in nood. Einde 2011 verliep de projectsteun voor Zenitor. In 2011 werden daarom onderhandelingen met vzw Zenitor alsook met vzw Efreem opgestart. Efreem is net als Zenitor een organisatie die zich richt op ondernemers in nood. Efreem werkt meer dan Zenitor via kleinere OCMW's die niet over de benodigde kennis beschikken om de ondernemers die bij hen aankloppen te kunnen helpen. Efreem treedt ook op als actor in schuldbemiddelingsprocedures. Doelstelling is om beide organisaties te laten samenwerken met het oog op een efficiënte hulpverlening via het benutten van synergie. In 2012 zal bijkomend worden geïnvesteerd in opvangcapaciteit door een subsidie aan de betrokken organisaties van 300.000 euro.

Hoofdstuk 1.2

Meer en sterker ondernemerschap

PMV biedt financiering met aantrekkelijke voorwaarden aan ondernemers die actief zijn in de creatieve industrie (via CultuurInvest), de zelfstandige kinderopvang (via KidsInvest), of de sociale economie (via het Sociaal Investeringsfonds). Winstmaximalisatie is daarbij niet de doelstelling, wel dat maatschappelijk waardevolle projecten economische slaagkansen krijgen. PMV is tevens beheerder van de Winwinlening, en de twee Arkimedesfondsen. AO verstrekt financiële steun aan ondernemers via onder meer de kmo-

portefeuille. Met de subsidiering van BAN Vlaanderen, Hefboom en het project FINMIX tracht AO tegemoet te treden aan de zoektocht naar gepaste financiering. AO beheert verschillende initiatieven ter bevordering van het ondernemerschap, zoals de peterschapsprojecten, de brugprojecten en de ondernemingsplanwedstrijden. De instrumenten van AO die bijdragen tot meer en sterker ondernemerschap zijn in 2012 samen goed voor een budget van 71.351.000 euro.

Financiering

CultuurInvest

Met CultuurInvest richt PMV zich tot ondernemers in de creatieve industrie. Het fonds werkt aan de groei en economische zelfstandigheid van bedrijven die cultuurgebonden producten of diensten aanbieden. Er moet wel een duidelijk marktpotentieel zijn. CultuurInvest verstrekt immers geen subsidies. Het fonds investeert via achtergestelde leningen en kapitaalparticipaties. Tot eind 2011 werd geïnvesteerd in 50 nieuwe ondernemingen, voor een totaal toegezegd investeringsbedrag van 7,9 miljoen euro.

KidsInvest

Het PMV-fonds KidsInvest verstrekt financiering voor zelfstandige onthaalouders en kinderdagverblijven. De financiering kan men gebruiken voor de start, de uitbreiding, de groei of de overname van een onderneming. In de loop van 2011 kwamen daar nog werkkapitaalkredieten bij ter overbrugging van tijdelijke financieringsnoden van opvanginitiatieven. De leningen van KidsInvest hebben een achtergesteld karakter. Dat maakt het gemakkelijker om extra bankfinanciering te vinden. Eind 2011 was het totaal toegezegd investeringsbedrag 1,97 miljoen euro voor 62 ondernemingen.

Sociaal Investeringsfonds

Het Sociaal Investeringsfonds verleent voordelige leningen aan bedrijven uit de sociale economie. Bij de organisaties uit die sector krijgen werkgelegenheid en democratische besluitvorming voorrang op de vergoeding van de aandeelhouders. Het Sociaal Investeringsfonds doet dat door trekkingsrechten te verlenen aan erkende financiers. Die geven hen het recht om aan aantrekkelijke voorwaarden solidaire cofinanciering te krijgen van PMV. Zij kunnen die gebruiken om, samen met eigen middelen, organisaties te steunen die actief zijn in de sociale economie. Eind 2011 had PMV via SIFO voor iets minder dan 5,2 miljoen euro geïnvesteerd, waarvan wel al meer dan 1,4 miljoen euro was terugbetaald.

Winwinlening

De Winwinlening (www.winwinlening.be) is een mechanisme dat het voor kmo's gemakkelijker maakt om financiering te vinden in hun directe omgeving. Het instrument werd begin 2011 uitgebreid tot alle kmo's (dus niet alleen starters meer), waarbij ook het maximum bedrag per kredietnemer verhoogd werd tot 100.000 euro. Voor deze gedeeltelijk gewaarborgde lening met fiscaal voordeel waren er eind 2011 al 2.315 leningen geregistreerd bij PMV, voor een totaal financieringsbedrag van 62,1 miljoen euro.

Investerings via fondsen: ARKimedesfondsen

Via fondsparticipaties investeert PMV indirect in Vlaamse bedrijven. PMV waakt mee over de strategie en de risicospreiding van de fondsen. De fondsen nemen echter zelf hun investeringsbeslissingen. De meeste fondsinvesteringen gebeuren via de ARKimedesregeling. In 2005 zag het eerste ARKimedes-Fonds het levenslicht, dat alle middelen toezegde aan twaalf risicokapitaalfondsen (ARKIV's) die actief zijn in Vlaanderen. Eind 2011 was het totaal kapitaal van de twaalf ARKIV's 214,6 miljoen euro en bedroeg de participatie van ARKimedes-Fonds I daarin 104,7 miljoen euro.

ARKimedes-Fonds II is sinds de zomer van 2011 operationeel, met een omvang van 100 miljoen euro. Eind 2011 waren onder het ARKimedes-Fonds II al 4 ARKIV's opgericht, met een totaal kapitaal van 55,3 miljoen euro, die op hun beurt al 4 investeringen in Vlaamse ondernemingen hebben uitgevoerd. Minstens 6 bijkomende ARKIV's waren op dat ogenblik nog in oprichting.

Kmo-Portefeuille

De kmo-portefeuille in beheer van AO, werd gelanceerd in 2009 als opvolger van BEA, het Budget voor Economisch Advies. Via deze portefeuille kunnen kmo's, met steun van de Vlaamse overheid, diensten inkopen die bevorderlijk zijn voor het ondernemerschap. Het gaat daarbij om opleiding, advies, technologieverkenning, advies voor internationaal ondernemen

en strategisch advies. Voor de kmo-portefeuille is er voor dit jaar een bedrag van 36,080 miljoen euro voorzien. Tabel 1.1 toont de resultaten van de kmo-portefeuille voor de periode 2009-2011.

Tabel 1.1. Goedgekeurde projecten per pijler en per grootte van de onderneming (2009-2011)

Goedgekeurde projecten	2009		2010		2011	
	Aantal projecten	Totale subsidie (miljoen euro)	Aantal projecten	Totale subsidie (miljoen euro)	Aantal projecten	Totale subsidie (miljoen euro)
KO	34.065	24,861	45.757	29,568	51.132	28,073
advies	4.562	10,550	5.865	11,553	4.220	6,865
advies internationaal ondernemen	96	0,359	74	0,240	98	0,348
opleiding	29.246	12,776	39.624	16,660	46.541	19,104
strategisch advies	26	0,496	17	0,255	12	0,215
technologieverkenning	135	0,680	177	0,860	261	1,541
MO	5.228	4,478	7.169	5,240	7.448	4,827
advies	711	1,910	971	2,170	656	1,119
advies internationaal ondernemen	18	0,051	13	0,051	24	0,088
opleiding	4.458	2,179	6.131	2,708	6.680	3,077
strategisch advies	11	0,178	4	0,093	5	0,082
technologieverkenning	30	0,160	50	0,218	83	0,461
TOTAAL	39.293	29,340	52.926	34,807	58.580	32,899

vzw BAN Vlaanderen

BAN Vlaanderen is het Business Angels Netwerk in Vlaanderen, een platform met toegevoegde waarde waarbinnen startende of groeiende ondernemers op zoek naar risicokapitaal, in contact worden gebracht met informele private investeerders, de zogenaamde Business Angels. Deze Business Angels brengen niet alleen geld in, maar ook hun eigen knowhow, ervaring en contacten. Zowel aan de ondernemers als aan de Business Angels worden aansluitende diensten aangeboden. BAN Vlaanderen is dus geen investeringsfonds, het neemt zelf geen participaties en neemt geen investeringsbeslissingen, noch voor eigen rekening, noch voor rekening van de aangesloten investeerders. Het is daarentegen een marktplaats, waar vraag en aanbod worden samengebracht.

Eind 2010 verlengde AO de beheersovereenkomst met BAN Vlaanderen. Als beheersvergoeding voor de uitvoering van de nieuwe beheersovereenkomst van vier jaar werd op de begroting 2011 van het Hermesfonds 1.232.000 euro vastgelegd voor BAN Vlaanderen.

Hefboom

Met het project 'Microkredieten' wil Hefboom in Vlaanderen op grotere schaal microkredieten verlenen aan meer (kandidaat-) ondernemers die geen aangepaste financiering vinden voor de opstart of de uitbouw van leefbare projecten. AO financiert de werking van Hefboom met een subsidie van 205.355 euro.

FINMIX

Het project FINMIX, gelanceerd in 2011 door AO, begeleidt ondernemers in hun zoektocht naar de optimale financieringsmix, en dat in het bijzonder voor projecten waar het klassieke bankkrediet niet volstaat omwille van het risicovol en complexe karakter van het project. Er wordt extra aandacht besteed aan high potentials en toekomstige gazellen. Tot en met 31 december 2011 waren er 19 contactnames van ondernemers (starters en groeiers) die terdege interesse toonden voor FINMIX.

Initiatieven ter bevordering van het ondernemerschap

Oproep ondernemerschap media

Eind maart 2010 lanceerde AO een oproep aan de mediasector (televisiezenders en productiehuisen). De mediaprojecten moeten het grote publiek sensibiliseren rond positieve beeldvorming over ondernemerschap. Er werd eind mei 2011 een overeenkomst ondertekend met 8 projecten. In totaal wordt 2,5 miljoen euro uitgetrokken voor deze mediaprojecten die in de loop van 2011 tot het voorjaar van 2013 zullen uitgezonden worden.

Ondernemerschapsonderwijs

Via de Brugprojecten Economie-Onderwijs, gelanceerd door AO, worden er middelen voorzien voor projecten ter promotie van een ondernemende attitude in het onderwijs, alsook voor projecten met het oog op het tot stand brengen van nieuwe vormen van kennisuitwisseling tussen het bedrijfsleven en het onderwijs. In de oproep 2010 werden 9 brugprojecten gunstig gerangschikt, voor een bedrag van 1,6 miljoen euro. In 2012 wordt een nieuwe oproep voor brugprojecten economie-onderwijs gelanceerd. Hiervoor is een budget voorzien van 2 miljoen euro.

AO heeft op het vlak van ondernemerschapsonderwijs enkele basispartners erkend die voor hun werking structureel gefinancierd worden.

Zo werd er in 2011 een ad nominatim subsidie van 990.000 euro toegekend aan de [vzw Vlaamse Jonge Ondernemingen \(Vlajo\)](#). Vlajo biedt in elke fase van de schoolloopbaan programma's aan, die jongeren in staat moeten stellen ondernemende competenties te ontwikkelen en te testen in een gecontroleerde en realiteitsbenaderende context. In 2012 wordt voor Vlajo een groei in de kredieten voorzien om het ambitieus groeipad, namelijk een bereik van 100.000 studenten tegen 2014, te kunnen realiseren. Daarnaast zullen de projectmatige acties en initiatieven, die gefinancierd worden via de brugprojecten economie-onderwijs, worden geïncorporeerd in de structurele financiering.

In 2011 werd eveneens een ad nominatim subsidie van 270.000 euro toegekend aan de [private Stichting Onderwijs en Ondernemen](#) van UNIZO. Men wil via acties een meer ondernemende houding bewerkstelligen bij jongeren én bij leerkrachten/docenten – van in de kleuterklas tot aan de universiteit – en de beroepskeuze voor ondernemerschap op een positieve manier beïnvloeden. Ook voor de private Stichting Onderwijs en Ondernemen van UNIZO zal er in 2012 een incorporatie van de projectmatige acties en initiatieven plaatsvinden in de structurele financiering.

Ter ondersteuning van het beleid dat beide organisaties voeren wordt in 2012 een budget voorzien van 1.415.000 euro.

Maatregelen voor prestarters

In 2010 besliste de minister van Economie om de organisatie van één [ondernemingsplanwedstrijd](#) voor drie jaargangen te subsidiëren. Deze wedstrijd is gericht op twee verschillende doelgroepen: een voor studenten toegewezen aan Flanders DC voor een subsidiebedrag van 675.000 euro en een voor het algemene publiek, toegewezen aan de [VZW Ondernemingsplanwedstrijd Vlaanderen](#), voor een subsidiebedrag van 825.000 euro. Momenteel worden er in het kader van deze opdracht jaarlijks drie wedstrijden georganiseerd. Flanders DC organiseert voor het secundair onderwijs de wedstrijd 'Plan(k)gas' en voor het hoger onderwijs de wedstrijd 'Battle of Talents'. VZW Ondernemingsplanwedstrijd Vlaanderen organiseert voor het algemene publiek, en met aandacht voor doelgroepen, de wedstrijd 'Bizidee'.

Om de kwaliteit van de startende ondernemer te verhogen en zijn overlevingskansen op te trekken werd in 2011 de maatregel 'steun voor advies aan prestarters' gelanceerd. Deze maatregel bestaat uit twee sporen. Enerzijds kunnen de prestarters advies inwinnen over de haalbaarheid van hun project, waarbij de

advieskosten grotendeels kunnen worden gerecupereerd, ongeacht of er wordt opgestart of niet. Naast deze generieke maatregel voor prestarters werden in 2011 eveneens specifieke maatregelen gelanceerd voor prestarters of starters uit volgende doelgroepen: alloctonen, personen met een arbeidshandicap, ouderen (50+), vrouwen en starters met een hoog groeipotentieel. Met deze maatregelen voor doelgroepen wil de Vlaamse overheid projecten steunen die trajectbegeleiding aanbieden aan welbepaalde doelgroepen en die additioneel zijn aan de generieke maatregel. Voor 2012 heeft AO 4,5 miljoen euro vastgelegd voor de ondersteuning van startende en jonge ondernemingen in Vlaanderen.

Strategisch Ondernemen

Via het project [Strategisch Ondernemen](#) stimuleert AO bedrijven om verder te professionaliseren en te internationaliseren. In concreto biedt dit project aan kmo's een keuze van ondersteunde bedrijfsdomeinen, waaruit zijzelf in overleg met de projectcoördinatoren de meest prioritaire topics kunnen kiezen, zoals bv. (export)marketing, design, kwaliteitszorg, ICT-scan en E-marketing, groeistrategie, overnameproblematiek, kennismanagement, ...

Peterschapsprojecten

Peterschapsprojecten zijn gebaseerd op kennis- en ervaringsuitwisseling tussen ondernemingen en hebben tot doel de bedrijfsvoering te professionaliseren. AO kent subsidies toe aan de organisatoren van peterschapsprojecten. In de loop van 2011 werd voor promotoren met een groot track record overgestapt van de subsidievorm naar een contractueel sturingsmechanisme. Hiervoor werd 2,3 miljoen euro voorzien. Daarnaast werd eveneens een oproep gelanceerd die inspeelde op een aantal specifieke thema's. Het budget voor deze oproep in 2011 bedroeg 1,2 miljoen euro. Er werden 12 projecten geselecteerd. In de begroting 2012 is 2,3 miljoen euro voorzien voor de contractuele aansturing van de peterschapsprojecten.

Beleid voor opvolging en overname

De overdracht is na de start en de groei de derde cruciale fase in de levenscyclus van een onderneming. Het [masterplan voor opvolging en overname](#) is er op gericht om de bedrijfscontinuïteit van bestaande ondernemingen door generatiewisseling of overname te stimuleren en in goede banen te leiden. Het masterplan omvat voor de periode 2011-2014 een reeks acties op vlak van bewustmaking, informatieverstrekking en begeleiding, en ook nieuwe subsidies voor kandidaat-overdragers die zich nog in de oriëntatiefase bevinden. Via het project [Strategisch Ondernemen](#) kunnen kandidaat-overdragers beroep doen op individuele coaching bij het maken van fundamentele keuzes bij de voorbereiding van de bedrijfsoverdracht. Daarnaast wordt de [kmo-portefeuille](#) uitgebreid met subsidies voor strategisch advies over een overdrachtsplan. In 2012 voorziet AO een budget van 1 miljoen euro om het beleid rond opvolging en overname verder vorm te geven. PMV kan ook risicokapitaal voorzien voor de medefinanciering van overnames, voornamelijk via zogenaamde [mezzaninefinanciering](#), in het kader van opvolging en verdere professionalisering van kmo's.

Nieuw Industrieel Beleid

De eerste oproep Nieuw Industrieel Beleid voor projecten die de transformatie van de industrie mee mogelijk maken en projecten die de focus leggen op open productieconcepten. De oproep richtte zich specifiek tot bedrijfsgroeperingen zoals beroepsfederaties, sectorfederaties, interprofessionele organisaties, ... al dan niet in samenwerkingsverband. De oproep werd in 2011 gelanceerd en er konden vier types van projecten ingediend worden: bewustmakingsprojecten, projecten rond ervaringsuitwisseling, projecten rond gerichte bedrijfsbenadering en studies. Voor deze oproep werd een budget van 7 miljoen euro voorzien.

In 2012 zal er een tweede oproep Nieuw Industrieel Beleid gelanceerd worden voor projecten in het kader van 'Key Enabling Technologies' of speerpunt domeinen voor de Vlaamse industrie. Voor deze oproep wordt eveneens een budget van 7 miljoen euro voorzien.

Bedrijventerreinen / Bedrijvencentra

De AO-steun voor de (her)aanleg van bedrijventerreinen is bedoeld voor alle ontwikkelaars, zowel openbare als private – en bovendien voor elke vorm van onderlinge samenwerking. Het gaat daarbij om investeringen die nodig zijn voor het bouwrijp maken van de individuele kavels op bedrijfsterreinen. In 2011 werden 39 bedrijventerreinen financieel ondersteund. De steun werd ongeveer voor de helft of 8.042.170,34 euro toegekend aan nieuw aan te leggen bedrijventerreinen. Het betrof 30 terreinen of een equivalent van ongeveer 232 ha. 8.706.759,25 euro steun werd toegekend aan verouderde terreinen en

brownfields. Daardoor werd nagenoeg 414 ha geheel of gedeeltelijk heraangelegd. Het budget voor 2012 bedraagt 20 miljoen euro.

AO subsidieert ook bedrijvencentra en doorgangsgebouwen. Er is 1 miljoen euro vastgelegd voor de oproep gericht naar bedrijvencentra met basisdiensten en gespecialiseerde bedrijvencentra in het voorjaar van 2012.

Ruimtelijk-economisch beleid

De AO-middelen voorzien voor het Vlaams ruimtelijk economisch beleid, 3 miljoen euro, zullen in 2012 gebruikt worden voor twee zaken:

- 1) een oproep inzake detailhandel
- 2) projecten onder andere ter ondersteuning van incubatoren

Ondernemersvriendelijke gemeente

Het Agentschap Ondernemen zet in op een actief beleid rond Ondernemersvriendelijke Gemeente waarbij lokale overheden ondernemerschapsbevorderende maatregelen kunnen treffen. Bij de tweede projectoproep Ondernemersvriendelijke Gemeente, begin 2011, werd een subsidie toegekend aan negen projecten voor een totaal bedrag van 1.974.713 euro. In 2012 is een bedrag van 2 miljoen euro voorzien.

Hoofdstuk 1.3

Een meer groene economie

PMV heeft recentelijk de waarborgregeling uitgebreid met de 'groene waarborg'. Het economisch ondersteuningsbeleid van het Agentschap Ondernemen is al sedert jaren grotendeels

gericht op de vergroening van de economie, dit met de ecologiepremie plus en de oriënterende eerstelijns-scans.

Groene waarborg

In het voorjaar van 2012 lanceerde PMV de groene waarborg. Onder dit systeem kunnen ondernemers een waarborg krijgen voor een lening of een leasing waarmee men energiebesparende investeringen met een terugverdientijd van maximaal tien jaar doet. Bovendien weegt een groene waarborg niet op de kredietlijnen van een bedrijf en heeft zij een lagere premie dan de generieke Waarborgregeling. Als ondernemer moet men bij het Agentschap Ondernemen een attest aanvragen om na te gaan of de geplande investering voorkomt op de limitatieve lijst van energiebesparende technologieën, waarvoor een groene waarborg verkregen kan worden.

Ecologiepremie plus

In 2011 werd de ecologiepremie grondig hervormd en op een nieuwe leest geschoeid. In februari 2011 werd gestart met de vernieuwde ecologiesteunregeling "Ecologiepremie PLUS" (EP PLUS). Het vroegere callsysteem werd vervangen door een 'open' systeem dat transparanter is en meer rechtszekerheid biedt. Elke aanvrager die aan de vooropgestelde criteria voldoet is, binnen het voorziene budget, zeker van subsidie. Door een aangepaste methodologie worden de betoelaagbare technologieën op basis van een ecologiegetal ingedeeld in ecklassen met daaraan gekoppeld steunpercentages. Op deze manier wordt gestuurd naar de meest performante technologieën. In 2011 werden in het kader van de subsidiemaatregel EP PLUS 135 steunaanvragen betoelaagd voor een totaal van 11.936.784,37 euro en een investeringsbudget van 97.114.562,35 euro. In de begroting 2012 voorziet het Agentschap Ondernemen 84,5 miljoen euro voor EP PLUS.

Oriënterende eerstelijns-scans

Het Agentschap Ondernemen biedt een aantal oriënterende eerstelijns-scans aan om bedrijven te sensibiliseren en op weg te helpen om hun procesvoering milieu- en energievriendelijker te maken:

- Via de milieuchecklist kan een bedrijf nagaan of het in orde is met de wettelijk vastgelegde voorwaarden voor de activiteiten die het uitvoert. Conformiteit met de wetgeving is in principe een vereiste voor het verkrijgen van steun.
- Een **energiescan** maakt als het ware een 'foto' van de algemene energiesituatie in een bedrijf. De belangrijkste energieverbruikers worden in kaart gebracht en mogelijke energiebesparingen voorgesteld. De besparingsvoorstellen worden samengebracht in een voorbeeldendatabank op www.rationeelenergiegebruik.be.
- Een **eco-efficiëntiescan** geeft een overzicht van de meest interessante kansgebieden, alsook een aantal concrete verbetermogelijkheden om de eco-efficiëntie van een bedrijf te verhogen. Daarnaast wordt doorverwezen naar het gesubsidieerde overheidsaanbod.

Zowel de energiescan als de eco-efficiëntiescan van het Agentschap Ondernemen geven recht op een bonus bij aanvraag van de ecologiepremie.

Meer groeiende ondernemingen

PMV neemt niet alleen een belangrijke rol op bij het tot stand komen van nieuwe ondernemingen. Om de financiële slagkracht te versterken van dynamische groeibedrijven die over een duurzaam competitief voordeel beschikken, reikt PMV diverse oplossingen aan, waarvan financiering via Groeimezzanine

Groeimezzanine

Groeimezzanine wordt toegekend onder de vorm van een achtergestelde lening, met een maximum looptijd van 10 jaar. Dat is een geldlening met een achtergesteld karakter ten opzichte van andere bestaande en toekomstige schulden van de onderneming aan derden, met uitzondering van schulden aan vennoten, zaakvoerders, aandeelhouders en bestuurders en met die personen verbonden ondernemingen.

Groeimezzanine wordt steeds toegekend met het oog op het ondersteunen van de verdere groei van de Vlaamse onderneming. Het basisscenario bestaat erin dat dankzij de verstrekking van Groeimezzanine nieuwe middelen in de onderneming terechtkomen en dat daardoor een hefboom gecreëerd wordt voor het aantrekken van bijkomende schuldfinanciering en/of aandelenkapitaal.

Begin 2012 breidde PMV het toepassingsgebied van dit instrument uit tot de cofinanciering van overnames door het bestaand of door nieuw management (zogenaamde MBO- en MBI-transacties), alsook tot familiale overdrachten van ondernemingen en tot, mits voldaan wordt aan specifieke voorwaarden, de herfinanciering van bepaalde bestaande schulden. De uitbreiding van het instrument geldt wel alleen in de mate dat de transacties de groei en de professionalisering van de betrokken onderneming ten goede komen. Eind 2011 was er een investeringsbedrag toegezegd van 33,7 miljoen euro aan 13 ondernemingen.

dikwijls een wezenlijk onderdeel is. AO biedt naast financiering via de strategische investerings- en opleidingssteun ook de gazellesprong aan, dit zijn coachingprojecten om ondernemers te begeleiden in hun groei strategie.

Strategische investerings- en opleidingssteun

Deze steunregeling is van toepassing op investeringen van meer dan 8 miljoen euro van kmo's in heel Vlaanderen en van grote ondernemingen in de regionale steungebieden enerzijds, en voor opleidingen van minstens 250.000 euro van ko's en 300.000 euro (mo's en go's) in heel Vlaanderen.

In totaal werden er in 2011 83 dossiers beslist, waarvan 70 gunstig. De toegekende steun bedroeg in totaal 48.578.550 euro, hetzij gemiddeld 693.979 euro per dossier. Ook in 2011 ging het leeuwendeel naar chemie-metaal.

In de loop van 2011 werd ook begonnen met een grondige evaluatie van het SIOS-systeem. Enerzijds wordt gepeild naar de effectiviteit van de steun. Anderzijds zal het strategisch karakter van de steun onderzocht worden. Meer bepaald stelt zich de vraag of SIOS voldoende inspeelt op het concept van het Nieuw Industrieel Beleid, en zal onderzocht worden hoe deze steunregeling beter in deze visie kan ingeschakeld worden.

Tabel 1.2 toont het overzicht van de steunregeling per NACE-code (1 digit) voor 2011.

Tabel 1.2. Strategische Investerings- en Opleidingssteun 2011 per NACE-code

NACE-activiteit	2011	
	Aantal toekenningen	Steun (miljoen euro)
0 Primaire sector (landbouw ...)	1	1,000
1 Voeding - textiel - hout - papier – drukkerij	8	4,267
2 Chemie – metaal	23	18,537
3 Meubelen - overige - reparatie - water – gas	7	6,216
4 Bouw - handel – vervoer	14	8,709
5 Scheepvaart - luchtvaart - opslag - horeca - uitgeverij - film	3	2,014
6 Media - IT - financiën - onroerend – accountancy	6	3,460
7 Consultancy - ingenieurs - architecten - reclame - R&D - reissector -interim	2	0,664
8 Beveiliging - ondersteuning - openbaar bestuur - onderwijs - gezondheid – huisvesting	3	0,894
9 Kunst - cultuur - sport – overige	3	2,818
TOTAAL	70	48,579

Gazellesprong

In uitvoering van een nieuw beleid voor groeiondernemers trok de Vlaamse regering, gezien het economisch belang van snelgroeiende bedrijven, in 2010 al 1,5 miljoen euro uit om ondernemers te begeleiden in hun groeistrategie.

In het kader van de oproep ondernemerschap werden 9 coachingprojecten geselecteerd van intermediaire organisaties, die met steun van AO proefprojecten uitzetten inzake groeibegeleiding. De ervaringen die uit deze proefprojecten voortkomen worden van nabij opgevolgd door AO met de bedoeling om nuttige feedback te vergaren voor omkadering van een nieuwe toekomstige beleidsmaatregel.

Doel is te komen tot een tweesporenbeleid dat zich enerzijds richt tot 'high potential' groeiers, en anderzijds tot de meer gemiddelde groeiondernemingen, begeleid door een uitgewerkt omkaderend beleid.

De sporen die uitgezet werden in 2011 zullen in het voorjaar van 2012 leiden tot een concept van nieuw beleid voor potentiële gazellen. Voor de verdere uitrol van de gazellesprong werd in 2012 een budget voorzien van 2 miljoen euro.

Hoofdstuk 1.5

Een meer innovatieve en kennisintensieve economie

Voor het transformeren naar een meer innovatieve en kennisintensieve economie is onder meer financiering noodzakelijk. PMV draagt zijn steentje bij via het TINA-fonds, Innovatiemezzanine, het Vlaams Innovatiefonds, het Spin-Off FinancieringsInstrument en, speciaal voor de zorgsector,

Flanders' Care Invest. AO beheert de subsidiëring van het Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg en Design Vlaanderen. Met de subsidiëring van Flanders DC wil het Departement EWI het ondernemend Vlaanderen creatiever maken en het creatief Vlaanderen ondernemender.

TINA-Fonds

In het kader van Vlaanderen in Actie (ViA) en in het regeerakkoord werd reeds de noodzaak voor de transformatie van het economisch weefsel naar voor gebracht. In de instrumentmix voor het geïntegreerd industriebeleid zal het TINA-Fonds (Transformatie en Innovatie Acceleratie Fonds) een bijzondere rol spelen. Het is een nieuw instrument voor de verstrekking van publiek risicokapitaal voor transformatietrajecten die gedragen worden door consortia uit open innovatieplatformen, om doorbraakprojecten met hoog economisch risico en groot maatschappelijk potentieel versneld op de markt te introduceren. Het Fonds werd initieel gefinancierd met 200 miljoen euro investeringsmiddelen van de Vlaamse overheid. Het beheer van dit fonds is in handen van PMV.

Innovatiemezzanine

Innovatiemezzanine investeert in projecten van startende bedrijven die een subsidie hebben gekregen van het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT), via een kmo-innovatieproject of een O&O-bedrijfsproject. Innovatiemezzanine bestaat uit een achtergestelde lening tot maximaal 500.000 euro. De lening kan eventueel worden geconverteerd in aandelen als men tijdens de looptijd een kapitaalsverhoging doorvoert. Sinds de start van het instrument in 2006 (als Vinnof-IWT lening) werd voor 12,2 miljoen euro aan investeringen toegezegd aan 119 ondernemingen. Hiervan werd 4,2 miljoen euro toegezegd via het in 2009 bij PMV ondergebrachte instrument Innovatiemezzanine (ter vervanging van de Vinnof-IWT leningen).

Risicokapitaal via Vinnof, Flanders' Care Invest en SOFI

PMV verschafft via onder andere het Vlaams Innovatiefonds (Vinnof), Flanders' Care Invest (FCI) en het Spin-Off Financieringsinstrument (SOFI) risicokapitaal aan innovatieve starters en jonge ondernemingen in hun initiële groeifase. Door het onderaanbod van risicokapitaal in de opstart- en eerste ontwikkelingsfase, speelt PMV daar een belangrijke katalyserende rol. PMV kijkt daarbij hoofdzakelijk naar die ondernemingen die een groot potentieel tot meerwaardecreatie kunnen aantonen voor hun stakeholders in Vlaanderen. In die zin wil PMV meebouwen aan de toekomstige motoren van de Vlaamse welvaart. Hoewel PMV openstaat voor initiatieven uit alle sectoren, bouwt het diepgaande competenties uit in de toekomstgerichte domeinen Cleantech, ICT en levenswetenschappen. Eind 2011 werd via Vinnof een investeringsbedrag van 19,6 miljoen euro toegezegd aan 37 ondernemingen.

'Spin-Off FinancieringsInstrument', of SOFI, werd dan weer opgericht om de vier Strategische Onderzoekscentra of SOC's (VIB, IMEC, IBBT en VITO) te ondersteunen bij de financiering van hun spin-offs. Op heden, sinds de start in september 2011, werden drie investeringen toegezegd voor een totaal bedrag van 2 miljoen euro.

Ook aan de zorgsector besteedt PMV bijzondere aandacht, via het in 2011 opgerichte fonds Flanders' Care Invest. Flanders' Care Invest werkt nauw samen voor de uitwisseling van dossiers met Flanders' Care Impulsloket, dat beheerd wordt door het Agentschap Ondernemen.

Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg

Het VCK heeft als doel het economische weefsel in Vlaanderen te versterken door ondernemers en kaderleden te sensibiliseren en te bekwalimen in innovatieve kwaliteitsconcepten waarbij specifieke aandacht gaat naar kwaliteit, menselijke betrokkenheid en het realiseren van transitie. Enkele realisaties van het VCK zijn het realiseren van een cyclus rond het Derde Oog, waarbij kwaliteitsmanagers samen een transformatieproject uitwerken. Het VCK organiseert jaarlijks het Vlaams Kwaliteitscongres en de verkiezing van de Business Excellence manager. Verder wordt de Kwaliteitskrant uitgegeven, in een oplage van 16.000 exemplaren. Er worden tal van netwerk- en opleidingsactiviteiten georganiseerd. In 2012 schreef AO een subsidie ten bedrage van 334.000 euro in de begroting.

Design

Design Vlaanderen, ingebed in het Agentschap Ondernemen, promoot eigentijds en kwaliteitsvol Vlaams design en is uitgegroeid tot een economische succesfactor voor kwaliteitsverbetering, innovatie en winstgevendheid. Daarom wil Design Vlaanderen ontwerpers ondersteunen en ondernemingen aanzetten tot het integreren van design in hun bedrijfscultuur en productieproces.

Flanders Fashion Institute (FFI), ingebed in Flanders DC, heeft als missie de actoren binnen de creatieve sector te sensibiliseren en te inspireren met betrekking tot ondernemingscreativiteit en ondernemerschap. Voor haar werking ontvangt FFI een subsidie van 500.000 euro per werkingsjaar en dit voor de periode 2009-2014.

In de loop van 2011 werd het initiatief genomen om de werking van de verschillende actoren die zich in Vlaanderen inzetten voor design, op elkaar af te stemmen. Tijdens de Vlaamse 'Design Summit' namen vijf designorganisaties in Vlaanderen het engagement op om hun krachten te bundelen om design te ontwikkelen en in te zetten als hefboom voor de ontwikkeling van Vlaanderen. Het gaat om volgende organisaties:

- Design Vlaanderen
- Flanders InShape
- Flanders Fashion Institute
- Designregio Kortrijk
- Designhub Limburg

In de loop van 2012 zal dit Design Platform Vlaanderen verder vorm krijgen.

Flanders DC

Flanders District of Creativity (Flanders DC) zet in op het stimuleren van ondernemingscreativiteit en het verhogen van de interactie tussen ondernemen, innoveren en internationaliseren, met het oog op maximale valorisatie in Vlaanderen. Hierbij moet zowel het beleidsniveau, het grote publiek, het onderwijs als de bedrijfswereld aangesproken worden. Er wordt daarnaast ook een bijkomende focus gelegd op het aanzetten van de creatieve sectoren tot een meer ondernemende attitude. Op deze wijze beoogt Flanders DC zowel ondernemend Vlaanderen creatiever te maken als creatief Vlaanderen ondernemender te maken. Flanders DC richt zich daarom op drie kerntaken:

- kennis vergaren rond ondernemingscreativiteit,
- sensibiliseren en inspireren rond ondernemingscreativiteit en het belang ervan,
- zorgen dat de verschillende doelgroepen aan de slag gaan met de vergaarde kennis (activeren).

Flanders DC werkt als concreet platform waarrond de overheid en haar agentschappen enerzijds, en de vele concrete acties en organisaties op het terrein anderzijds, samenwerken rond ondernemingscreativiteit. Flanders DC werkt daarom bij het vervullen van haar missie maximaal samen met partners binnen elk van de geciteerde doelgroepen.

De jaarlijkse subsidiëring door het departement EWI van de VZW Flanders DC werd verankerd in een meerjarige beheersovereenkomst (werkingsperiode 2009 – 2014). In het werkingsjaar 2011-2012 kreeg Flanders DC 2.675.000 euro. Voor 2012 is het budget voor de ondersteuning van de activiteiten van Flanders DC 2.459.000 euro.

Hoofdstuk 1.6

Een sterkere internationalisering van de Vlaamse Economie

Flanders Investment & Trade (FIT), het Vlaamse Agentschap voor Internationaal Ondernemen beheert het merendeel van de middelen voor de begeleiding, de ondersteuning en de stimulering van Vlaamse ondernemers bij hun internationaliseringsprojecten, alsook om buitenlandse

ondernemers te overtuigen om te investeren in Vlaanderen. De financiering van internationaliseringsprojecten kan via Fonds Vlaanderen Internationaal (PMV). Het Enterprise Europe Network is een initiatief van de Europese Commissie om kmo's te informeren en adviseren.

Beleidskredieten FIT

Er zijn vier types van financiële steun aan kmo's die willen internationaliseren. Daarnaast ondersteunt FIT ook collectieve projecten van bedrijfsgroeperingen en gemengde Kamers van Koophandel. In 2012 bedraagt het totaal beschikbare budget 14.810.000 euro.

Ter bevordering van internationaal ondernemen

De financiële steun ter bevordering van internationaal ondernemen kan naar 8 types van projecten gaan:

- prospectie- en zakenreizen
- deelname aan buitenlandse beurzen of niche – evenementen
- oprichting van een prospectiekantoor
- reizen naar zetels van multilaterale instellingen
- aanmaak van productdocumentatie, commerciële vertalingen en publicaties in vakmedia
- registratie-, homologatie- en certificatiekosten
- uitnodiging naar Vlaanderen van buitenlandse aankopers en decision makers
- intrek in een door FIT erkend dienstencentrum.

Voor dit subsidie-instrument werden er in 2011 2.606 dossiers goedgekeurd voor een totaalbedrag van 6.217.083 euro. Het budget tot de bevordering van het internationaal ondernemen voor 2012 bedraagt 6.224.000 euro.

Kmo-portefeuille voor advies

Sinds 1 januari 2009 kunnen bedrijven binnen de kmo-portefeuille nu ook subsidies aanvragen voor opleidingen en advies bij internationaal ondernemen. Voor de pijler "internationaal ondernemen" werden er bij FIT reeds 325 dossiers ingediend (2009: 113 dossiers; 2010: 86 dossiers). In 2011 werden er 126 adviesprojecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 449.999 euro. Voor 2012 is het budget voor de kmo-portefeuille met pijler internationaal ondernemen 450.000

Voor uitvoer van uitrustingsgoederen

Ook voor een subsidie bij de uitvoer van uitrustingsgoederen kunnen Vlaamse bedrijven bij FIT aankloppen. De eindklant in een ontwikkelingsland (volgens de OESO consensus) geniet zo een rechtstreekse korting op de aankoop van uitrustingsgoederen en Vlaamse leveranciers blijven concurrentieel. In 2011 werden er voor dit instrument 22 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 4.336.833 euro. Voor 2012 bedraagt het budget voor de export van Vlaamse uitrustingsgoederen 5.307.000 euro.

Voor haalbaarheidsstudies

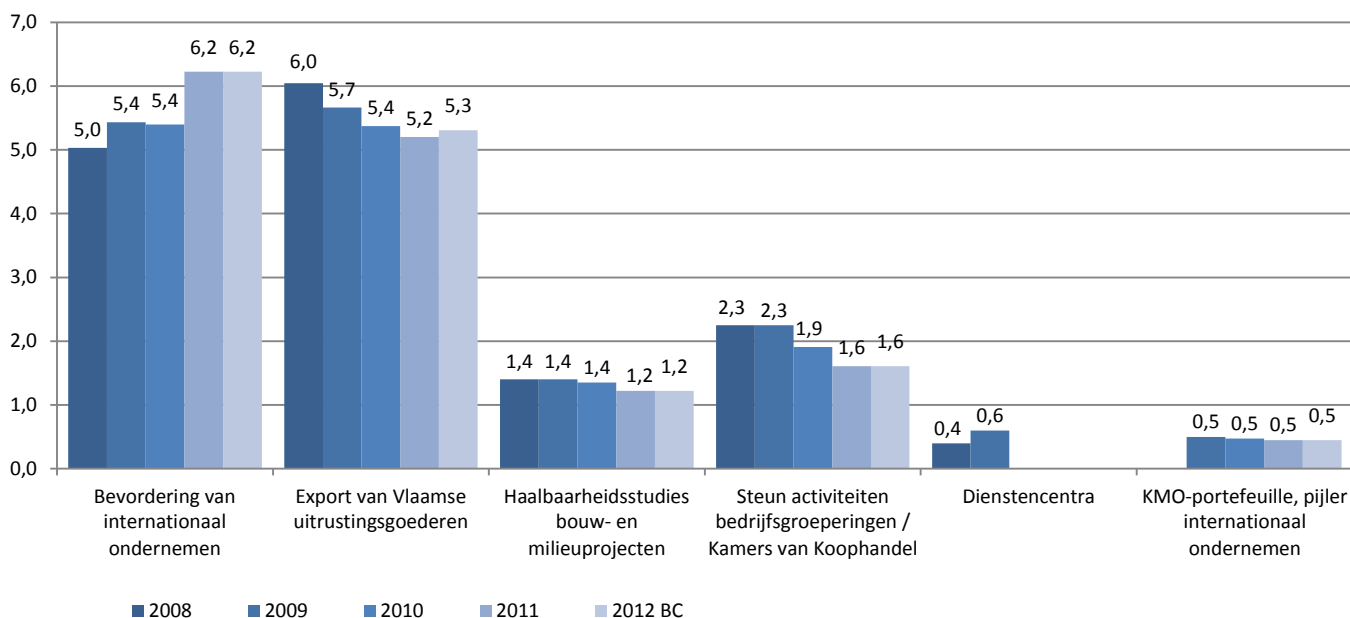
Deze steun geldt voor de aanmaak van haalbaarheidsstudies voor bouw- en milieuprojecten in ontwikkelingslanden. In 2011 werden er 5 haalbaarheidsstudies goedgekeurd voor een totaalbedrag van 1.167.250 euro. Het budget voor dit instrument is 1.220.000 euro voor 2012.

Bedrijfsgroeperingen en gemengde Kamers van Koophandel

Daarnaast ondersteunt FIT collectieve projecten van bedrijfsgroeperingen en gemengde Kamers van Koophandel. Jaarlijks wordt er een oproep gelanceerd voor projecten waarin zoveel mogelijk internationale business opportuniteiten voor de individuele bedrijven worden gecreëerd. Het moet om projecten gaan die zowel qua aanpak als inhoudelijk innovatief zijn en duurzaam/ethisch ondernemen stimuleren. Zowel bedrijfsgroeperingen in Vlaanderen als gemengde Belgisch-buitenlandse Kamers van Koophandel kunnen projecten indienen. In 2011 werden er in totaal 119 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 1.605.873 euro. Het budget voor 2012 bedraagt voor dit instrument 1.609.000 euro.

Figuur 1.3 toont de budgetten die de Vlaamse Overheid ter beschikking stelt voor de verschillende subsidiesystemen voor internationaal ondernemen. Op te merken valt dat het budget van de dienstencentra vanaf 2010 bij het budget ter bevordering van internationaal ondernemen gevoegd werd.

Figuur 1.3. Overzicht budgetbeslissingen nieuwe dossiers 2008-2012 (miljoen euro)

2012BC: kredieten 2012, na eerste begrotingscontrole

Werkingsmiddelen FIT

Verder kunnen internationaal ondernemende bedrijven en buitenlandse investeerders rechtstreeks een beroep doen op dienstverlening van FIT, dat voor deze dienstverlening en voor prospectie in binnen- en buitenland een budget van 39.227.000 euro aan werkmiddelen ter beschikking heeft.

Voor het aantrekken van buitenlandse directe investeringen

Er wordt zeer gericht gezocht naar potentiële investeerders in het buitenland, zowel in de klassieke landen van herkomst van buitenlandse investeerders als in nieuwe groei landen. De prospectie naar investeerders is gericht op bedrijven die met hun activiteit het Vlaamse economische weefsel kunnen versterken. FIT begeleidt nieuwe buitenlandse investeerders en geeft in samenwerking met het Agentschap Ondernemen advies op maat over alle aspecten van een nieuwe of uitbreidingsinvestering.

Voor het stimuleren van internationaal ondernemen vanuit Vlaanderen

Een uitgebalanceerd programma van acties en prospectieactiviteiten is gericht op enerzijds marktaandeel veroveren in groei landen en anderzijds marktaandeel consolideren in mature exportmarkten. Er wordt doelgericht en proactief gewerkt op een aantal focuslanden en -sectoren. Ondersteuning van bedrijven uit Vlaanderen in niet-

focusmarkten is ook een opdracht van FIT die gebeurt op basis van specifieke vragen vanwege de bedrijven uit Vlaanderen. FIT geeft Vlaamse ondernemers informatie en advies over internationale markten, en begeleidt hen in de zoektocht naar goede partners. Het agentschap versterkt Vlaamse kmo's in hun internationale groei met aandacht voor de exportvaardigheid van het bedrijf. Om deze opdracht te realiseren, beschikt het agentschap over een reeks instrumenten.

Een netwerk in het buitenland

FIT beschikt over een uitgebreid netwerk van ruim 90 kantoren (een kleine 70 FIT-kantoren, aangevuld met zo'n 20 kantoren van Wallonië en Brussel met wie een samenwerkingsakkoord werd afgesloten) wereldwijd met personeelsleden die proactief opportuniteiten voor Vlaamse ondernemers signaleren, buitenlandse potentiële investeerders opsporen, en informatie en advies verstrekken aan Vlaamse bedrijven. Binnen dat buitenlandse netwerk zijn vijf technologieattachés aan de slag in een aantal hoogtechnologische sectoren. De werking van deze technologieattachés wordt versterkt door het EFRO-project 'Internationalisering van de Vlaamse Kenniseconomie'.

Een netwerk in het binnenland

FIT beschikt in Vlaanderen over een netwerk van vijf kantoren in de verschillende provincies en 15 adviseurs Internationaal Ondernemen, die bedrijven uit hun regio ondersteunen in de opmaak van hun strategische plannen en hun prospectievragen, en hen de weg wijzen naar informatie die voor het bedrijf relevant is. Er staan ook twee adviseurs Exportvaardigheden ter

beschikking van de bedrijven om hen bij het ontwikkelen van hun exportrijpheid te begeleiden.

Advies en Begeleiding op maat van Vlaamse bedrijven

Beide netwerken werken samen om individuele bedrijven antwoord te bieden op vele vragen, en hen met de juiste partners in contact te brengen. Jaarlijks worden duizenden individuele dossiers behandeld en B2B-afspraken opgezet in het buitenland.

Een actieprogramma voor Vlaamse bedrijven

Een programma van groepsacties verlaagt (organisatorische en financiële) drempels voor Vlaamse bedrijven die stappen willen zetten op internationale markten. Bedrijven kunnen deelnemen aan groepszakenreizen, internationale beurzen en conferenties, seminars met buitenlandse sprekers, contactdagen met aankopers en decision makers, contactdagen in Vlaanderen met de buitenlandse vertegenwoordigers van FIT, ...

Kennisdatabase buitenlandse markten

Via de website en de nieuwsbrieven van FIT krijgen bedrijven toegang tot marktinformatie over landen, sectoren, reglementering, zakelijke opportuniteiten, financiering van projecten door internationale financiële instellingen, enz. Deze informatie wordt hoofdzakelijk aangeleverd door de buitenlandse kantoren.

Ondernemingswedstrijd 'Leeuw van de Export'

Met de Leeuw van de Export bekroont Flanders Investment & Trade jaarlijks de exportsuccessen van Vlaamse bedrijven, om zo het belang van export voor onze Vlaamse economie te onderstrepen. Er worden twee Leeuwen uitgereikt. Eén in de categorie bedrijven die maximaal 49 medewerkers tewerkstellen en één in de categorie bedrijven met 50 of meer medewerkers.

Exportmeter

Bedrijven kunnen een analyse laten maken van de exportvaardigheid en -maturiteit van hun bedrijf. Er bestaat een exportmeter zowel voor productie- als dienstenbedrijven.

Club Diaspora

Club Diaspora brengt Vlamingen in het buitenland samen die bereid zijn om hun kennis en hun contacten ten dienste te stellen van de Vlaamse bedrijven die hun activiteiten in het buitenland (verder) willen ontplooiën.

Actieve Prospectie naar potentiële buitenlandse investeerders

De strategie en aanpak voor het aantrekken van buitenlandse investeerders is gericht op die sectoren en activiteiten die het economisch weefsel van Vlaanderen duurzaam versterken, en is dus afgestemd op de ViA-doelstellingen en -projecten. In een aantal focuslanden worden targetbedrijven geïdentificeerd en actief benaderd met het oog op een investering in Vlaanderen. De methodologie past volledig in het kader van het Nieuw Industrieel Beleid dat verder wordt uitgewerkt in samenwerking met diverse sectoren en clusters.

Trajectbegeleiding van buitenlandse investeerders

Buitenlandse investeerders kunnen rekenen op advies en begeleiding op maat van hun noden, over locaties, fiscale en juridische aspecten, buitenlandse werknemers, incentives, partnerships met Vlaamse bedrijven, kenniscentra, ...

Samenwerkingsakkoorden

FIT werkt samen met haar strategische partners aan de doelstellingen van de Vlaamse regering en vervult hierin een coördinerende rol.

Fonds Vlaanderen-Internationaal

Het Fonds Vlaanderen-Internationaal bevordert de internationale groei van Vlaamse kmo's door deel te nemen aan hun investeringsprojecten in het buitenland. Dat kan door middel van een kapitaalparticipatie (minderheidsparticipaties) of door een lening met kapitaalkarakter (voornamelijk achtergestelde leningen die al dan niet converteerbaar zijn), waarbij PMV verkiest om te investeren in de Vlaamse moedervennootschap. De tussenkomsten van het fonds hebben een tijdelijk karakter. Leningen hebben een gemiddelde gratieperiode van twee tot drie jaar met vervolgens een in de tijd gespreide terugbetaling van vier tot vijf jaar. Kapitaalparticipaties voorzien een uitstap na zo'n vijf tot tien jaar. Het Fonds Vlaanderen-Internationaal investeert altijd aan de zijde van een andere investeringsmaatschappij of financiële instelling. Hiervoor bestaat onder meer een structureel samenwerkingsverband met de Belgische Maatschappij voor Internationale Investing (BMI). Eind 2011 werd een totaal investeringsbedrag van 13,3 miljoen euro toegezegd aan 13 nieuwe ondernemingen.

Enterprise Europe Network

Het Enterprise Europe Network (EEN) is een initiatief van de Europese Commissie (DG Ondernemingen en Industrie) dat de Europese kmo's wil ondersteunen en adviseren. De netwerkpartners zijn stevig verankerd in de diverse Europese regio's en goed geplaatst voor het verlenen van informatie omtrent Europese regelgeving en financiering, voor het faciliteren van bedrijvencontacten en het helpen opstarten van transnationale innovatieve projecten.

In Vlaanderen is het Enterprise Europe Network een samenwerkingsverband tussen het Agentschap Ondernemen (AO) en het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT). Deze organisaties slaan de handen in elkaar

om elk vanuit hun expertise in ondernemen en innoveren kmo's wegwijs te maken in Europa. Uiteraard werken ze hiervoor nauw samen met FIT (Flanders Investment & Trade) en de ondernemersorganisaties

Enterprise Europe Network Vlaanderen behoort tot een netwerk van meer dan 600 partnerorganisaties in de EU, met 4.000 ervaren medewerkers. Dankzij dit netwerk kan men snel betrouwbare informatie leveren over de Europese wetgeving en de regelgeving in andere lidstaten. Daarnaast kan men via dit netwerk contacten leggen met bedrijven uit andere landen die op zoek zijn naar samenwerking op economisch of technologisch vlak. Het netwerk heeft bovendien enkele antennes buiten Europa.

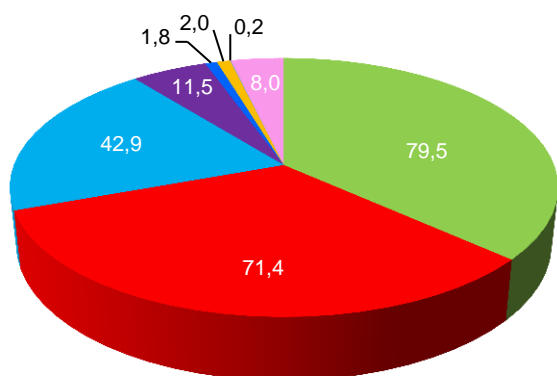
Hoofdstuk 1.7

Samenvattend financieel overzicht

De middelen in beheer van het Agentschap Ondernemen zitten quasi volledig vervat in het Fonds voor Flankerend Beleid, het zogenaamde Hermesfonds. Figuur 1.4 toont de verdeling van die middelen per strategische doelstelling voor 2012 (na begrotingscontrole). Voor FIT geeft figuur 1.5 de budgetten 2012

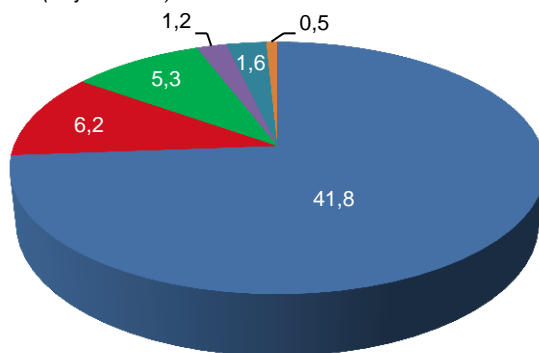
(na begrotingscontrole) weer. Voor PMV geeft tabel 1.2 een algemeen overzicht van de bedrijfsfinanciering (status 31 december 2011).

Figuur 1.4 Initiatieven Fonds voor Flankerend beleid (Hermesfonds) 2012 na begrotingscontrole (miljoen euro)

- 36,6% Een meer groene economie
- 32,9% Meer en sterker ondernemerschap
- 19,8% Meer groeiende ondernemingen
- 5,3% Beheer van strategische projecten
- 0,8% Andere uitgaven beleid van de Vlaamse Regering
- 0,9% Bedrijven door de crisis helpen
- 0,1% Beheer van bijzondere opdrachten
- 3,7% Een meer innovatieve en kennisintensieve economie

Figuur 1.5 Overzicht instrumenten FIT 2012, na begrotingscontrole (miljoen euro)

- 73,8% Werkingsmiddelen FIT voor andere instrumenten
- 11,0% Bevordering van internationaal ondernemen
- 9,4% Export van Vlaamse uitrustingsgoederen
- 2,2% Haalbaarheidsstudies bouw- en milieuprojecten
- 2,8% Steun activiteiten bedrijfspgroeperingen / Kamers van Koophandel
- 0,8% KMO-portefeuille, pijler internationaal ondernemen

Tabel 1.3 Overzicht bedrijfsfinanciering PMV-instrumenten, vanaf opstart, status 31 december 2011 (bedragen in miljoen euro)

RISICOKAPITAAL		BEDRAG
Vinnof	37 ondernemingen	19,6
Fonds Vlaanderen Internationaal	13 ondernemingen	13,3
Groeimezzanine	13 ondernemingen	33,7
WAARBORGEN		
Waarborgregeling	7.155 gewaarborgde verbintenissen	870,0
Gigarant	13 toegekende waarborgen	302,9
FINANCIERING		
CultuurInvest	50 ondernemingen	7,9
Innovatiemezzanine:		
• PMV-Innovatiemezzanine	31 ondernemingen	4,2
• Vinnof-IWT-leningen	88 ondernemingen	8,1
KidsInvest	62 nieuwe ondernemingen	2,0
Sociaal Investeringsfonds	3 erkende financiers	5,2
Winwinlening	2.315 geregistreerde leningen	62,1
INVESTERINGEN VIA FONDSEN		
ARKimedes-Fonds	156 initiële investeringen voor 12 ARKIV's	153,4
ARKimedes-Fonds II	3 initiële investeringen voor 4 ARKIV's	4,1

Wetenschaps- en innovatiebeleid

Deel 2

Internationale definities

Deel 2 geeft een overzicht van wat het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid precies inhoudt. Hiervoor doen we beroep op de internationaal gehanteerde definities. Wil men internationale vergelijkingen mogelijk maken, dient men zich te houden aan de internationale afspraken.

De term “**wetenschappelijke activiteiten**”, zoals gedefinieerd in de “Recommendation concerning the International Standardisation of Statistics on Science and Technology” – UNESCO, 1978 (Canberra- Manual – OESO, Parijs, 1995, p. 67) omvat:

Onderzoek en Ontwikkeling (O&O): “Op stelselmatige wijze uitvoeren van creatieve werkzaamheden met het doel het kennisbestand, met inbegrip van kennis van mens, cultuur en maatschappij, te vergroten en deze kennis te gebruiken om nieuwe toepassingen te ontwerpen” (Frascati-Manual, OESO, 2002, p. 30). Het is m.a.w. elke wetenschappelijke activiteit die tot doel heeft wetenschappelijke kennis te ontwikkelen (fundamenteel onderzoek), toepasbaar te maken (toepassingsgericht onderzoek) en ze toe te passen (ontwikkeling).

Onderwijs en Vorming (O&V): “Alle activiteiten in het kader van het gespecialiseerd niet-universitair hoger onderwijs, het universitair onderwijs, het post-universitair onderwijs en verdere bijscholing en het georganiseerd, continu onderwijs ten behoeve van wetenschappers en ingenieurs” (Canberra Manual, OESO, Parijs, 1995, p. 67). Het betreft dus de financiering van de wetenschappelijke opleiding, bijvoorbeeld het deel van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten, dat wordt aangewend voor universitair onderwijs.

Wetenschappelijke en Technologische Dienstverlening (W&T): “activiteiten met betrekking tot onderzoek en ontwikkeling, die bijdragen tot het genereren, verspreiden en toepassen van wetenschappelijke en technische kennis” (Canberra-Manual, OESO, Parijs, 1995, p. 68). Dit gaat om elke vorm van dienstverlening, zoals het uitvoeren van routinemetingen (zoals medische routineanalyses), wetenschappelijke en technologische informatieverstrekking (bijv. door bibliotheken of informatiecentra) en gegevensverzameling van algemeen belang (o.a. verzamelen van gegevens over sociaal-economische fenomenen). Beleidsgerelateerde studies en de werkzaamheden van administratieve entiteiten rond de analyse, evaluatie en monitoring van externe fenomenen zijn hierin begrepen.

Het begrip O&O moet zeer eng geïnterpreteerd worden: de uitwerking van een idee tot een praktische toepassing met eventuele prototypes (ontwikkeling) wordt wel nog beschouwd als O&O; de fasen die daarop volgen (design, testproductie, commercialisering, ...) niet meer.

Administratieve structuren van het Vlaamse wetenschapsbeleid

Hier wordt een bondig beeld geschetst van de administratieve overheidsstructuur voor het beheer van het wetenschaps- en innovatiebeleid.

Het beleidsdomein EWI

Het departement EWI is verantwoordelijk voor beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie voor het volledige beleidsdomein.

De agentschappen

IWT: voert het beleid uit naar de industrie toe. Het is een intermediair organisme dat de financiële middelen verdeelt naar de bedrijven en onderzoeksinstellingen, volgens vastgelegde selectiecriteria en evaluatie- en beslissingsprocedures.

FWO: voert het beleid uit inzake het fundamenteel onderzoek aan de universiteiten. Het is een intermediair organisme dat de financiële middelen verdeelt onder de universiteiten en onderzoeksinstellingen. Dit gebeurt volgens vastgelegde selectiecriteria en procedures voor evaluatie- en besluitvorming.

Herculesstichting: financiert middelzware en zware infrastructuur voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in alle wetenschappelijke disciplines.

Daarnaast maken ook de extern verzelfstandigde agentschappen (EVA's) ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV), LRM en Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM) en het intern verzelfstandigd agentschap (IVA) Agentschap Ondernemen deel uit van het beleidsdomein EWI. Ofschoon deze agentschappen raakvlakken hebben met het wetenschaps- en innovatiebeleid, behoort de uitvoering ervan niet tot hun kerntaken.

Het adviesorgaan

De Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI) werd opgericht bij decreet van 30 april 2009 als de strategische adviesraad (SAR) voor de beleidsvelden wetenschap en innovatie. De VRWI is de opvolger van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) en formuleert aanbevelingen over het wetenschaps- en innovatiebeleid aan de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement. De raad doet dit op verzoek of op eigen initiatief.

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) is het andere adviesorgaan uit het beleidsdomein EWI en formuleert adviezen en aanbevelingen over de brede economische aspecten van het Vlaamse beleid. Ook hier zijn aanknopingspunten met het wetenschaps- en innovatiebeleid.

Andere beleidsdomeinen

Het wetenschapsbeleid is een horizontaal beleid en situeert zich binnen alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid. De beleidsdomeinen zijn bevoegd voor de wetenschapspolitieke initiatieven die hun beleid ondersteunen en gestalte geven. Naast EWI zijn deze beleidsdomeinen:

- Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (DAR)
- Bestuurszaken (BZ)
- Financiën en Begroting (FB)
- Internationaal Vlaanderen (IV)
- Onderwijs en Vorming (OV)
- Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)
- Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)
- Werk en Sociale Economie (WSE)
- Landbouw en Visserij (LV)
- Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)
- Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)
- Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (RWO)

De vier Vlaamse wetenschappelijke instellingen

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO - beleidsdomein LNE)

- verricht beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek inzake behoud, ontwikkeling, beheer en duurzaam gebruik van biodiversiteit en haar milieu,
- verleent wetenschappelijke diensten ter ondersteuning van het beleid en van de doelgroepen, onder andere door advisering, experimentele analyses, het aanreiken van producten, technieken, concepten en documentatie,
- rapporteert periodiek over de toestand van de natuur en het natuurlijke milieu, en over de effecten van het milieubeleid en de mate waarin de vooropgestelde milieubeleidsdoelstellingen werden bereikt, maakt toekomstverkenningen en evalueert de kennis en de monitoring ervan.

Het agentschap 'Onroerend Erfgoed' (beleidsdomein RWO)

Sinds 1 juli 2011 zijn het vroegere VIOE (Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed) en het deel 'Erfgoed' van het agentschap Ruimte en Erfgoed één agentschap met de roepnaam Onroerend Erfgoed). Het agentschap Onroerend Erfgoed wil 'De zorg voor onroerend erfgoed voor iedereen vanzelfsprekend maken om Vlaanderen nu en straks mee vorm en kleur te geven.'

Dit wil het agentschap doen door onroerend erfgoed een meer zichtbare plek en betekenis te geven, vertrekkende van een langetermijnvisie:

- via een geïntegreerde aanpak en in dialoog met een breed netwerk,
- door kaders en instrumenten te ontwerpen en in te zetten,
- met medewerkers, gepassioneerd door erfgoed en met een rijke en diverse expertise,
- op een wetenschappelijk onderbouwde manier, toonaangevend en inspelend op maatschappelijke en internationale ontwikkelingen,
- voor een heldere en transparante erfgoedzorg in een wereld in verandering.

Koninklijk Museum voor Schone Kunsten – Antwerpen (KMSKA – beleidsdomein CJSM)

- verwerft, conserveert, restaureert en exposeert eigen kunstbezit,
- verricht wetenschappelijk onderzoek,
- publiceert fondscatalogi en jaarboeken,
- organiseert tentoonstellingen in het KMSK zelf en in het buitenland,
- organiseert educatieve activiteiten: vorming van educatieve assistenten, cursussen voor volwassenen, lessen voor leerkrachten en scholen, rondleidingen, voordrachten en jeugdateliers, publicaties,
- organiseert documentaire activiteiten: vakbibliotheek, archief en collectieregister.

Instituut voor Landbouw- en visserijonderzoek (ILVO – beleidsdomein LV)

- coördineert en voert beleidsonderbouwend wetenschappelijk onderzoek uit en de daaraan verbonden dienstverlening met het oog op een duurzame landbouw en visserij in economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk perspectief,
- bouwt de nodige kennis op voor de verbetering van producten en productiemethoden, voor de bewaking van de kwaliteit en de veiligheid van de eindproducten en ter verbetering van beleidsinstrumenten als basis van sectorontwikkeling en agrarisch plattelandsbeleid,
- informeert het beleid, de sectoren en de maatschappij daarvoor regelmatig.

Hoofdstuk 2.1

'Eigenlijk Wetenschapsbeleid'

Het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' betreft enerzijds het wetenschapsbeleid van het beleidsdomein EWI dat rechtstreeks ressorteert onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid, en anderzijds de middelen voor de financiering van het wetenschapsbeleid aan de universiteiten en hogescholen (uit het programma 'Hoger Onderwijs' van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming).

Het fundamentele, grensverleggende onderzoek aan de universiteiten, als noodzakelijke basis voor alle verdere

maatschappelijk en industrieel gericht onderzoek, evenals het onderzoek aan de hogescholen, maakt immers deel uit van een dergelijk coherent beleid. Ook het strategische basisonderzoek gebeurt grotendeels in de universiteiten en hogescholen, met daarnaast de strategische onderzoekscentra IMEC, VITO, VIB en IBBT. Verder is er ook het brede en gevarieerde domein van het industrieel onderzoek ter ondersteuning van de Vlaamse industrie.

2.1.1. 'Eigenlijk wetenschapsbeleid' EWI

De beleidskredieten voor wetenschap en innovatie die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid bedragen 926,227 miljoen euro in 2012 na begrotingscontrole, waarvan 890,055 miljoen bestemd zijn voor onderzoek en ontwikkeling. Nieuw vanaf de begrotingscontrole 2011 is de kredietlijn 'Actieplan Menselijk kapitaal voor Wetenschap, Technologie en Innovatie', ten bedrage van 4 miljoen euro (zie verder, programma Beleidsondersteuning en Academisch beleid). Nieuw bij de begrotingsopmaak 2012 is de kredietlijn 'Herculesstichting: financiering van bijzondere onderzoeksapparatuur', ten bedrage van 5 miljoen euro (zie verder, programma Beleidsondersteuning en Academisch beleid). Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2012 nam de Vlaamse Regering de beslissing meer te investeren in wetenschap en innovatie. De beleidskredieten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid werden verhoogd met 60 miljoen euro.

Onder het programma *Beleidsondersteuning en Academisch beleid* verhoogt het FWO-budget met 14 miljoen euro, IWT

ontvangt 13 miljoen euro extra, de financiering van Hercules verhoogt met 10 miljoen euro en ook de Bijzondere Onderzoeksfondsen ontvangen 7 miljoen extra. Ook de budgetten voor het Industrieel Onderzoeksfonds, Integratie Hoger Onderwijs en de wetenschappelijke instellingen verhogen met respectievelijk 2,0; 3,1 en 1,45 miljoen euro.

Onder het programma *Valorisatie en Industrieel Beleid* wordt het budget van de vier SOC's verhoogd met 4,6 miljoen euro extra.

De beleidskredieten voor wetenschapscommunicatie onder het programma *Sensibilisatie en Samenleving* worden verhoogd met 2,15 miljoen euro extra.

Tenslotte wordt ook het krediet onder het programma *Algemeen Beleid* verhoogd met zo'n 3,7 miljoen euro.

Hieronder staan alle kredietlijnen met het budget 2012, na begrotingscontrole, opgesomd in de inhoudelijke begrotingsprogramma's die het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' uit het beleidsdomein EWI financieren.

Beleidsondersteuning en Academisch Beleid

Het versterken van het algemeen kennisverruimend fundamenteel onderzoek enerzijds en van het strategisch basisonderzoek, dat kennis genereert ten dienste van het bedrijfsleven, de non-profit sector en de overheid anderzijds, zijn de algemene beleidslijnen van dit programma. De doelgroepen zijn (de onderzoekers van) hogescholen, universiteiten, onderzoeksinstituten en bedrijven.

Tabel 2.1 geeft het budget 2012, na begrotingscontrole per kredietlijn weer.

De basissubsidie voor het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) is de grootste begrotingspost in dit programma, met een krediet van 142,874 miljoen euro in 2012. Naast deze basistoelage zijn er nog volgende FWO-kredietlijnen:

- Het **Odysseus-programma** is een 'brain-gainprogramma' om Vlaamse en andere topwetenschappers naar Vlaanderen te brengen: onderzoekers die internationaal erkend worden als toonaangevend of postdoctorale onderzoekers die al bewezen dat zij het potentieel hebben om tot een toonaangevende status door te groeien. In 2012 is er hiervoor 12,986 miljoen euro voorzien. Dit betekent een verhoging van 3,302 miljoen euro ten opzichte van 2011.
- Een deel van de **opbrengst van de winst van de Nationale Loterij** vloeit naar FWO. Net zoals in 2011, werd bij de begrotingsopmaak 2012 reeds het volledige bedrag gealloceerd en ongewijzigd gehouden bij de begrotingscontrole: 11,463 miljoen euro.
- Voor projecten in het kader van **internationale onderzoeksfaciliteiten** is 3,670 miljoen euro ingeschreven. In het kader van de toegang tot deze onderzoeksfaciliteiten wordt er door de instellingen die deze faciliteiten beheren (bv. CERN, ESRF, EMBO, ESO, ...), naast de bijdrage vanuit de lidstaten en de specifieke onderzoeksprojecten, een steeds toenemende institutionele ondersteuning gevraagd aan de leden uit de betrokken lidstaten. Ten opzichte van 2011 is er hier een lichte stijging met 1,546 miljoen euro.
- Voor **internationale wetenschappelijke samenwerking** is een subsidie van 2,284 miljoen euro aan FWO voorzien in 2012. Hiermee wordt de internationale werking van FWO versterkt en de financiering aan internationale coördinatie-acties en bilaterale onderzoekssamenwerking geregeld. Ten opzichte van 2011 is er hier een stijging met 0,308 miljoen euro.

De basissubsidie voor de Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF) stond in 2011 nog ingeschreven in de begroting van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Voor het begrotingsjaar 2012 staan alle BOF-kredieten ingeschreven in de EWI-begroting onder het programma Beleidsondersteuning en Academisch beleid:

- BOF-basissubsidie voor de universiteiten, ten bedrage van 116,090 miljoen euro.
- Het **Methusalem-programma** richt zich op het behoud van wetenschappelijk talent door het toekennen van langetermijnfinanciering aan excellente Vlaamse

onderzoekers. Het gaat hier om *ad personam* toegekende excellentiefinanciering. Voor 2012 is er 19,822 miljoen euro, een stijging van 0,42 miljoen ten opzichte van 2011.

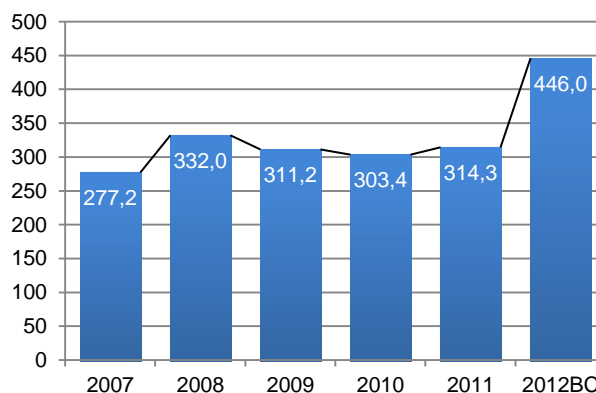
- Door de invoering van het **tenure track-stelsel** krijgen een beperkt aantal uitmuntende post-doctorale onderzoekers de mogelijkheid om op het niveau van docent gedurende vijf jaar zelfstandig onderzoek te verrichten. Na een positieve evaluatie kunnen deze personen zonder vacature onmiddellijk worden aangesteld als ZAP-kader. In 2012 is hiervoor 9,154 miljoen euro ingeschreven, een verhoging met 0,193 miljoen ten opzichte van 2011.
- In 2012 is er voor de aanstelling van **bijkomende ZAP-mandaten** 5,586 miljoen euro voorzien. Dit is 1,39 miljoen meer dan in 2011.

Ten opzichte van 2011 zijn er in 2012, na begrotingscontrole, globaal 131,717 miljoen euro extra middelen voorzien. Deze sterke verhoging komt er doordat de BOF-basissubsidie sinds 2012 van het beleidsdomein OV naar het beleidsdomein EWI is gekomen. Dit vertegenwoordigt een krediet van 116,090 miljoen euro in 2012. Bovendien zijn er ook twee nieuwe kredietlijnen in 2012 voor het programma Beleidsondersteuning en Academisch beleid: "Herculesstichting: financiering van bijzondere onderzoeksapparatuur" met een krediet van 5 miljoen euro en "Actieplan Menselijk kapitaal voor Wetenschap, Technologie en Innovatie" met een krediet van 4 miljoen euro. T.o.v. 2011 zien we ook een verschuiving van de kredietlijnen "Subsidies Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO)" en "Versterking van de onderzoeksbetrokkenheid van de academische opleidingen aan de hogescholen" naar het beleidsdomein OV.

De kredietlijnen "Subsidie aan het Instituut voor Plantenbiotechnologie voor Ontwikkelingslanden" (IPBO) en "Subsidie aan het Internationaal Centrum voor Reproductieve Gezondheid" (ICRH) komen in 2012 niet meer aan bod.

Figuur 2.1 toont de evolutie van de kredieten voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het begrotingsprogramma Beleidsondersteuning en Academisch Beleid 2007-2012.

Figuur 2.1. Middelen voor het wetenschapsbeleid uit het programma Beleidsondersteuning en Academisch Beleid 2007-2012 (miljoen euro)

Tabel 2.1. Kredietlijnen 2012 (na begrotingscontrole) van het programma Beleidsondersteuning en Academisch Beleid (kredieten in miljoen euro)

ENT PR ESR	Krediet	Omschrijving
EB0 EE169 4100	142,874	FWO: basissubsidie
EB0 EE167 4100	12,986	FWO: Odysseus-programma
EB0 EE172 4100	11,463	FWO: netto opbrengst van de winst van de Nationale Loterij
EB0 EE170 4100	3,670	FWO: projecten in het kader van internationale onderzoeksfaciliteiten
EB0 EE171 4100	2,284	FWO: internationale wetenschappelijke samenwerking
EB0 EE128 4150	19,822	BOF: Methusalem-programma
EB0 EE165 4150	9,154	BOF: tenure track-stelsel aan de universiteiten
EB0 EE138 4410	116,090	BOF: subsidie voor de universiteiten
EB0 EE129 4150	5,586	BOF: aanstelling van bijkomende ZAP-mandaten
EB0 EE101 4150	4,000	Actieplan "Menselijk kapitaal voor Wetenschap, Technologie en Innovatie"
EB0 EE153 9999	39,174	IWT: Strategisch basisonderzoek
EB0 EE155 9999	10,122	IWT: wetenschappelijk en technisch onderzoek met landbouwkundig doel (IWT)
EB0 EE151 9999	8,454	IWT: bevordering van technologietransfer en onderzoek door instellingen van hoger onderwijs
EB0 EE149 9999	6,700	IWT: steun aan toegepast biomedisch onderzoek met een primair maatschappelijke finaliteit
EB0 EE157 9999	15,000	Herculesstichting: financiering van (middel)zware onderzoeksapparatuur
EB0 EE116 4140	0,500	Herculesstichting: beheersvergoeding
EB0 EE161 9999	5,000	Herculesstichting: financiering van bijzondere onderzoeksapparatuur
EB0 EE130 4150	19,084	Industrieel Onderzoeksfonds Vlaanderen (IOF)
EB0 EE126 4150	2,931	Subsidie aan de universitaire interfacediensten
EB0 EE160 4430	1,130	Subsidies voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek door de instellingen van postnieteel onderwijs en hogere instituten voor schone kunsten
EB0 EE145 4100	1,820	Subsidies voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek door de instellingen van postnieteel onderwijs en hogere instituten voor schone kunsten (ITG)
EB0 EE108 3300	2,422	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee
EB0 EE139 5220	1,100	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee voor investeringsuitgaven
EB0 EE112 3540	1,535	Subsidie aan UNESCO voor de ondersteuning van het Vlaams UNESCO-Trustfonds wetenschappen
EB0 EE168 4100	1,150	Subsidie aan de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten
EB0 EE148 4430	1,065	Subsidie aan het Europacollege voor United Nations University (UNU) in het kader van het programma Regionale Integratiestudies
EB0 EE107 3300	0,900	Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen (KMDA)
TOTAAL	446,016	

Valorisatie en Industrieel Beleid

Via het programma Valorisatie en Industrieel Beleid versterkt men het technologisch basisonderzoek en zo kan extra kennis gericht op het bedrijfsleven gegenereerd worden. Daarnaast beoogt men meer technologische innovatie in de Vlaamse bedrijven. Om stand te houden in de huidige competitieve globale economie moeten bedrijven voortdurend streven naar verbeterde of nieuwe diensten, producten en processen. De ontwikkeling en verwerving van technologie speelt hierbij een cruciale rol.

Tabel 2.2 toont de kredietlijnen van dit programma. Naast de klassieke vastleggingsmachtigingen in beheer van IWT, staan hier ook de middelen voor de vier strategische onderzoekscentra (SOC's) IMEC, VITO, VIB en IBBT.

In 2012 is er geen budget ingeschreven in de begroting voor het initiatief: 'deelnemingen in de spin-offs van de strategische onderzoekscentra'

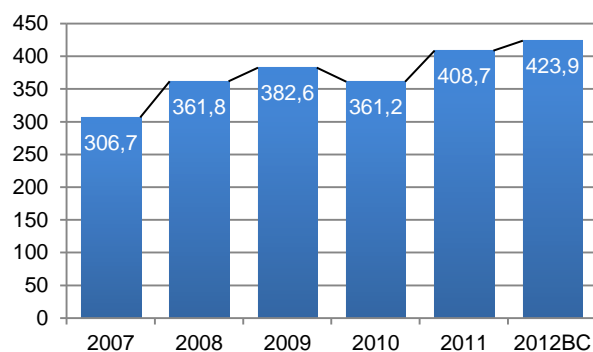
Ten opzichte van 2011BC is er in 2012, na begrotingscontrole, globaal 15,257 miljoen extra. Voor IWT is er 0,862 miljoen meer voor de algemene werking, 0,02 miljoen meer voor acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse Regering, 10,969 miljoen meer voor projecten op initiatief van de bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden en 2,333 miljoen meer voor specialisatiebeurzen en doctoraatsbeurzen in het kader van het Baekeland-programma.

Ten opzichte van de begrotingsopmaak is er bij de begrotingscontrole 2012 op de machtiging voor e-mediaprojecten (EB0 EF102 9999) een daling met 4,725 miljoen

euro en een stijging met 0,191 miljoen euro van het bedrag met steunmogelijkheden voor projecten ingediend op initiatief van bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden.

Figuur 2.2 toont de evolutie van de kredieten voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het begrotingsprogramma Valorisatie en Industrieel Beleid 2007-2012.

Figuur 2.2. Middelen voor het wetenschapsbeleid uit het programma Valorisatie en Industrieel Beleid 2007-2012 (miljoen euro)

Tabel 2.2. Kredietlijnen 2012 (na begrotingscontrole) van het programma Valorisatie en Industrieel Beleid (kredieten in miljoen euro)

ENT PR ESR	Krediet	Omschrijving
EB0 EF100 3300	48,308	Subsidie aan IMEC
EB0 EF123 4100	43,859	Subsidie aan VIB
EB0 EF102 3300	26,302	Subsidie aan IBBT
EB0 EF110 4141	40,772	Dotatie aan VITO
EB0 EF111 4141	8,414	Dotatie aan VITO voor de financiering van de referentietaken
EB0 EF119 9999	2,114	VITO: Vastleggingsmachtiging voor investeringen
EB0 EF103 3300	1,753	Subsidie aan IMEC en VIB in het kader van de NERF-activiteiten
EB0 EF107 4141	12,336	IWT: werking
EB0 EF117 9999	35,493	IWT: toekennen van specialisatiebeurzen en doctoraatsbeurzen in het kader van het Baekeland-programma
EB0 EF100 9999	50,650	IWT: Vastleggingsmachtiging ter ondersteuning van acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse Regering
EB0 EF101 9999	147,392	IWT: Vastleggingsmachtiging voor projecten op initiatief van de bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden
EB0 EF102 9999	5,800	IWT: Vastleggingsmachtiging voor beleidsdomeinoverschrijdende innovatieprojecten
EB0 EF103 9999	0,686	IWT: Vastlegging voor studie- en expertiseopdrachten t.b.v. het VIN (Vlaams Innovatie Netwerk)
TOTAAL	423,879	

Sensibilisatie en Samenleving

De algemene beleidslijnen voor het programma Sensibilisatie en Samenleving zijn het stimuleren van de ondernemerscreativiteit en Wetenschapsvoorlichting. Men wil met name de ontwikkeling van het Vlaams economisch weefsel aanzwengelen en het ondernemen stimuleren en aantrekkelijker maken voor bestaande en nieuwe doelgroepen. Via wetenschapsvoorlichting wil men het maatschappelijk draagvlak van het wetenschappelijk en technologisch innovatiebeleid in Vlaanderen versterken.

Tabel 2.3 toont de kredietlijnen van dit programma. Verspreid over zes basisallocaties is het budget voor 2012 voor het wetenschaps- en innovatiebeleid 11,122 miljoen euro.

Dit is een structurele verhoging van 2,150 miljoen euro voor dit programma. Voor subsidie aan FTI is er 0,550 miljoen euro meer, een extra 0,200 miljoen voor subsidie aan Flanders DC en een verhoging van 1,400 miljoen voor de kredietlijn 'Popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie'. Ten opzichte van 2011 is de kredietlijn 'Subsidie aan Society Roger Van Overstraete', ten bedrage van 0,310 miljoen euro, nieuw. Het budget werd overgeheveld vanuit de kredietlijn EB0 EG101 3300.

Tabel 2.3. Kredietlijnen 2012 (na begrotingscontrole) van het programma Sensibilisatie en Samenleving (kredieten in miljoen euro)

ENT PR ESR	Krediet	Omschrijving
EB0 EG102 3300	3,931	Subsidie aan de stichting Flanders Technology International (FTI)
EB0 EG103 3300	2,405	Subsidie aan Flanders DC
EB0 EG101 3300	1,343	Subsidies allerhande met betrekking tot de bekendmaking van het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek aan structurele partners
EB0 EG106 4150	1,718	Subsidies voor de expertisecellen voor de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie in de schoot van de associaties
EB0 EG100 1211	1,415	Popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie
EB0 EG110 3300	0,310	Subsidie aan Society Roger Van Overstraete
TOTAAL	11,122	

Algemeen Beleid

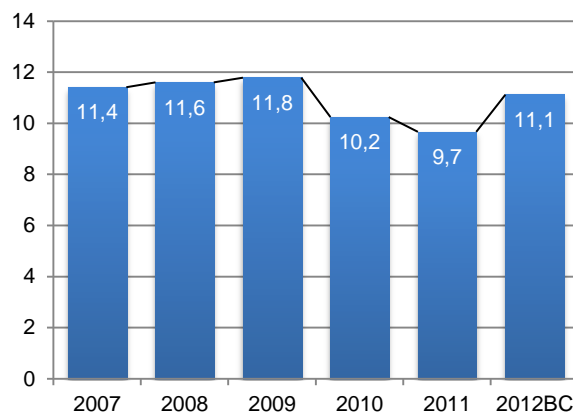
Met de middelen ter financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid beoogt men via dit programma de voorbereiding, uitvoering en opvolging van het beleid op het vlak van wetenschap, technologie en innovatie, de versterking van het fundamenteel en toepassingsgericht wetenschappelijk onderzoek en van het beleidsvoorbereidend onderzoek.

Tabel 2.4 toont de kredietlijnen van dit programma. De grootste kredietlijn is de subsidie voor de steunpunten beleidsrelevant onderzoek.

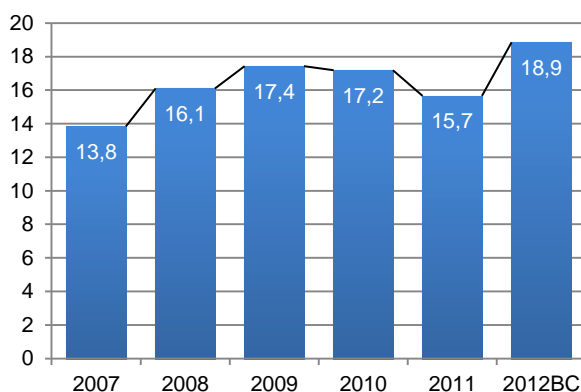
Voor de kredietlijn 'Uitgaven m.b.t. de conceptie, voorbereiding en uitvoering van acties met betrekking tot wetenschap en innovatie' (EB0 EC116 1211) is er ten opzichte van 2011 een structurele verhoging van 2,364 miljoen euro.

'De subsidie voor Vlaams Supercomputer Centrum van 0,500 miljoen euro wordt niet herhaald in 2012.

Figuur 2.3. Middelen voor het wetenschapsbeleid uit het programma Sensibilisatie en Samenleving 2007-2012 (miljoen euro)

Figuur 2.4. Middelen voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' uit het programma Algemeen Beleid 2007-2012 (miljoen euro)

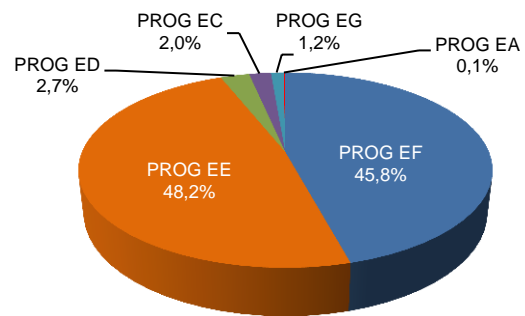

Tabel 2.4. Kredietlijnen 2012 (na begrotingscontrole) voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' van het programma Algemeen Beleid (kredieten in miljoen euro)

ENT PR ESR	Krediet	Omschrijving
EB0 EC118 4150	9,036	Subsidie aan de steunpunten beleidsrelevant onderzoek
EB0 EC102 1211	2,535	Uitgaven ter bevordering van de Vlaamse Informatiemaatschappij in het kader van de Lissabon-strategie
EB0 EC110 3300	1,990	Subsidie aan het Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECCOOM)
EB0 EC111 3300	1,218	Subsidies in het kader van internationale wetenschappelijke en innovatiesamenwerking
EB0 EC116 1211	3,114	Uitgaven m.b.t. de conceptie, voorbereiding en uitvoering van acties met betrekking tot wetenschap en innovatie
EB0 EC122 1211	0,360	Uitgaven m.b.t. de inventarisatie en valorisatie van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek
EB0 EC113 4141	0,405	IWT: ondersteuning van de Vlaamse deelname aan de Europese programma's (VCP-werking)
EB0 EC103 1211	0,131	Allerhande communicatie-initiatieven met betrekking tot economie, wetenschap en innovatie
EB0 EC105 1211	0,063	Uitgaven in het kader van internationale wetenschappelijke samenwerking
TOTAAL	18,852	

Tabel 2.5 geeft de kredieten weer voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2012 van EWI, ressorterend onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid. De dotatie ten bedrage van 1,358 miljoen euro aan de strategische adviesraad VRWI, Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie, staat ingeschreven in het begrotingsprogramma EA, Apparaatkredieten. Van het totale budget maakt het programma Beleidsondersteuning en Academisch Beleid bijna de helft uit. Samen met het programma Valorisatie en Industrieel beleid ligt dit aandeel boven de 90% (figuur 2.5).

Figuur 2.5. Procentuele verdeling van de middelen voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2012 (na begrotingscontrole) van het beleidsdomein EWI

Tabel 2.5. Verdeling van de middelen voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2012, na begrotingscontrole, in het beleidsdomein EWI (miljoen euro)

Begrotingsprogramma's EWI	WB	O&O	O&V	W&T
EE. Beleidsondersteuning en Academisch Beleid	446,016	438,395	0,000	7,621
EF. Valorisatie en Industrieel Beleid	423,879	411,543	0,000	12,336
ED. Economisch Ondersteuningsbeleid	25,000	25,000	0,000	0,000
EC. Algemeen	18,852	12,712	0,000	6,140
EG. Sensibilisatie en Samenleving	11,122	2,405	0,000	8,717
EA. Apparaatkredieten	1,358	0,000	0,000	1,358
TOTAAL	926,227	890,055	0,000	36,172

2.1.2. 'Eigenlijk wetenschapsbeleid' OV

Het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' uit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (OV) omvat in hoofdzaak de werkingsuitkeringen aan de universiteiten alsook de aanvullende werkingsmiddelen en andere toelagen aan de universiteiten en aan 'gelijkgestelde' instellingen. Deze kredietlijnen zitten alle vervat in het begrotingsprogramma Hoger Onderwijs. De subsidie aan de Bijzondere Onderzoekfondsen wordt vanaf 2012 ingeschreven in de begroting van EWI (zie BA EB0 EE138 4410). Omgekeerd staan nu de subsidies Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO) ingeschreven in de begroting van het beleidsdomein OV (zie BA FD0 FO220 4430).

De middelen op BA FD0 FO212 4430 werden in 2012 verhoogd door overheveling van het budget op BA EB0 EE 127 4150, 'Subsidies in het kader van de versterking van de onderzoeksbetrokkenheid van de academische opleidingen aan de hogescholen' en van de academiseringsmiddelen uit de 'Werkingsuitkeringen Hoger Onderwijs' (FD0 FN200 4430).

Tabel 2.6 somt de basisallocaties op van het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' uit het beleidsdomein OV. In totaal gaat het om 838,123 miljoen euro middelen voor het wetenschapsbeleid. Hiervan is er 234,311 miljoen voorzien voor O&O, 600,615 miljoen voor O&V en 3,198 miljoen voor W&T.

Tabel 2.6. BA's 'eigenlijk wetenschapsbeleid' beleidsdomein Onderwijs en Vorming 2012, na begrotingscontrole (kredieten in miljoen euro)

ENT PR ESR	Begrotings-krediet	Omschrijving	WB-krediet
FD0 FN200 4430	1.369,283	Werkingsuitkeringen Hoger Onderwijs	693,780
FB0 FO005 4330	1,083	Aanvullende werkingsmiddelen voor het versterken van het onderzoek in de humane wetenschappen aan de universiteiten	1,083
FD0 FO209 4150	8,603	Toelagen sociale voorzieningen in het universitair onderwijs	8,603
FD0 FO213 4150	2,165	Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten bate van het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -Beheer (IOB)	2,165
FD0 FO214 4150	0,174	Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten behoeve van het Instituut voor Joodse Studies (IJS)	0,174
FB0 FO006 3300	2,537	Werkingsuitkering aan de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO)	2,537
FD0 FO211 4410	25,208	Bijdrage wettelijke en conventionele werkgeversbijdragen universiteiten	25,208
FD0 FO205 4430	6,482	Aanvullende werkingsmiddelen in het kader van een aanmoedigingsfonds voor beleidsspeerpunten	6,482
FD0 FO201 4430	0,632	Subsidiëring open hoger onderwijs	0,632
FD0 FO212 4430	32,640	Subsidies in het kader van de versterking van de onderzoeksbetrokkenheid van de academische opleidingen aan de hogescholen	32,640
FD0 FO208 4430	0,542	Toelage associaties	0,542
FD0 FO215 4430	1,939	Subsidie aan de Vrije Universiteit Brussel ten behoeve van het Instituut voor Europese Studiën (IES)	1,939
FD0 FO216 4430	0,532	Subsidie aan de Antwerp Management School	0,532
FD0 FN203 4430	0,446	Subsidie aan de Evangelische Theologische Faculteit Leuven	0,446
FD0 FN204 4430	0,128	Subsidies aan de Faculteit der Protestantse Godgeleerdheid in Brussel	0,128
FD0 FO219 4430	10,588	Subsidie verleend aan het Instituut voor Tropische Geneeskunde "Prins Leopold" in Antwerpen	10,588
FD0 FO217 4430	1,942	Subsidie aan de Vlerick Leuven Gent Management School	1,942
FD0 FO210 4430	7,622	Toelagen sociale voorzieningen in het universitair onderwijs	7,622
FD0 FK202 6152	27,589	Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen universitair onderwijs	27,589
FD0 FK203 6410	0,652	Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen ITG	0,652
FD0 FO235 4430	1,800	Aanvullende werkingsmiddelen hoger onderwijs in Brussel	1,800
FD0 FO220 4430	11,039	Praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek	11,039
TOTAAL			838,123

2.1.3. Evolutie van het 'eigenlijk wetenschapsbeleid'

Tabel 2.7 vergelijkt de kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2012 na begrotingscontrole met de kredieten 2011 na begrotingscontrole.

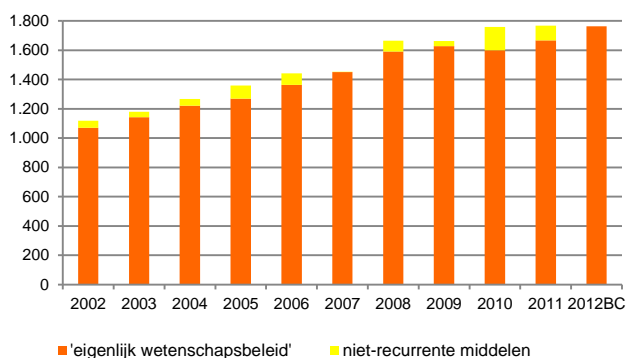
Naar aanleiding van de begrotingscontrole (BC) 2011 nam de Vlaamse Regering de beslissing meer te investeren in wetenschap en innovatie. De beleidskredieten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid werden verhoogd met 65 miljoen euro. Het bijkomende budget dient onder andere om te investeren in onderzoekers en basisonderzoek, onderzoekscentra, projecten van bedrijven en maatschappelijk belangrijke onderzoeksprojecten. Bij de begrotingsopmaak 2012 zijn er, in overeenstemming met het afgesproken groeipad van de Vlaamse Regering, 60 miljoen

euro voor het wetenschaps- en innovatiebeleid voorzien (zie ook 2.1.1).

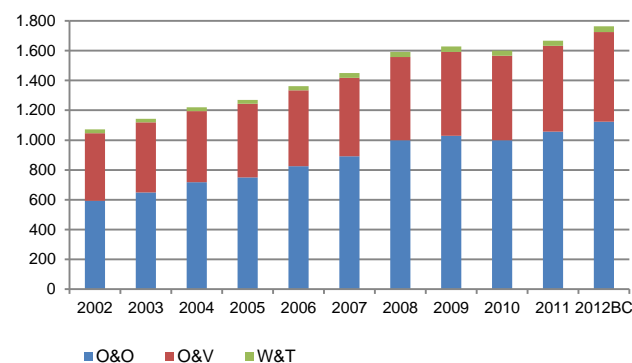
Ondanks deze toename is er geen verhoging merkbaar in de totale middelen voor het wetenschapsbeleid. Na twee opeenvolgende financiële injecties ten bedrage van 100 miljoen euro voor het TINA-Fonds in 2010 en 2011, werd een nieuwe investering in 2012 niet meer noodzakelijk beschouwd. Bij vergelijking van de kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' in de tijd, is het daarom belangrijk ook de evolutie te zien zonder deze niet-recurrente middelen.

De figuren 2.6 en 2.7 tonen de evolutie van de kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid, respectievelijk met en zonder de niet-recurrente middelen.

Figuur 2.6. Evolutie kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid', inclusief de niet-recurrente middelen (miljoen euro)

Figuur 2.7. Evolutie kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid', enkel de recurrente middelen (miljoen euro)

Tabel 2.7. Vergelijking kredieten 2012 met 2011 voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' (miljoen euro)

	'Eigenlijk WB'		'Eigenlijk O&O'	
	2012BC	2011BC	2012BC	2011BC
Beleidsdomein EWI (incl. WB Hermesfonds; excl. BOF)	810,137	774,644	773,965	744,032
Beleidsdomein OV (excl. BOF)	838,123	787,873	234,311	206,835
TINA-Fonds	0,000	100,000	0,000	100,000
BOF subsidie	116,090	105,092	116,090	105,092
TOTAAL 'eigenlijk WB'	1.764,350	1.767,609	1.124,366	1.155,959

Hoofdstuk 2.2

Wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen

Het wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen omvat de wetenschappelijke beleidsinitiatieven die niet tot het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' behoren. Het is het wetenschapsbeleid waarvoor de bevoegdheid bij de beleidsdomeinen zelf ligt en dat er op gericht is het eigen beleid wetenschappelijk te ondersteunen en gestalte te geven.

Dit beleid situeert zich binnen alle beleidsdomeinen, die hieronder een voor een summier aan bod komen. Het

Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (DAR)

DAR heeft voor 2012 een budget voor het wetenschapsbeleid beschikbaar van 3,232 miljoen euro. De middelen voor de Stichting Innovatie en Arbeid zijn als onderdeel van de dotatie aan SERV in de begroting ingeschreven. In het beleidsdomein DAR wordt ook onderzoek gefinancierd ten behoeve van de steunpunten Transitie Duurzame Ontwikkeling, Gelijkekansenbeleid en Bestuurlijke Organisatie – Slagkrachtige Overheid en zijn er ook onderzoeksmiddelen bestemd voor de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Bestuurszaken (BZ)

In het beleidsdomein BZ zijn er voor 1,314 miljoen euro aan middelen voor onderzoek voorzien. Het gaat om subsidies aan de steunpunten Bestuurlijke Organisatie – Slagkrachtige Overheid en Gelijkekansenbeleid, naast onderzoeksopdrachten in het kader van het stedenbeleid en bestuurlijke organisatie.

Financiën en Begroting (FB)

In het beleidsdomein FB is er de subsidie aan het steunpunt Fiscaliteit en Begroting en aan de Antwerp Management School (AMS) en de tussenkomst in rentelast door het Vlaamse Gewest voor leningen aangegaan door de universiteiten en het UZ Gent voor de financiering van onroerende investeringen. Zo is er voor dit beleidsdomein in een wetenschapsbudget van 1,100 miljoen euro voorzien, waarvan 0,414 miljoen voor O&O.

vertegenwoordigt in 2012, na begrotingscontrole, 126,716 miljoen euro of 6,7 % van het totale wetenschaps- en innovatiebeleid, waarvan 79,395 miljoen euro voor O&O of 6,6 % van het totale kredietvolume voor O&O van het HBPWB.

Het is hier uiteraard niet mogelijk iedere kredietlijn toe te lichten. Hiervoor verwijzen we naar de website www.speurgids.be, waar men per kredietlijn alle detailgegevens kan consulteren.

Internationaal Vlaanderen (IV)

Het programma Toerisme reserveert een deel van de middelen voor wetenschapsbeleid, zowel uit de subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen (KMDA) als uit de dotatie aan Toerisme Vlaanderen. Verder is er cofinanciering voor het steunpunt Buitenlands Beleid, Internationaal ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking. Globaal gaat het in 2011 om 2,186 miljoen euro.

Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)

De subsidie voor co-financiering van het steunpunt Ondernemen en Regionale Economie, ten bedrage van 0,258 miljoen euro, is de enige kredietlijn vanuit het beleidsdomein EWI die niet tot het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' gerekend wordt, omdat het financiering van beleidsrelevant onderzoek betreft om het economische beleid mee gestalte te geven.

Onderwijs en Vorming (OV)

De middelen uit het programma Hoger Onderwijs behoren tot het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' (zie hoofdstuk 2.1). Daarnaast is er binnen het beleidsdomein OV nog voor 5,322 miljoen euro aan middelen voorzien, onder meer voor initiatieven inzake beleidsvoorbereiding, –ondersteuning en –evaluatie en de subsidie aan het Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (OBPWO). Het OBPWO vormt een essentiële bron voor de kennisontwikkeling van het beleidsdomein en de planning, opvolging en evaluatie van de beleidsprojecten. Ten slotte is er de subsidie aan het steunpunt Studie- en Schoolloopbanen.

Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)

De steunpunten Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en Milieu en Gezondheid worden onder meer gefinancierd vanuit het beleidsdomein WVG. Er is de dotatie aan het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid Louis Pasteur en de subsidies voor de erkende centra voor menselijke erfelijkheid, de Koninklijke Academie voor Geneeskunde en subsidies voor epidemiologisch onderzoek en indicatorenverzameling. Ook Kind en Gezin en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap voorzien een luik wetenschappelijk onderzoek binnen de eigen begroting. Ook het nieuwe steunpunt Armoede wordt gefinancierd voor een totaal van 0,2 miljoen euro. Voor WVG gaat het in 2012 om een budget voor wetenschapsbeleid van 7,353 miljoen euro, waarvan 4,182 miljoen voor onderzoek en ontwikkeling.

Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)

In totaal voorziet het beleidsdomein CJSM in 2012 voor 14,056 miljoen euro aan middelen voor het wetenschapsbeleid, waarvan 4,949 miljoen voor O&O. Het grootste krediet is voor het Vlaams Wetenschappelijk Instituut KMSKA: 6,445 miljoen euro (dotatie en wedden en toelagen). Vanuit het beleidsdomein CJSM is er cofinanciering voor de steunpunten Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Ook zijn er middelen voorzien uit het programma Media: uitgaven voor media-innovatie, -educatie en -wijsheid en ook een gedeelte van de dotatie aan de VRT.

Werk en Sociale Economie (WSE)

In 2012 voorziet het beleidsdomein WSE, net zoals in 2011, voor studies en onderzoek 0,348 miljoen euro. Het Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwork Arbeidsmarktrapportering, kortweg VIONA (BA JB0 JD100 1211), bevordert sinds 1994 het strategisch arbeidsmarktonderzoek in Vlaanderen. Dit onderzoeksnetwork is een initiatief van de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners. De focus van VIONA ligt op concrete vraagstukken met betrekking tot het actuele werkgelegenheidsbeleid. Er is ook cofinanciering voor het steunpunt Werk en Sociale Economie.

Landbouw en Visserij (LV)

Het beleidsdomein LV voorziet in 2012 globaal voor 26,596 miljoen euro aan middelen voor het wetenschapsbeleid, waarvan 21,695 miljoen voor onderzoek en ontwikkeling.

Voor het Vlaams Wetenschappelijk Instituut ILVO is er in 2012 een budget voorzien van 21,452 miljoen euro (dotatie, wedden en toelagen). ILVO heeft als missie het uitvoeren en coördineren van beleidsonderbouwend wetenschappelijk onderzoek en de daaraan verbonden dienstverlening met het oog op een duurzame landbouw en visserij in economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk perspectief. De onderzoeksthema's zijn heel gevarieerd, kennisopbouwend en beleidsonderbouwend. Het onderzoek wordt verricht voor verschillende stakeholders o.a. overheden, producenten en de keten/sector. De thema's versterken de sector en de regio op economisch, ecologisch en sociaal vlak en zijn toekomstgericht. Daarnaast heeft ILVO een adviserende functie en kan men op het instituut beroep doen voor technologische dienstverlening.

Ook op het programma Landbouw-, Visserij- en Plattelandsbeleid staan verscheidene kredietlijnen geïmputeerd waarmee wetenschapsbeleid wordt gefinancierd, zoals de subsidies aan praktijkcentra land- en tuinbouw, landbouwkamers, landbouwcomices, tuinbouwverenigingen, waarschuwingdiensten en subsidies in het belang van land- en tuinbouw. Binnen LV is er nog de subsidie aan VLAM, het Vlaams Promotie-Centrum voor Agro- en Visserijmarketing.

Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)

In het beleidsdomein LNE staan in 2012 in totaal voor 39,774 miljoen euro aan wetenschapskredieten geprogrammeerd, waarvan 21,191 miljoen voor O&O. LNE financiert onderzoek en andere wetenschappelijke activiteiten vanuit de algemene begroting (programma's Algemeen, Natuur, Bos en Groen) en het MINA-fonds (Fonds voor Preventie en Sanering inzake Milieu en Natuur). Vanuit het beleidsdomein LNE is er ook cofinanciering voorzien voor het steunpunt Milieu en Gezondheid.

Om samenhang te brengen in de veelheid aan onderzoeksonderwerpen, kredieten en opdrachtgevers, is er het programma Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu – TWOL). Het TWOL-programma beoogt afstemming tussen de onderzoeksprojecten van de diverse afdelingen van Leefmilieu, Natuur en Energie, de Vlaamse openbare instellingen VLM, VMM en OVAM en het Vlaams Wetenschappelijk Instituut INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek). Voor INBO is in 2012 een budget van 15,528 miljoen euro voorzien.

Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)

Mobiliteitsstudies, mobiliteitsconvenants, onderzoek over havenmateries en uitgaven voor het Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch onderzoek zijn in het beleidsdomein MOW ondergebracht. MOW financiert ook onderzoek uit het Vlaams Infrastructuur Fonds (VIF). Een totaal van 4,486 miljoen euro is in 2012 voorzien voor financiering van het wetenschapsbeleid, waarvan 2,169 miljoen voor onderzoek.

Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed (RWO)

Het totaal aan wetenschapskredieten bedraagt in 2012 19,545 miljoen euro, waarvan 12,337 miljoen voor O&O. De dotatie aan het agentschap Onroerend Erfgoed VIOE is de grootste wetenschapskredietlijn uit het beleidsdomein: 15,796 miljoen euro in 2012. Onroerend Erfgoed is een agentschap van de Vlaamse overheid dat het onroerend erfgoed onderzoekt, inventariseert, beheert, beschermt en de informatie hierover ontsluit. Deze kerntaken staan niet los van elkaar, maar vormen samen een integraal proces van de zorg voor het onroerend erfgoed in Vlaanderen. RWO financiert ook het steunpunt Ruimte.

Hogere Entiteiten

Het betreft hier het gedeelte van de dotatie aan het Vlaams Parlement bestemd voor het wetenschapsbeleid beheerd door het Instituut Samenleving en Technologie (IST), ten bedrage van 0,817 miljoen euro. Het Instituut Samenleving en Technologie is een onafhankelijke en autonome instelling verbonden aan het Vlaams Parlement en onderzoekt de maatschappelijke aspecten van wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen. Dit

gebeurt op basis van studie en analyse, het structureren en stimuleren van het maatschappelijke debat, het observeren van wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen in binnen- en buitenland, het verrichten van prospectief onderzoek over deze ontwikkelingen, het informeren van doelgroepen en het verlenen van advies aan het Vlaams Parlement op basis van deze activiteiten. Door deze activiteiten wil het Instituut bijdragen tot het verhogen van de kwaliteit van het maatschappelijk debat en tot een beter onderbouwd besluitvormingsproces.'

Analyse van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB)

2.3.1. Tijdreeks

In 2009 was er initieel een structurele toename van het Vlaamse overheidsbudget voor wetenschap, technologie en innovatie met 29 miljoen euro, naast een eenmalige kapitaalinjectie in IMEC via een herinvestering van de participatie in Finindus, ten bedrage van 35 miljoen euro. Ten gevolge van een eerste besparingsronde in 2009, daalden de middelen voor het wetenschapsbeleid met 1,5% (-27 miljoen) en die specifiek voor O&O met 1,5% (-17 miljoen euro) ten opzichte van de initiële kredieten 2009.

Grotere besparingen waren noodzakelijk bij de begrotingsopmaak 2010: ten opzichte van de definitieve kredieten 2009 was er een daling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid met 66 miljoen euro (-3,7%), in hoofdzaak te wijten aan de daling van de O&O-kredieten: -64 miljoen (-5,7%). In de loop van 2010 verhoogde het budget voor wetenschapsbeleid wel nog aanzienlijk, dank zij de middelen voor het TINA-Fonds (Transformatie, Innovatie en Acceleratie Fonds: 100 miljoen) en Vinnof (20 miljoen), voor de opstart van een zaai kapitaalfonds in het kader van Flanders' Care (20 miljoen euro) en middelen vanuit het FFEU (20 miljoen euro) voor de Proeftuin Elektrische Voertuigen, de archivering van audiovisueel materiaal, bodemsanering en het Vlaams Supercomputer Centrum.

In 2011 was er bij de begrotingsopmaak een budget voor het wetenschaps- en innovatiebeleid voorzien van 1,807 miljard euro, waarvan 1,163 miljard voor O&O. N.a.v. de begrotingscontrole (BC) 2011 nam de Vlaamse Regering de beslissing meer te investeren in wetenschap en innovatie. De beleidskredieten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid werden verhoogd met 65 miljoen euro. Het bijkomende budget dient onder andere om te investeren in onderzoekers en basisonderzoek, onderzoekscentra, onderzoeksprojecten van bedrijven en maatschappelijk belangrijke onderzoeksprojecten.

In 2012 was er bij de begrotingsopmaak een budget voor het wetenschaps- en innovatiebeleid voorzien van 1.893,98 miljoen euro, waarvan 1.207,63 miljoen voor O&O. N.a.v. de begrotingscontrole nam de Vlaamse Regering nog meer te investeren in wetenschap en innovatie. De beleidskredieten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid werden verhoogd met 60 miljoen euro. Structurele verdeling van deze extra middelen wordt verder uitgediept onder punt 2.1.1.

Zo is er na de begrotingscontrole in 2012 een totaal wetenschap- en innovatiebudget van 1.891 miljoen euro beschikbaar, waarvan 1.203 miljoen euro voor O&O. De middelen voor TINA-Fonds, die in 2011 nog 100 miljoen euro bedroegen, worden niet meer herhaald in 2012.

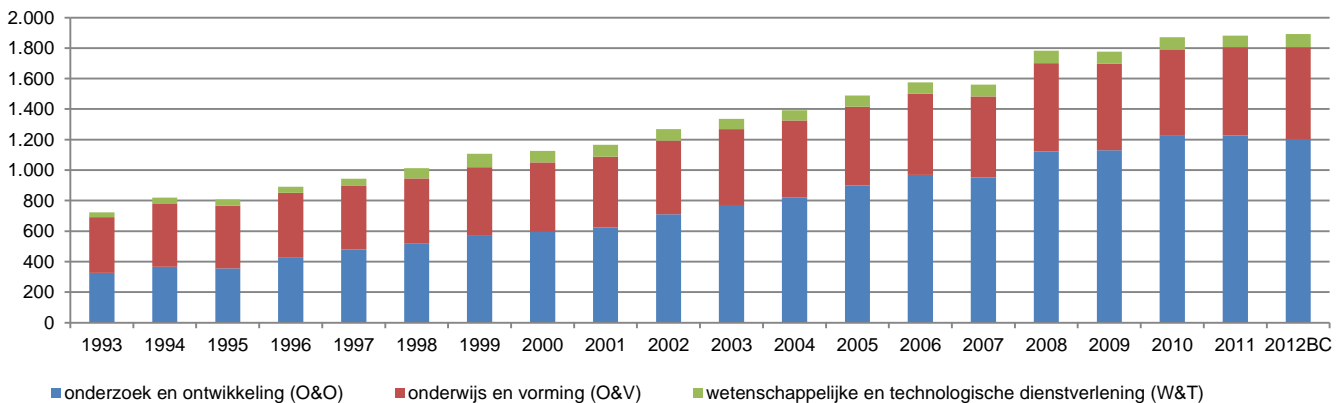
Wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T) neemt slechts een klein aandeel in het HBPWB in. In 1993 was het aandeel Onderwijs en Vorming (O&V) nog groter dan dit voor O&O. Vanaf 1996 kwam hier een kentering in. In 1996 zijn het O&O- en het O&V-aandeel nagenoeg gelijk. Van dan af stijgen de O&O-kredieten. In 1996 was het procentueel aandeel van O&O, O&V en W&T respectievelijk 49%, 47% en 4%. In 2012 is het O&O-aandeel gestegen tot bijna 64%. O&V maakt 32% uit van het HBPWB en W&T 4,5%.

Figuur 2.8 en tabel 2.8 geven de evolutie van de HBPWB's vanaf 1993 weer, samen met de verdeling naar het type activiteit: onderzoek en ontwikkeling (O&O), Onderwijs en Vorming (O&V) en Wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T).

Tabel 2.8. Evolutie van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) (miljoen euro)

	1993	...	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012BC
O&O	326,78	...	770,69	820,67	898,64	967,95	952,67	1.121,43	1.130,07	1.224,02	1.227,58	1.203,76
O&V	365,13	...	497,54	504,05	517,91	532,92	531,17	580,39	566,59	567,39	578,81	601,43
W&T	31,88	...	66,97	68,16	72,28	75,10	77,52	80,17	80,26	78,75	74,27	85,88
WB	723,79	...	1.335,20	1.392,87	1.488,83	1.575,97	1.561,36	1.781,99	1.776,92	1.870,17	1.880,66	1.891,07

Figuur 2.8. Evolutie van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) (miljoen euro)

2.3.2. Volgens beleidsdomein

Na begrotingscontrole bedraagt het globale krediet 2012 voor het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) 1,891 miljard euro, waarvan 1,203 miljard aan onderzoekskredieten. Deze budgetten zitten verspreid over alle hiervoor besproken beleidsdomeinen.

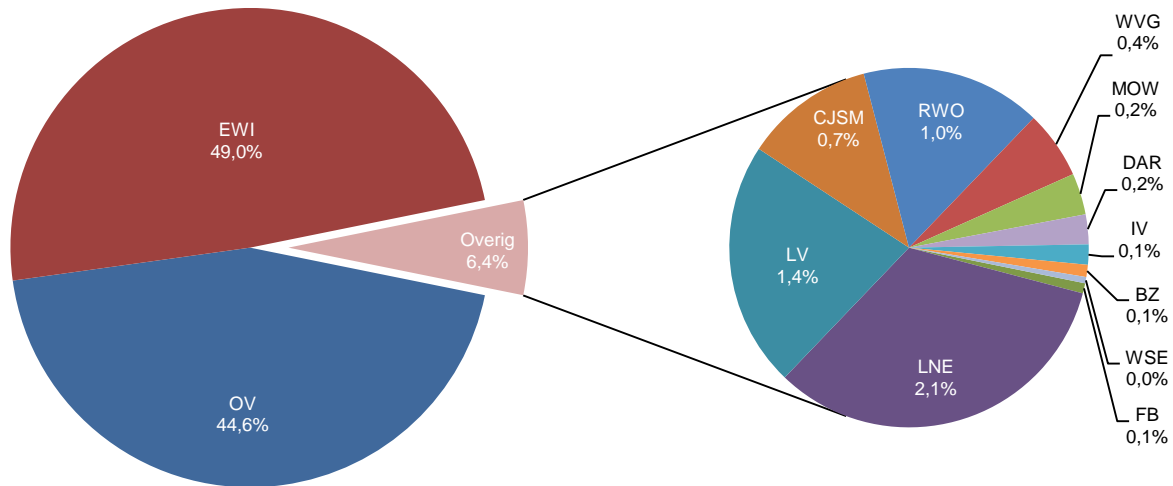
Figuren 2.9 en 2.10 tonen de procentuele verhoudingen van de middelen voor respectievelijk het wetenschaps- en innovatiebeleid en voor onderzoek en ontwikkeling tussen de verschillende beleidsdomeinen.

Zoals blijkt uit figuur 2.9 beschikt het beleidsdomein EWI over het grootste volume aan kredieten voor het wetenschapsbeleid.

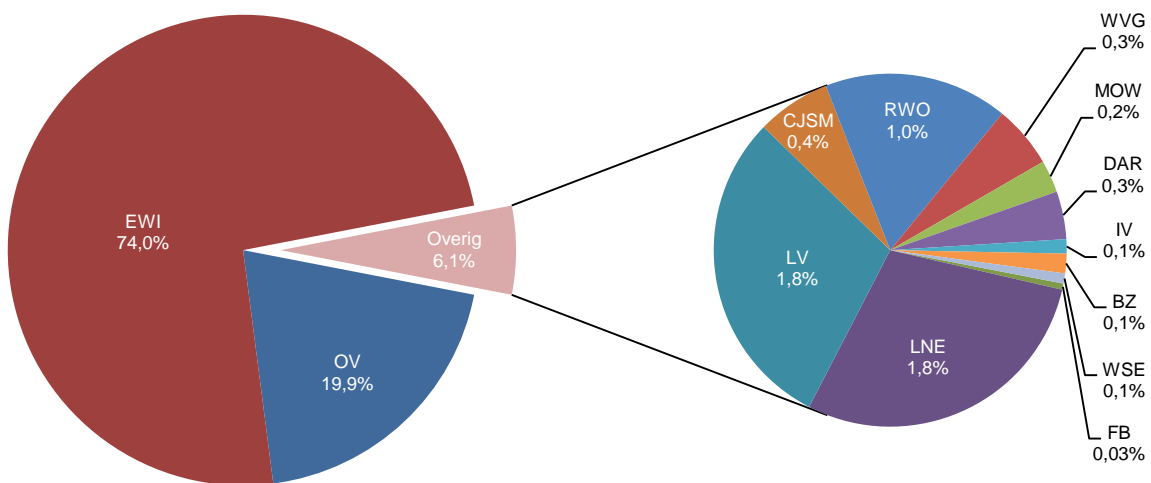
De beleidsdomeinen Onderwijs en Vorming en EWI samen zijn goed voor 93% van het totaal budget voor wetenschap en innovatie. Daar de werkingsuitkeringen aan de universiteiten echter samengesteld zijn uit 25% O&O en 75% O&V, is EWI het beleidsdomein met het grootste O&O-budget (figuur 2.10).

Tabel 2.9 geeft per beleidsdomein het totale budget, opgesplitst in de drie wetenschappelijke activiteiten (definities zie vooraan deel 2): onderzoek en ontwikkeling (O&O), onderwijs en vorming (O&V) en wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T). Onderstaande verdeling volgt strikt de indeling van de uitgavenbegroting.

Figuur 2.9. Verdeling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid 2012 over de beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid

Figuur 2.10. Verdeling van de middelen voor O&O 2012 over de beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid

DAR	Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid
BZ	Bestuurszaken
FB	Financiën en Begroting
IV	Internationaal Vlaanderen
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
OV	Onderwijs en Vorming
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en Media
WSE	Werk en Sociale Economie
LV	Landbouw en Visserij
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Tabel 2.9. Verdeling Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) 2012, na begrotingscontrole, over de beleidsdomeinen, gerangschikt volgens afnemend krediet voor het wetenschaps- en innovatiebeleid (miljoen euro)

Beleidsdomein	Budget voor het wetenschaps- en innovatiebeleid	O&O	O&V	W&T
EWI	926,485	890,313	0,000	36,172
OV	843,445	239,545	600,702	3,198
LNE	39,774	21,191	0,020	18,563
LV	26,596	21,695	0,000	4,901
RWO	19,545	12,337	0,000	7,208
CJSM	14,056	4,949	0,000	9,108
WVG	7,353	4,182	0,020	3,151
MOW	4,486	2,169	0,000	2,317
DAR	3,232	3,200	0,000	0,032
IV	2,186	0,959	0,000	1,227
BZ	1,314	1,314	0,000	0,000
FB	1,100	0,414	0,686	0,000
WSE	0,677	0,677	0,000	0,000
Hogere Entiteiten	0,817	0,817	0,000	0,000
TOTAAL	1.891,066	1.203,762	601,428	85,877

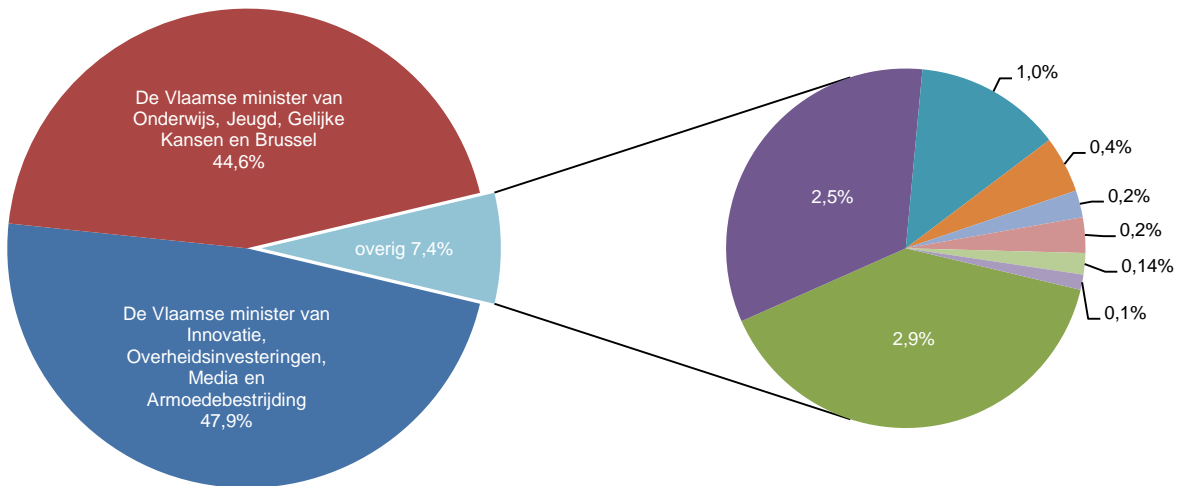
2.3.3. Volgens bevoegde minister

De Vlaamse Regering telt negen ministers die bevoegd zijn voor de beleidsvelden uit de dertien beleidsdomeinen die door de BBB-hervorming (Beter Bestuurlijk Beleid) van de Vlaamse overheid werden uitgetekend. Enkel voor twee ministers geldt een een-op-eenrelatie tussen bevoegdheid en beleidsdomein: de minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein WVG) en de minister voor Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein MOW). Alle negen ministers van de Vlaamse Regering hebben in de uitgavenbegroting middelen voor wetenschap en innovatie ingeschreven in de beleidsvelden waarvoor ze bevoegd zijn. Hetzelfde geldt voor de middelen specifiek voor onderzoek en ontwikkeling.

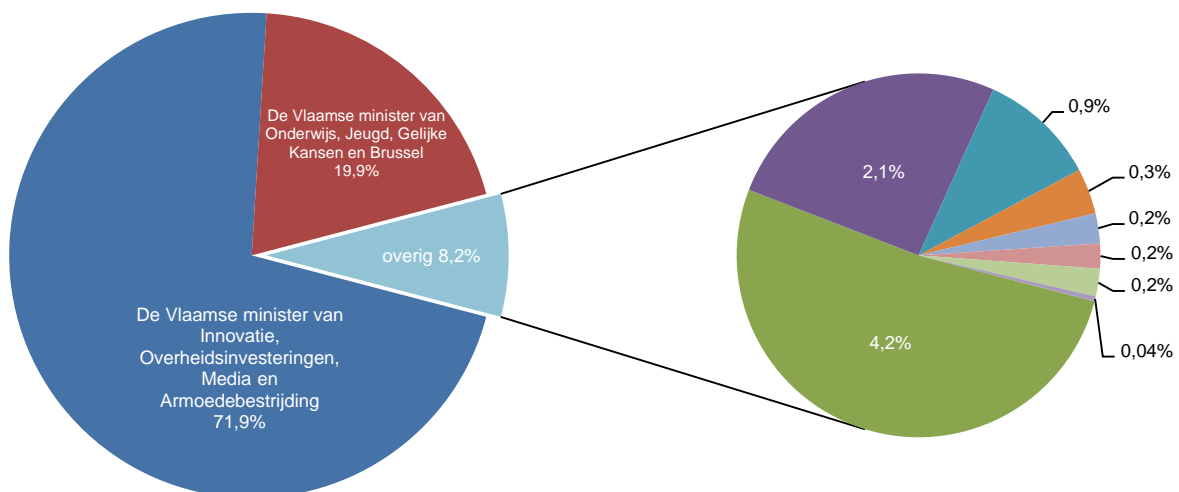
De verdeling, zoals weergegeven in de figuren 2.11 en 2.12, is opgemaakt op basis van de code 'ordonnancerend minister' bij de betreffende basisallocaties in de begrotingstabel.

Net zoals bij de verdeling over de beleidsdomeinen (zie 2.3.2), is ook hier het verschil in aandeel tussen de minister bevoegd voor innovatie en de minister voor onderwijs in beide figuren uit te leggen door het feit dat de werkingsuitkeringen aan de universiteiten samengesteld zijn uit 25% O&O en 75% O&V. De minister van innovatie is bevoegd voor 71,9% van de O&O-middelen en de minister van onderwijs 19,9%. De overige 8,2% valt onder de bevoegdheid van de andere zeven ministers van de Vlaamse Regering.

Figuur 2.11. Verdeling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid 2012 volgens de ministeriële bevoegdheden

Figuur 2.12. Verdeling van de middelen voor O&O 2012 volgens de ministeriële bevoegdheden

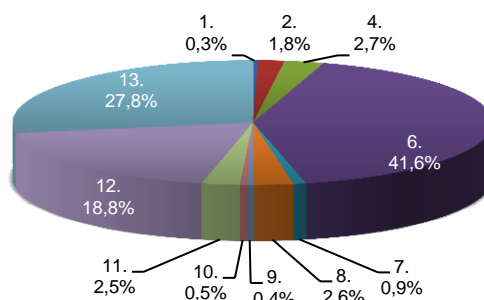
- De Vlaamse minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding
- De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel
- De minister-president en Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid
- De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur
- De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand
- De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- De Vlaamse minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport
- De Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken
- De Vlaamse minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie
- Meerdere ministers

2.3.4. Volgens NABS-classificatie

Figuur 2.13 verdeelt het ganse O&O-budget 2012 volgens NABS-classificatie. NABS staat voor nomenclatuur voor de analyse en vergelijking van wetenschapsbegrotingen en – programma's en is een EU-classificatiesysteem dat de overheidskredieten voor O&O onderverdeelt naar sociaal-economische doelstellingen. Deze indeling van de O&O-kredieten biedt als belangrijk voordeel dat het internationale vergelijking mogelijk maakt - zie verder in hoofdstuk 3.1.

De NABS-indeling toegepast op de Vlaamse O&O-overheidskredieten houdt echter ook een belangrijke beperking in. Met de globale subsidies of dotaties voor de strategische onderzoekscentra, wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en Vlaamse openbare instellingen verricht men in vele gevallen onderzoek dat thuis hoort in meerdere NABS-domeinen (b.v. milieu, energie, industriële productie en technologie, ...). Omdat deze opsplitsing niet steeds eenduidig vast te stellen is, wordt aan één kredietlijn ook één NABS-code toegekend. Het ontbreken van middelen voor energieonderzoek (NABS 5) betekent met andere woorden gezinszins dat er door de Vlaamse overheid geen onderzoek in dat domein wordt gefinancierd. De NABS-classificatie per basisallocatie is terug te vinden op www.speurgids.be.

Figuur 2.13. Verdeling O&O-budget 2012 volgens NABS-classificatie

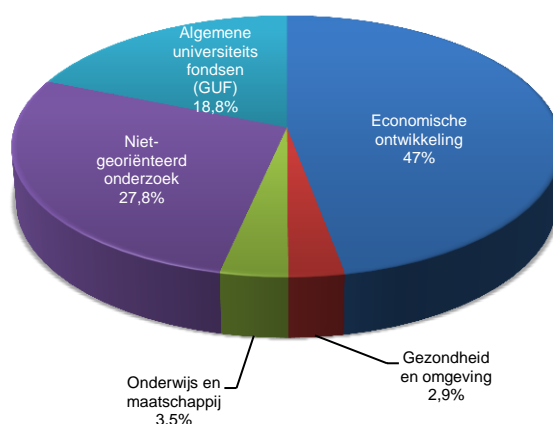

1. Exploratie en exploitatie van het aardse milieu
2. Milieu
3. Exploratie en exploitatie van de ruimte
4. Transport, telecommunicatie en andere infrastructuur
5. Productie, distributie en rationeel gebruik van energie
6. Industriële productie en technologie
7. Gezondheid
8. Landbouw
9. Onderwijs
10. Cultuur, recreatie, religie en media
11. Overheids- en maatschappelijke systemen, structuren en processen
12. Algemene kennisopbouw: O&O gefinancierd uit algemene universiteitsfondsen
13. Algemene kennisopbouw: O&O gefinancierd uit andere bronnen

De NABS-classes kunnen geaggregeerd worden in grotere indelingen: economische ontwikkeling, gezondheid en omgeving (sociale structuren, bescherming van het milieu en exploitatie en exploitatie van het aardse milieu), onderwijs en maatschappij, ruimtevaartprogramma's, niet-georiënteerd onderzoek en algemene universiteitsfondsen. Figuur 2.14 laat de verdeling van het O&O-budget 2012 over deze klassen zien.

Ten opzichte van het totale O&O-budget, nemen de kredieten voor het onderzoek ten behoeve van de economische ontwikkeling toe: in 1997 vertegenwoordigde dit type onderzoek 35%, in 2012 maar liefst 47%. Het relatieve aandeel van het onderzoek gefinancierd uit algemene universiteitsfondsen nam af, van 28% in 1997 naar 19% nu. Het O&O-aandeel (25%) van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten is hierin ondergebracht. In deel 3 worden deze Vlaamse cijfers internationaal vergeleken.

Figuur 2.14. Verdeling O&O-budget 2012 volgens geaggregeerde NABS-classes

2.3.5. Gericht versus niet-gericht onderzoek

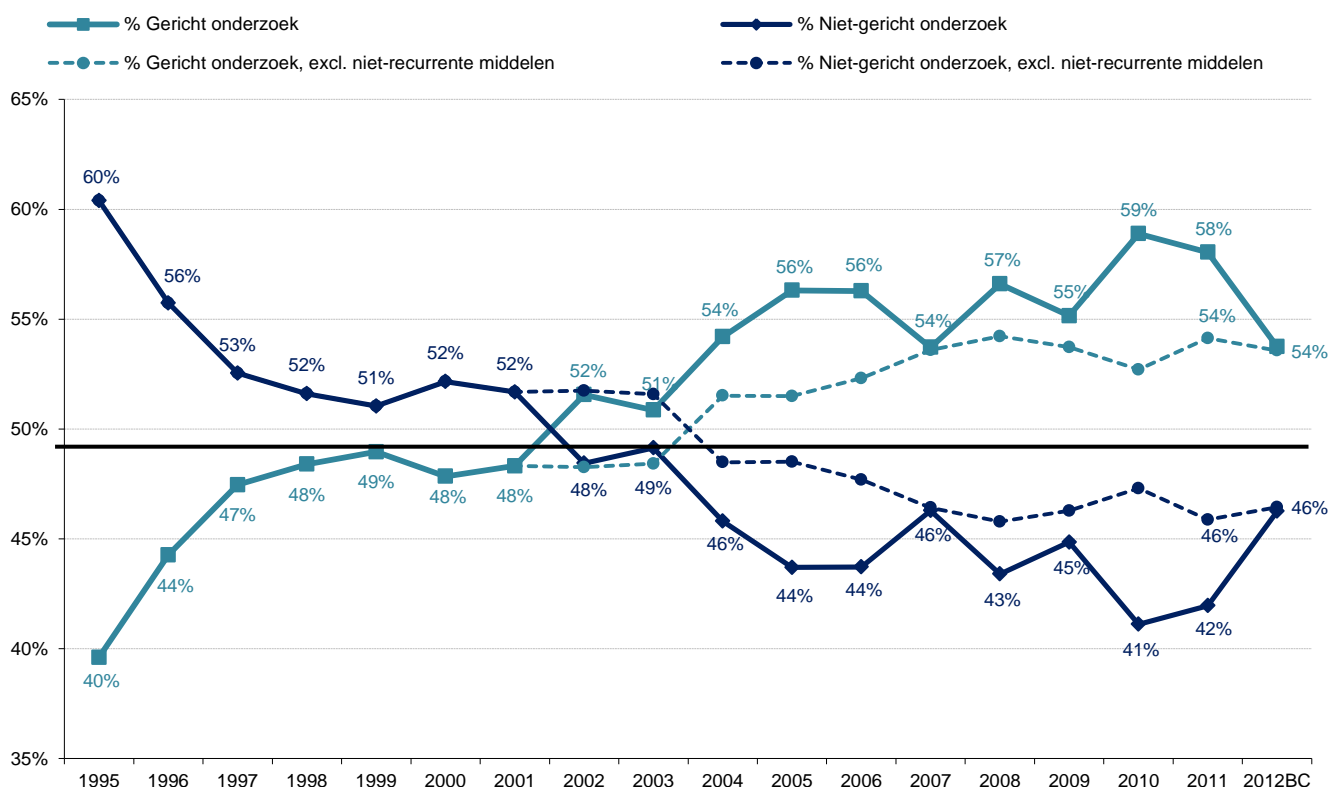
In 2012 (na begrotingscontrole) is er een budget voor wetenschappelijk onderzoek van 1,203 miljard euro, waarvan 557 miljoen voor het niet-gericht onderzoek en 647 miljoen voor het gericht onderzoek, m.a.w. een verhouding gericht ten opzichte van niet-gericht van 54/46.

Het budget voor het niet-gericht onderzoek is samengesteld uit de middelen voor FWO, BOF, 50% van de middelen voor (middel)zware onderzoeksinfrastructuur (Hercules), 25% van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten en hogescholen en van de aanvullende werkingsmiddelen, het O&O-aandeel van de andere toelagen aan de universiteiten en ten slotte de middelen voor internationale wetenschappelijke samenwerking. Het gericht onderzoek omvat de middelen onder beheer van IWT (uitgezonderd de werkingsmiddelen), de subsidies aan de strategische onderzoekscentra IMEC, VITO, VIB en IBBT, 50%

van de Herculesmiddelen en andere middelen uit het gericht industrieel onderzoek, subsidie aan b.v. ITG en andere gelijkgestelde instellingen, de subsidies aan de wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's, het O&O-aandeel van de horizontale initiatieven in de verschillende beleidsdomeinen, de subsidie aan de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek en ook allerhande uitgaven i.v.m. het globale wetenschapsbeleid.

Figuur 2.15 toont de evolutie van deze verhouding vanaf 1995. In 1995 was de verhouding niet-gericht/gericht 60/40. Vanaf 2002 is het aandeel gericht onderzoek iets groter dan het aandeel niet-gericht. In de loop van 2010 is het aandeel gericht onderzoek terug groter geworden ten opzichte van de initiële kredieten (EWI-Speurgids 2010), door de extra middelen voor Vinnof, TINA-Fonds, Zaaikapitaal Fonds Flanders' Care en de eenmalige middelen vanuit FFEU, samen goed voor 160 miljoen euro. In 2012BC zijn er geen niet-recurrente middelen meer.

Figuur 2.15. Evolutie aandeel gericht versus niet-gericht onderzoek 1995-2012

2.3.6. Volgens de zes grote indelingen

Tabel 2.10 toont de verdeling van het totale budget van het HBPWB over zes grote categorieën in de periode 1993-2012.

Het is een opsplitsing naar de aard van het wetenschappelijk onderzoek (O&O) en van de andere wetenschappelijke activiteiten (O&V en W&T), die ook in de vorige edities van EWI-Speurgids en Speurgids WTI steeds werd gemaakt.

Tabel 2.10. Verdeling van het totale budget van het HBPWB (miljoen euro)

Jaar	Niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%)	Werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen	Industrieel onderzoek	Wet. instellingen, dep. diensten en VOI's	Horizontale initiatieven – beleidsondersteunend onderzoek	Globaal wetenschapsbeleid	Totaal
1993	70,736	486,821	127,003	15,113	18,927	6,780	725,380
1994	73,887	547,837	141,343	19,246	27,092	11,140	820,545
1995	78,551	544,767	132,552	19,217	25,419	7,350	807,855
1996	94,994	551,373	158,485	40,183	28,333	17,921	891,288
1997	112,179	547,649	191,189	39,890	29,850	22,099	942,855
1998	125,258	553,162	220,048	40,380	41,704	32,704	1.013,256
1999	139,936	584,855	235,237	45,813	39,338	61,800	1.106,979
2000	156,420	600,460	231,685	54,372	43,771	40,348	1.127,056
2001	164,279	612,778	243,410	52,917	68,867	23,417	1.165,667
2002	172,699	641,860	311,011	48,983	67,338	26,911	1.268,801
2003	177,768	664,778	347,891	71,795	50,500	22,465	1.335,196
2004	200,235	676,164	396,659	65,300	31,201	23,314	1.392,873
2005	213,090	694,729	453,760	69,029	33,857	24,365	1.488,829
2006	234,783	718,485	487,204	72,741	36,434	26,325	1.575,972
2007	253,336	716,167	450,310	74,491	37,070	29,982	1.561,357
2008	280,518	770,610	572,556	86,489	41,774	30,040	1.781,988
2009	296,844	778,974	555,443	80,175	34,212	31,276	1.776,925
2010	293,032	780,153	654,703	79,992	32,528	29,760	1.870,168
2011	301,672	795,865	637,379	82,017	32,347	31,379	1.880,659
2012BC	334,179	827,780	563,575	93,423	35,255	36,854	1.891,066

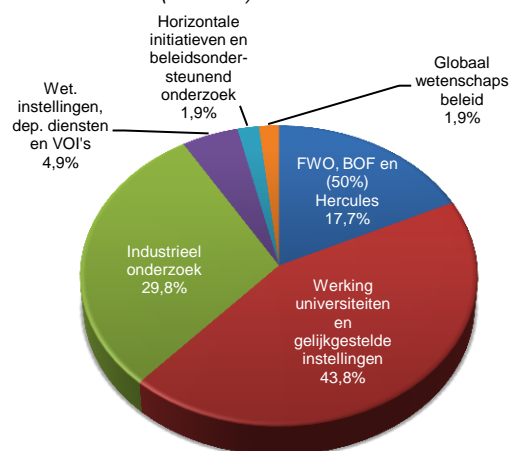
Figuur 2.16 toont voor 2012 (na begrotingscontrole) de verdeling van het ganse overheidsbudget voor het wetenschapsbeleid (HBPWB) over de zes categorieën. De middelen voor de werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen vormen het grootste aandeel, in 2012 goed voor 43,8% van het totale wetenschapsbudget, een iets groter aandeel ten opzichte van 2011 (definitieve kredieten).

Het aandeel van het niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Herculesstichting (50%) is in 2012 iets hoger dan in 2011 (definitieve kredieten): 17,7% tegenover 16,0%.

De middelen voor het industrieel onderzoek vormen het tweede grootste aandeel, in 2012 goed voor 29,8% van het totale wetenschapsbudget, een kleiner aandeel ten opzichte van 2011 (definitieve kredieten) door het wegvallen van middelen voor het TINA-fonds.

Hieronder worden de zes grote indelingen van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid 2012 in meer detail besproken.

Figuur 2.16. Verdeling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid (HBPWB) 2012

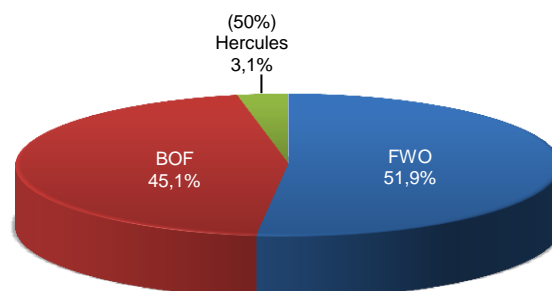
1. Niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%)

Tabel 2.13 somt de middelen op voor het niet-gericht, grensverleggend onderzoek dat verdeeld wordt via FWO, BOF en Hercules (50%).

Het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) en het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) zijn de twee financieringskanalen voor het niet-gericht kennisverruimend onderzoek aan de Vlaamse universiteiten: terwijl FWO de budgetten toekent op basis van wetenschappelijke interuniversitaire competitie, is dit bij BOF op basis van een intrauniversitaire competitie. FWO is het financieringskanaal voor het stimuleren en ondersteunen van het grensverleggend fundamenteel wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de onderzoeker (bottom up) in alle wetenschapsgebieden aan de Vlaamse universiteiten. De BOF-middelen worden tussen de universiteiten verdeeld op basis van een verdeelsleutel waarin onder meer prestatiegerichte parameters zijn opgenomen: de BOF-sleutel. FWO en BOF werken complementair en versterken elkaar.

De Hercules-middelen, voor de financiering van middelzware en zware infrastructuur, worden voor 50% bij het niet-gericht onderzoek gerekend, terwijl de andere helft bij het gericht industrieel onderzoek ondergebracht wordt.

Figuur 2.17. Verdeling van het niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%) 2012

Tabel 2.11. Niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%) (miljoen euro)

	2012BC
FWO	173,277
Basissubsidie	142,874
Nationale Loterij	11,463
Odysseus-programma	12,986
Internationale onderzoeksfaciliteiten	3,670
Internationale wetenschappelijke samenwerking	2,284
BOF	150,652
Basissubsidie	116,090
Methusalem-programma	19,822
Tenure Trackstelsel	9,154
Bijkomende ZAP-mandaten	5,586
Hercules (50%)	10,250
TOTAAL	334,179

2. Werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen

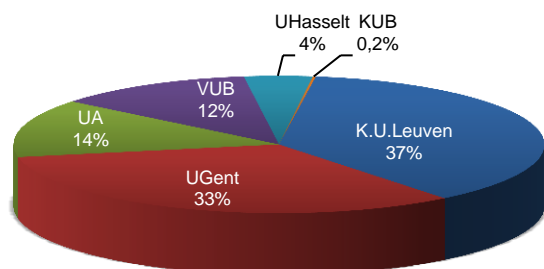
Van het totaal aan kredieten voor wetenschapsbeleid nemen de toelagen voor de universiteiten een belangrijk deel voor hun rekening. De kredieten 2012, na begrotingscontrole, bedragen 693,120 miljoen euro. Van dit bedrag is 75% bestemd voor onderwijs en vorming (O&V) en 25% voor onderzoek en ontwikkeling (O&O).

Vanaf 2012 staan de middelen ter versterking van de onderzoeksbetrokkenheid van de academische opleidingen aan de hogescholen ingeschreven bij het beleidsdomein OV en omvatten ook de academiseringsgelden.

AMS (Antwerp Management School) ontvangt een subsidie van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming ten bedrage van 0,532 miljoen euro en 0,475 miljoen van Begroting en Financiën.

Bij de begrotingsopmaak 2012 werd een budget van 1,8 miljoen euro in de begroting ingeschreven (BA FD0 FO235 4430) voor de aanvullende werkmiddelen van het hoger onderwijs in Brussel. Voor Nederlandstalige Brusselse universiteiten en hogescholen is er immers het concurrentiële nadeel van een lagere instroom van studenten uit hetzelfde arrondissement of provincie. Deze budgettaire compensatie staat ingeschreven in de mededeling van de Vlaamse Regering van 15 juli 2011 over de voortgang van de hervorming hoger onderwijs.

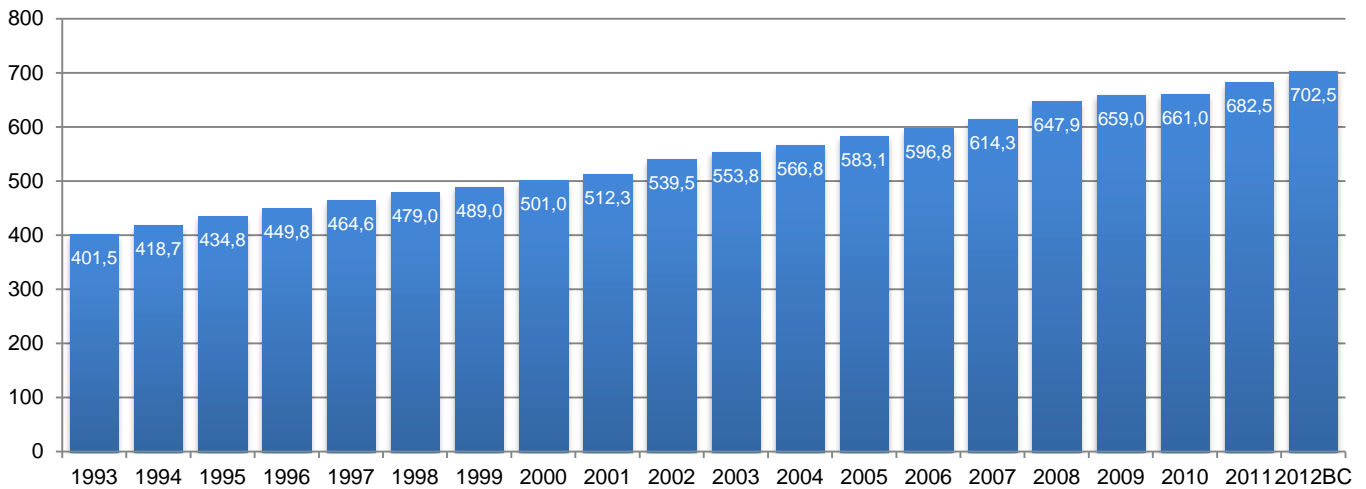
Figuur 2.18. Verdeling van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten in 2012

Tabel 2.12. Werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen (miljoen euro)

Werking universiteiten		2012BC
Werkingsuitkeringen universiteiten		693,120
KUBrussel		1,214
KU Leuven		257,014
UHasselt		28,918
UGent		226,809
UA		95,180
VUB		83,984
Versterking onderzoeksbetrokkenheid academische opleidingen aan de hogescholen		32,640
Aanvullende werkingsmiddelen: aanmoedigingsfonds voor beleidsspeerpunten		6,482
Aanvullende werkingsmiddelen voor het versterken van het onderzoek in de humane wetenschappen aan de universiteiten		1,083
Aanvullende werkingsmiddelen hoger onderwijs in Brussel		1,800
Elektrongelden		0,661
Toelage associaties		0,542
TOTAAL		736,327
Andere toelagen aan de universiteiten		2012BC
Financiële lasten universiteiten		0,440
Onroerende investeringen universiteiten		27,589
Toelage sociale voorzieningen studenten		16,225
Werkgeversbijdragen vrije universiteiten		25,208
TOTAAL		69,462
Andere gelijkgestelde instellingen		2012BC
Prins Leopold Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG)		11,240
Postinitieel onderwijs		2,950
Instituut voor Ontwikkelingsbeleid (IOB)		2,165
Vlerick Leuven Gent Management School (VSM)		1,942
Instituut voor Europese Studiën (IES)		1,939
Antwerp Management School (AMS)		1,007
Evangelische Theologische Faculteit		0,446
Instituut voor Joodse Studies (IJS)		0,174
Faculteit der Protestantse Godsgeleerdheid (Brussel)		0,128
TOTAAL		21,991
TOTAAL		827,780

Figuur 2.19. Evolutie van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten en aanvullende werkingsmiddelen (miljoen euro)

3. Financiering van onderzoek en ontwikkeling van nieuwe technologieën ten behoeve van het bedrijfsleven

Tabel 2.13 geeft een overzicht van de kredieten voor het gericht industrieel onderzoek. In 2012 is er, na begrotingscontrole 563,575 miljoen euro beschikbaar, waarvan meer dan de helft beheerd door IWT, het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie: 317,212 miljoen, inclusief werkingskosten.

Daarnaast is een groot aandeel van deze middelen bestemd voor onderzoek uitgevoerd door de strategische onderzoekscentra (SOC's) IMEC, VITO, VIB en IBBT, samen

goed voor 171,759 miljoen euro. Voor NERF (Neuro-Electronic Research Flanders) is er 1,753 miljoen beschikbaar. De kredietlijn "Deelnemingen in de spin-offs van de SOC's" alsook het de middelen voor TINA-FONDS werden niet meer opgenomen in 2012 (zie deel 1, hoofdstuk 1.5)

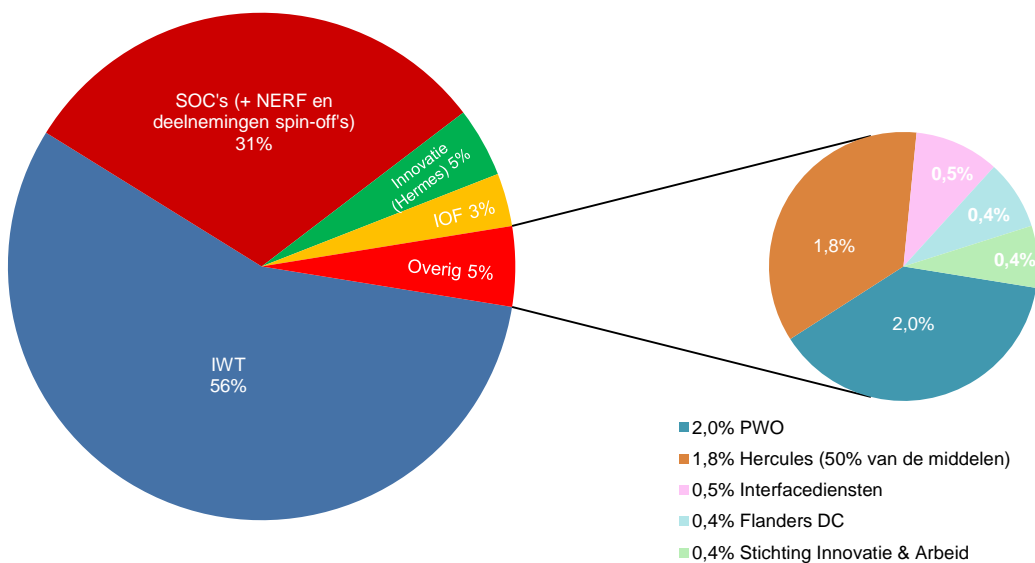
Net zoals in 2011 blijft het geraamd aandeel voor innovatie in 2012 nog steeds 25 miljoen euro.

De dotaties aan de Herculesstichting 2012 voor de financiering van (middel)zware en bijzondere infrastructuur, ten bedrage van in totaal 20 miljoen euro, en de beheersvergoeding van 0,5 miljoen, staan hier voor 50% bij het industrieel onderzoek gerekend, terwijl de andere helft bij het niet-gericht onderzoek (zie tabel 2.13) ondergebracht wordt.

Tabel 2.13. Kredieten voor het gericht industrieel onderzoek (miljoen euro)

	2012BC
IWT	
Initiatief bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden	147,392
Initiatief Vlaamse Regering	50,650
E-mediaprojecten	5,800
Vlaams Innovatie Netwerk (VIN)	0,686
Specialisatiebeurzen en Baekeland-programma	35,493
Landbouwonderzoek	10,122
TETRA-Fonds	8,454
Strategisch basisonderzoek (SBO)	39,174
Toegepast Biomedisch Onderzoek (TBO)	6,700
Vlaamse deelname aan de Europese programma's (VCP-werking)	0,405
Werking	12,336
Strategische Onderzoekscentra	
IMEC	48,308
VITO	53,290
VIB	43,859
IBBT	26,302
NERF	1,753
Innovatie (Hermesfonds)	25,000
Industrieel Onderzoeksfonds (IOF)	19,084
Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO)	11,039
Hercules (50%)	10,250
Interfacediensten	2,931
Stichting Innovatie & Arbeid	2,142
Flanders DC	2,405
TOTAAL	563,575

Figuur 2.20. Verdeling van de middelen voor het gericht industrieel onderzoek 2012, na begrotingscontrole

4. Wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's

Hieronder vallen de kredieten verdeeld over de Vlaamse wetenschappelijke instellingen, bepaalde departementale diensten of Vlaamse Openbare Instellingen (VOI's) die ook onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening in hun opdracht voeren. In 2012, na begrotingscontrole, staan hier kredieten vermeld voor een totaal bedrag van 93,423 miljoen euro. Tabel 2.14 geeft een opsomming van deze wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's en het overeenkomstige budget.

Voor de vier Vlaamse wetenschappelijke instellingen ILVO (Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek), INBO (Instituut voor Natuur- en bosonderzoek), het agentschap Onroerend Erfgoed en KMSKA (Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen) zijn er in 2012 voor een totaal van 59,221 miljoen euro aan middelen voor wetenschapsbeleid voorzien. De

financiering gebeurt vanuit de betrokken beleidsdomeinen: ILVO vanuit LV, INBO vanuit LNE, Onroerend Erfgoed vanuit RWO en KMSKA vanuit CJSM.

Voor VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee) is er in 2012 een totaal budget van 3,522 miljoen euro: voor werking (2,422 miljoen) en investeringsuitgaven (1,100 miljoen euro).

Voor andere instellingen zoals Kind & Gezin, VRT of VAPH is er slechts een beperkt gedeelte van de globale dotatie voor de financiering van wetenschapsbeleid voorzien.

De kredieten voor Instituut voor Plantenbiotechnologie voor Ontwikkelingslanden (IPBO) en Internationaal Centrum voor Reproductieve Gezondheid (ICRH) worden in 2012 beide op 0 gezet.

Tabel 2.14. Wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en Vlaamse Openbare Instellingen (miljoen euro)

	2012BC
Vlaamse wetenschappelijke instellingen	
Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO)	21,452
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)	15,528
Agentschap Onroerend Erfgoed	15,796
Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA)	6,445
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	9,025
VRT	6,191
AQUAFIN	5,111
Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)	3,522
Waterbouwkundig Laboratorium	2,723
Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde (KMDA)	2,662
Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)	1,354
Vlaamse Landmaatschappij (VLM)	1,130
Instituut Samenleving & Technologie (IST)	0,817
Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid - Louis Pasteur	0,681
Kind & Gezin	0,603
Toerisme Vlaanderen	0,262
Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)	0,121
TOTAAL	93,423

5. Horizontale initiatieven en beleidsondersteunend onderzoek en studies

In 2012 zijn er, na begrotingscontrole, voor de horizontale initiatieven en voor het beleidsondersteunend onderzoek 35,255 miljoen euro aan middelen voorzien. De middelen voor het beleidsrelevant onderzoek uitgevoerd in allerlei instellingen, zoals de Vlaamse wetenschappelijke instellingen staan niet in deze tabel, maar wel in tabel 2.14 ondergebracht. De cofinanciering vanuit de beleidsdomeinen voor de steunpunten voor het beleidsrelevant onderzoek zijn hier wel in rekening gebracht.

Deze initiatieven staan ingedeeld volgens de beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid.

Voor EWI werd hier de cofinanciering van het Steunpunt Ondernemen en Regionale Economie opgenomen.

Jaarlijks wordt door het departement Leefmilieu, Natuur en Energie het programma Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu, kortweg TWOL, opgemaakt. Het TWOL-programma is een indicatief programma dat alle geplande onderzoeksprojecten voor het desbetreffende jaar bevat die werden onderschreven door de Vlaamse minister van

Leefmilieu. (zie ook hoofdstuk 2.2, beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie).

Tabel 2.15. Horizontale initiatieven en beleidsondersteunend onderzoek en studies 2012 (miljoen euro)

	2012BC
DAR	1,090
BZ	1,314
FB	0,185
IV	0,162
EWI	0,258
OV	8,491
WVG	5,767
CJSM	1,019
WSE	0,677
LV	5,144
LNE	5,636
MOW	1,763
RWO	3,749
TOTAAL	35,255

6. Allerhande uitgaven in verband met het globale wetenschapsbeleid

Hierin kaderen de initiatieven ter ondersteuning van het wetenschapsbeleid in zijn geheel voor een bedrag van 36,854 miljoen euro. De adviesorganen werden hier opgenomen,

aangezien zij het globale beleid inzake wetenschap en technologie ondersteunen. De grootste kredietlijn van tabel 2.16 is financiert de subsidies aan de steunpunten beleidsrelevant onderzoek: 9,036 miljoen euro.

Tabel 2.16. Allerhande uitgaven in verband met het globale wetenschapsbeleid (miljoen euro)

	2012BC
Subsidie aan steunpunten beleidsrelevant onderzoek	9,036
Actieplan "Menselijk kapitaal voor Wetenschap, Technologie en Innovatie"	4,000
Stichting Flanders Technology International	3,931
Internationale wetenschappelijke samenwerking	3,881
Conceptie, voorbereiding en uitvoering van wetenschappelijke acties	3,114
Bekendmaking wetenschapsbeleid	3,068
Vlaams elektronisch netwerk - Lissabon-strategie	2,535
Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECCOM)	1,990
Expertisecellen	1,718
Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI)	1,358
Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten	1,150
Inventarisatie en valorisatie wetenschappelijk en technologisch onderzoek	0,360
Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde - Gent	0,401
Koninklijke Academie voor Geneeskunde	0,181
Allerhande communicatie-initiatieven m.b.t. wetenschap, technologie en innovatie	0,131
TOTAAL	36,854

Hoofdstuk 2.4

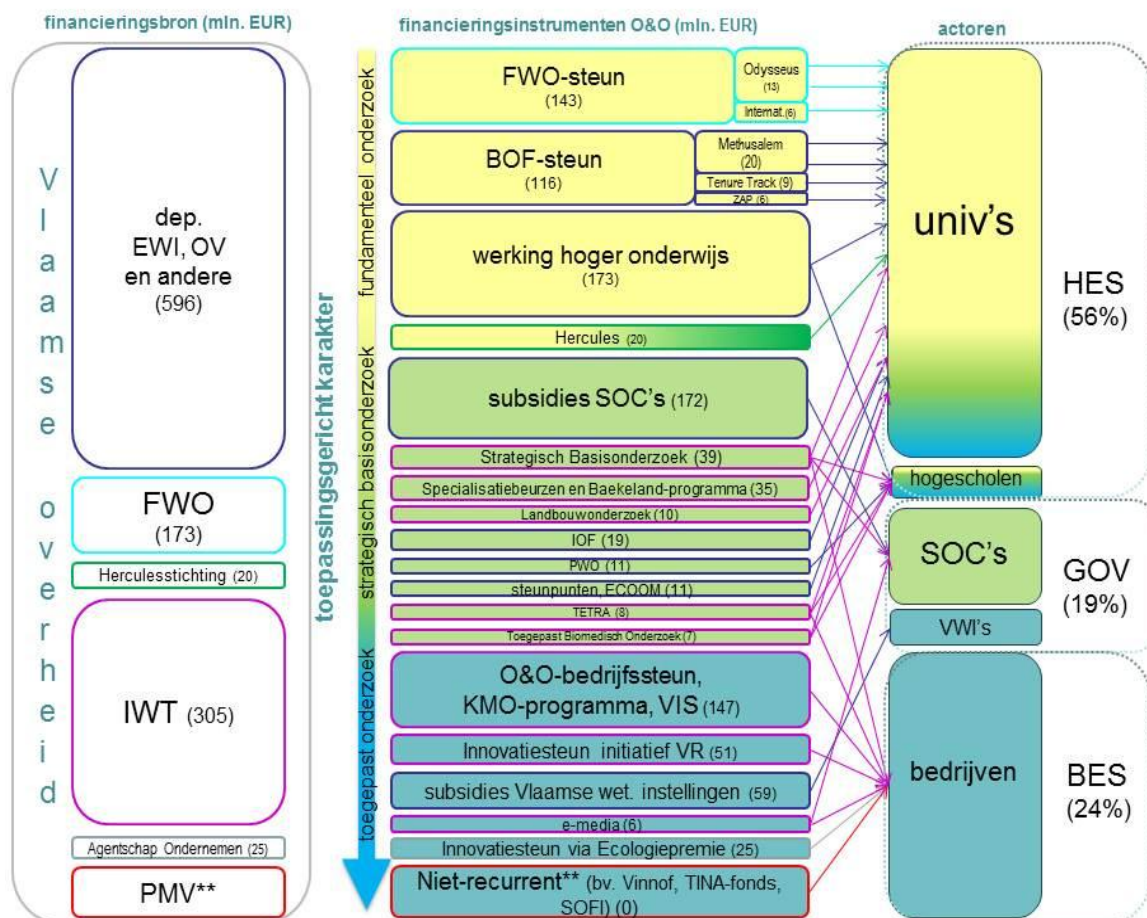
O&O-overzichtskaart

Onderstaande figuur biedt een visueel overzicht van de middelen die in 2012 BC door de Vlaamse overheid werden voorzien voor O&O volgens verschillende invalshoeken: in de eerste kolom zijn de middelen weergegeven volgens de bron van financiering, meer bepaald volgens de entiteit binnen de Vlaamse overheid die ze ter beschikking stelt. Het O&O-budget is hierbij telkens weergegeven tussen haakjes en de oppervlakte van de rechthoeken is evenredig met het budget waar ze voor staan. Zo is visueel vlot zichtbaar hoeveel er door welke entiteit ter beschikking wordt gesteld.

In de middelste kolom zijn diezelfde middelen herschikt naar de verscheidene financieringsinstrumenten voor O&O. Ze zijn gerangschikt van instrumenten voor fundamenteel onderzoek (bovenaan, in het geel), over strategisch basisonderzoek (midden, in het groen) naar toegepast onderzoek (beneden, in het blauw). De gekleurde rand van de rechthoek verwijst naar de rechthoek uit de eerste kolom met dezelfde gekleurde rand en staat voor de entiteit die de middelen van het betreffende financieringsinstrument voorziet.

De laatste kolom tot slot geeft hetzelfde budgettaire overzicht nogmaals weer maar nu volgens de actor die deze middelen gebruikt voor het verrichten van onderzoek. Dit is een ruwe inschatting zoals die werd gedaan in het kader van de deelname van België aan een proefproject van de NESTI (National Experts on Science and Technology Indicators) van de OESO tot verdere analyse van de O&O-overheidskredieten (GBAORD)*. Hierbij wordt een opsplitsing gemaakt naar de uitvoerende sectoren HES (hoger onderwijs), GOV (overheden) en BES (private sector) (zie stippelijijn). Meer dan de helft (56%) van de overheidsmiddelen voor O&O gaat naar het hoger onderwijs, ongeveer een kwart (24%) gaat naar de bedrijven en een vijfde (19%) naar de strategische onderzoekscentra en Vlaamse wetenschappelijke instellingen. Voor de volledigheid valt nog te vermelden dat 1% van de GBAORD naar de instellingen zonder winst oogmerk (PNP) vloeit (bv. KMDA – niet op de figuur weergegeven).

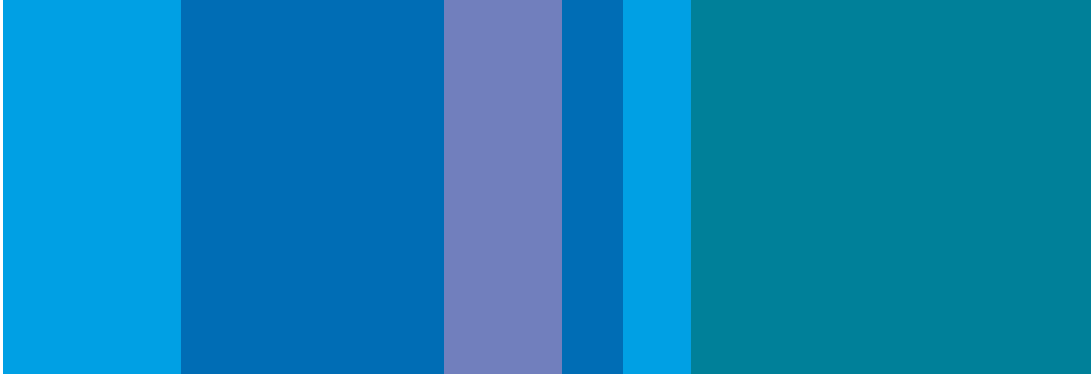
De pijlen tussen de middelste en de laatste kolom geven aan naar welke actoren de middelen van de respectieve financieringsinstrumenten vloeien.

HES: Higher Education Sector; GOV: Government Sector; BES: Business Enterprise Sector

* cfr. EWI-Speurgids 2010 p.63 + OESO-document "Measuring Innovation: A New Perspective", kaderend in de OESO "Innovation Strategy"

** geen budget aangezien er geen niet-recurrente middelen meer zijn

O&O-overheidsuitgaven van Vlaanderen in de internationale context

Op de Europese Top in Barcelona (maart 2002) werd het streefdoel gesteld om tegen 2010 de O&O-uitgaven (GERD) in de EU te verhogen tot 3% van het BBP (bruto binnenlands product), waarbij een derde van de O&O-bestedingen gefinancierd moet worden door de overheid en de andere twee derden door de industrie. Vlaanderen sloot in 2003 het Innovatiepact af waarin alle betrokken actoren in het Vlaamse innovatielandschap het engagement aangaan om door gezamenlijke en complementaire inspanningen deze 3%-norm te realiseren. In 2009 namen de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners het initiatief om in het kader van 'Vlaanderen in Actie' een nieuw toekomstpact voor Vlaanderen af te sluiten met doelstellingen en acties voor de toekomst: het Pact 2020. Dit

pact weerspiegelt de gezamenlijke langetermijnvisie, -strategie en -acties van de Vlaamse Regering en de sociale partners. Voornoemde 3%-doelstelling wordt hierin hernomen. De deadline zal, conform de EU 2020-strategie, de nieuwe langetermijnstrategie van de Europese Unie en de opvolger van de Lissabonstrategie, op 2020 gelegd worden.

In dit deel worden de Vlaamse O&O-inspanningen nader bekeken en vergeleken met die van andere landen. Tot slot wordt een update gemaakt van het groeiscenario dat de voorkeur wegdraagt van de VRWI in haar advies 153 "De 1%-norm voor O&O".

Hoofdstuk 3.1

Internationale vergelijking van de overheidsinspanningen voor O&O (GBAORD)

Het overheidsbudget voor onderzoek en ontwikkeling wordt internationaal GBAORD (Government Budget Appropriations or Outlays for R&D), genoemd. Deze indicator, gehanteerd door OESO en EUROSTAT, geeft een idee van de input die de overheid geeft voor O&O. Tabel 3.1 toont een internationale vergelijking van de GBAORD als % BBP(R). De berekeningswijze van het Vlaamse cijfer wordt in hoofdstuk 3.2 toegelicht.

Een internationale vergelijking (voor Vlaanderen en alle vergeleken landen: 2010) toont dat Vlaanderen op het vlak van O&O-overheidskredieten gemiddeld scoort. In 2010 ligt het

Vlaamse cijfer (0,75%) boven het EU27-cijfer (0,69% in 2008). Sommige landen voorzien een substantieel deel van hun O&O-uitgaven voor defensie. Finland staat daarbij op kop, gevolgd door de VS - die meer dan de helft van hun O&O-budget voorzien voor defensieonderzoek -, Portugal en Denemarken. De Vlaamse overheid financiert helemaal geen onderzoek in de sector defensie. Maar ook zonder rekening te houden met de O&O-budgetten voor defensie behoort Vlaanderen niet tot de koplopers.

Tabel 3.1. Internationale vergelijking van de O&O-overheidskredieten (GBAORD), uitgedrukt in % BBP(R)

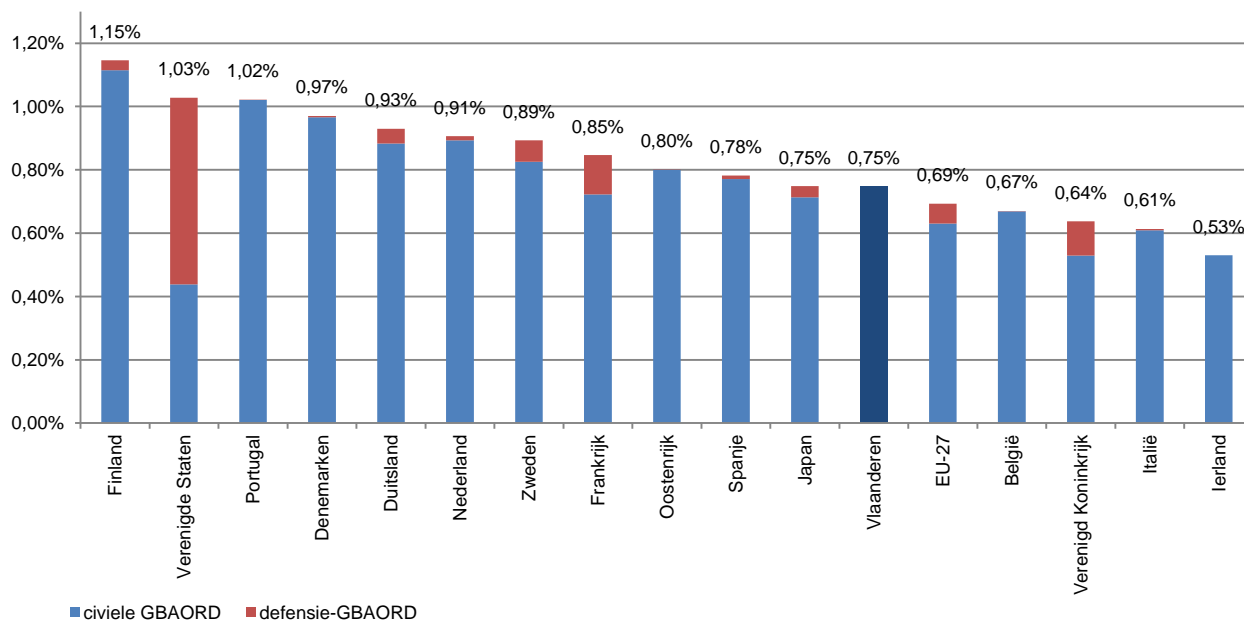
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012BC
Vlaanderen	0,65%	0,64%	0,65%	0,66%	0,63%	0,70%	0,72%	0,75%	0,72%	0,68%
België	0,61%	0,59%	0,59%	0,61%	0,60%	0,68%	0,67%	0,67%	0,65%	
Denemarken	0,73%	0,71%	0,71%	0,72%	0,79%	0,85%	0,98%	0,97%	0,99%	
Duitsland	0,80%	0,77%	0,77%	0,76%	0,77%	0,80%	0,88%	0,93%	0,91%	
Finland	1,00%	1,01%	1,03%	1,02%	0,97%	0,98%	1,11%	1,15%	1,06%	
Frankrijk	1,00%	0,96%	0,97%	0,81%	0,75%	0,88%	0,93%	0,85%	0,84%	
Ierland	0,37%	0,42%	0,46%	0,44%	0,49%	0,53%	0,59%	0,53%	0,52%	
Italië	geen data	geen data	0,67%	0,61%	0,64%	0,63%	0,64%	0,61%	0,58%	
Nederland	0,74%	0,73%	0,69%	0,71%	0,69%	0,70%	0,89%	0,91%	0,83%	
Oostenrijk	0,65%	0,66%	0,66%	0,66%	0,65%	0,70%	0,78%	0,80%	0,80%	
Portugal	0,59%	0,62%	0,70%	0,70%	0,75%	0,86%	0,92%	1,02%	1,06%	
Spanje	0,73%	0,54%	0,55%	0,68%	0,76%	0,77%	0,83%	0,78%	geen data	
Verenigd Koninkrijk	0,74%	0,69%	0,67%	0,66%	0,65%	0,65%	0,70%	0,64%	geen data	
Zweden	0,91%	0,87%	0,86%	0,84%	0,79%	0,80%	0,91%	0,89%	geen data	
EU-27	0,73%	0,70%	0,68%	0,66%	0,66%	0,69%	geen data	geen data	geen data	
Japan	0,73%	0,72%	0,71%	0,70%	0,68%	0,71%	0,76%	0,75%	0,78%	
Verenigde Staten	1,04%	1,07%	1,04%	1,02%	1,02%	1,02%	1,19%	1,03%	geen data	

Bron: Main Science and Technology Indicators, OESO, Volume 2011/2

cijfer 2011 voor België: Commissie Federale Samenwerking, overleggroep CFS/STAT (definitieve kredieten voor Vlaamse overheid; initiële voor andere overheden)

Vlaanderen: Vlaamse overheidskredieten + Vlaams aandeel van de federale kredieten (35,5% ESA en de rest aan 56%)

Figuur 3.1. Internationale vergelijking van de O&O-overheidskredieten (GBAORD) 2010, uitgedrukt in % BBP(R)

Bron: Main Science and Technology Indicators, OESO, Volume 2011/2

Vlaanderen: Vlaamse overheidskredieten + Vlaams aandeel van de federale kredieten (35,5% ESA en de rest aan 56%)

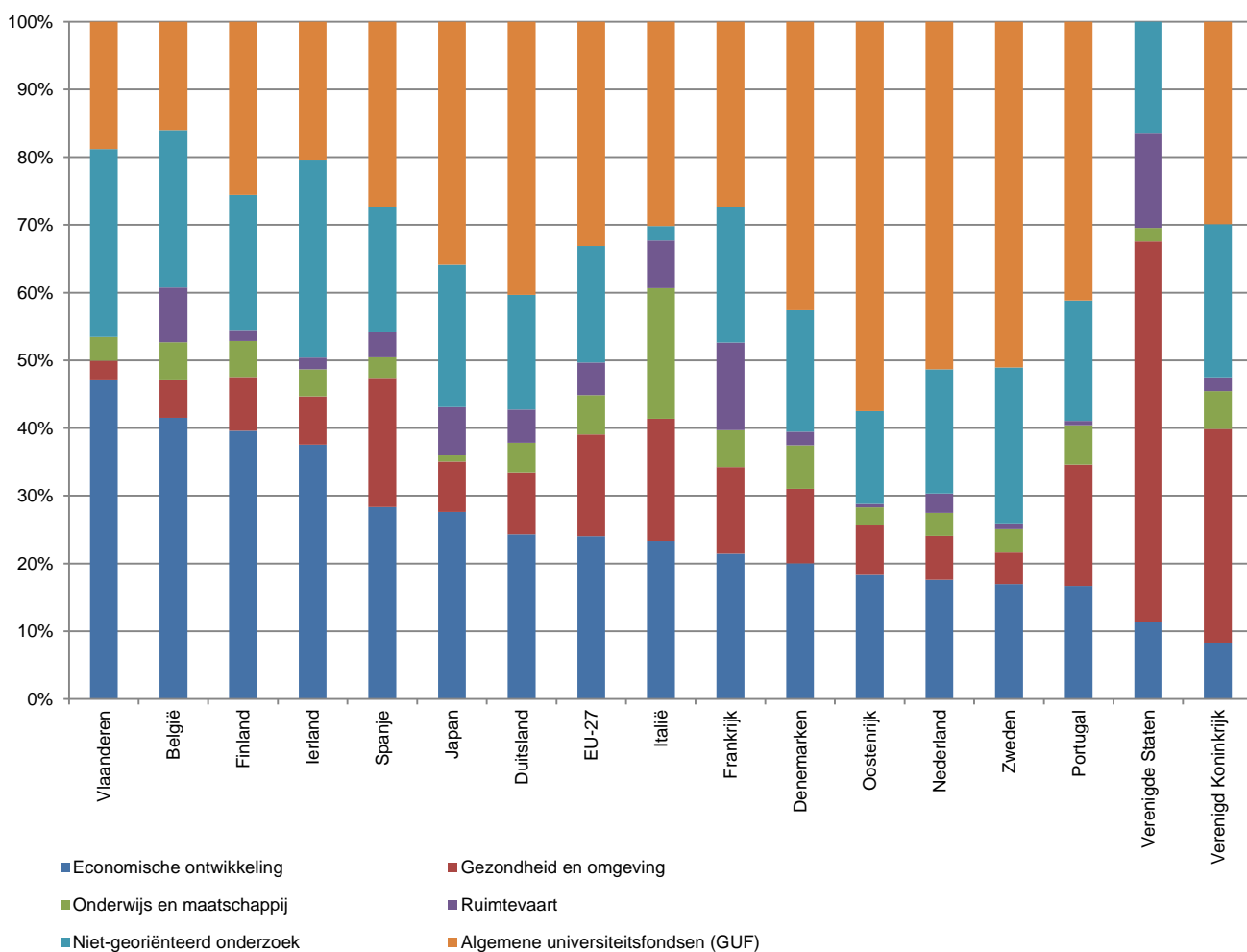
* EU-27: 2008

Volgens de sociaal-economische doelstellingen kunnen we de civiele O&O-kredieten (dit is de GBAORD zonder defensie-O&O) ingedeeld worden in volgende geaggregeerde NABS-klassen:

- economische ontwikkeling
- gezondheid en omgeving - de term 'omgeving' dient ruim geïnterpreteerd te worden: bescherming van het milieu, exploratie en exploitatie van het aardse milieu, zowel als maatschappelijke en sociale structuren
- onderwijs en maatschappij
- ruimtevaartprogramma's
- niet-georiënteerd onderzoek, zonder algemene universiteitsfondsen
- algemene universiteitsfondsen (GUF).

Wat in deel 2 als 'niet-gericht onderzoek' werd beschouwd, is de som van de twee voormelde categorieën 'niet-georiënteerd onderzoek' en 'algemene universiteitsfondsen'. Figuur 3.2 vergelijkt Vlaanderen internationaal, met per land de verhoudingen van voormelde indelingen ten opzichte van de totale civiele GBAORD. De landen staan gerangschikt volgens afnemend aandeel in de economische ontwikkeling. Opmerkelijk is dat de Vlaamse overheid, vergeleken met de vermelde andere landen relatief het grootste deel van de onderzoeksfinanciering richt op economische ontwikkeling: bijna de helft. De Vlaamse overheid financiert daarentegen geen onderzoek dat rechtstreeks gerelateerd is aan ruimtevaartprogramma's. Dankzij middelen uit de federale begroting wetenschapsbeleid, scoort België hier wel relatief hoog: 8%.

Figuur 3.2. Internationale vergelijking van de civiele GBAORD (excl. defensieonderzoek): verhoudingen economische ontwikkeling, gezondheid en omgeving, onderwijs en maatschappij, ruimtevaartprogramma's, niet-georiënteerd onderzoek en algemene universiteitsfondsen (GUF)

Bron: Main Science and Technology Indicators, OESO, Volume 2011/2
 Vlaanderen: enkel Vlaamse overheidskredieten
 Jaar: 2010: EU-27: 2008

Hoofdstuk 3.2

De O&O-intensiteit in Vlaanderen

3.2.1. Globale O&O-intensiteit (3%-norm)

De O&O-intensiteit, het percentage van het bruto binnenlands product (BBP) dat besteed wordt aan O&O door alle onderzoeksactoren samen, voor 2010 wordt berekend op basis van de resultaten voortvloeiend uit de CIS-enquête 2011 uitgevoerd bij de Vlaamse bedrijven (BERD-bedrijven) enerzijds, en uit een recente bevraging bij de belangrijkste onderzoeksactoren door EWI van de overheden (GOV) en het hoger onderwijs (HES) anderzijds. Tot op heden gebeurde dit immers enkel op basis van de tweejaarlijkse O&O enquêtes. Door de CIS-gegevens zijn er nu ook jaarlijks nieuwe cijfers beschikbaar voor de totale O&O uitgaven naar uitvoeringssector (BERD vs non-BERD) maar niet naar financieringssector (publieke vs private uitgaven).

Tabel 3.2 laat de evolutie zien van:

- de globale Vlaamse O&O-intensiteit (GERD),
- de opsplitsing van GERD in private en publieke financiering (de 2%- en de 1%-norm)
- de opsplitsing van GERD in BERD (O&O-uitgaven in de private sector) en non-BERD (O&O-uitgaven in de publieke sector).

Tabel 3.2. Evolutie O&O-intensiteit Vlaanderen

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
GERDgew/BBPR	2,37	2,16	2,07	2	2,05	1,96	1,98	2,07	2,14	2,15
Private financiering / BBPR			1,55		1,5		1,47	1,51	1,51	n.b.
Publieke financiering / BBPR			0,52		0,55		0,51	0,55	0,63	n.b.
BERD / BBPR	1,83	1,6	1,5	1,4	1,43	1,35	1,36	1,4	1,4	1,4
Non-BERD/BBPR	0,54	0,56	0,57	0,6	0,62	0,6	0,62	0,66	0,74	0,75

Bron: 3%-nota, februari 2012, ECOOM
n.b. niet beschikbaar

3.2.2. Benaderende berekeningswijze voor publiek-gefinancierde O&O-intensiteit (1%-norm)

Na 2009 zijn nog geen enquêtegegevens naar financieringssector beschikbaar. Daarom wordt een voorlopige raming gemaakt van de resultaten van de publiek-gefinancierde O&O-inspanningen in Vlaanderen op basis van de GBAORD-gegevens. Hierbij wordt benadrukt dat het om een ruwe benaderingsmethode gaat waarbij men zich baseert op een aantal veronderstellingen.

De opsplitsing van de O&O-intensiteit volgens financieringssector (gefinancierd door de private of publieke sector) is niet te verwarren met die volgens uitvoeringssector (bestede binnen de private of publieke sector). De eerste heeft betrekking op de oorsprong van de middelen (privaat of publiek), los van de sector waar het onderzoek wordt uitgevoerd. Men spreekt in dit geval van respectievelijk de 2%- en de 1%-norm. De laatste heeft betrekking op de sector waarbinnen het onderzoek wordt uitgevoerd, los van de oorsprong van de middelen, zijnde de bedrijven (BERD), het hoger onderwijs (HERD), de publieke onderzoekscentra (GOVERD) en non-profit organisaties (PNP). De laatste drie worden samen ook de non-BERD (publieke sector) genoemd.

Tabel 3.2 toont de evolutie na retroactieve herberekening op basis van de meest recente BBPR-cijfers (HERMREG – Studiedienst Vlaamse Regering juni 2011). Ondanks de stijgingen van 2008 tot en met 2010 blijven zowel de 3%- als de 1%-doelstelling nog veraf.

De benadering gebeurt volgens drie varianten.

1. **De inspanningen van de Vlaamse overheid alléén**
Dit is de Vlaamse GBAORD in strikte zin, uitsluitend gefinancierd door de Vlaamse overheid.
2. **De inspanningen van de Vlaamse overheid + het Vlaamse aandeel in de federale overheidskredieten**
In Vlaanderen worden ook O&O-activiteiten gefinancierd met federale O&O-overheidskredieten. Wanneer dit aandeel van de federale overheid bij de Vlaamse GBAORD in strikte zin (variant 1) wordt geteld, bekomt men een GBAORD voor Vlaanderen die wellicht dichter bij de

realiteit ligt. Deze variant is bijgevolg het meest geschikt voor internationale vergelijking. Bij de berekening van het aandeel van Vlaanderen in de federale overheidskredieten wordt volgende verdeelsleutel gehanteerd: 35,5% Vlaams ESA (Bron: VRWI) en 56% Vlaams voor de rest van de federale O&O-overheidskredieten.

3. De inspanningen van de Vlaamse overheid + het Vlaamse aandeel in de federale overheidskredieten + het Vlaamse aandeel in de kredieten van de EU-onderzoeksprogramma's (Kaderprogramma's)

Bij deze derde variant rekent men bijkomend de Vlaamse return van de EU-onderzoeksprogramma's, aangezien het hier ook gaat om O&O-activiteiten uitgevoerd in Vlaanderen en gefinancierd met overheidskredieten. Dit resultaat kan, conform de internationale afspraken, niet als GBAORD worden beschouwd, maar is wel geschikt voor de benaderende berekening van het publiek-gefinancierde gedeelte van de O&O-intensiteit.

De resultaten van deze oefening staan in tabel 3.3. Op basis van de begrotingscijfers van 2012, na begrotingscontrole, bekomt men zo een geraamde publiek-gefinancierde O&O-intensiteit van 0,76%. Ondanks de extra 60 miljoen aan O&O-middelen in 2012 is er door het wegvallen van de middelen voor het TINA-fonds een netto daling van het O&O-budget.

Figuur 3.3 toont de evolutie van de resultaten van de hierboven beschreven benaderende berekeningswijze voor de publiek-gefinancierde O&O-intensiteit. De groene lijn toont de evolutie van de cijfers uit de O&O-enquête. De benaderende berekeningsmethode overschat de publiek-gefinancierde O&O-intensiteit met afgerond 25%. In de hypothese dat dezelfde overschatting ook voor de recentere jaren geldt, zou de 0,76% van 2012 'gecorrigeerd' worden tot 0,61%. Het spreekt voor zich dat dit cijfer een louter indicatieve waarde heeft. Hoe dan ook staat vast dat de 1%-norm voor Vlaanderen ook in 2012 nog veraf is.

Tabel 3.3. Evolutie O&O-inspanningen en O&O-inspanningen als % BBP-Vlaanderen

O&O-kredieten (miljoen euro)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012BC
Vlaamse overheid (1)	770,687	820,666	898,638	967,954	952,670	1.121,429	1.130,072	1.224,024	1.227,577	1.203,762
Vlaams + Vlaams aandeel federale overheid (2)	1.023,271	1.069,527	1.132,220	1.219,950	1.215,642	1.403,281	1.390,345	1.506,837	1.511,539	1.487,724
Vlaams + federaal + EU-KP (3)	1.111,343	1.157,600	1.220,293	1.308,023	1.303,714	1.579,281	1.566,345	1.682,837	1.687,539	1.663,724

O&O-kredieten als % BBPR (1%-norm)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012BC
Vlaamse overheid (1)	0,49	0,49	0,52	0,53	0,49	0,56	0,58	0,61	0,58	0,55
Vlaams + Vlaams aandeel federale overheid (2)	0,65	0,64	0,65	0,66	0,63	0,70	0,72	0,75	0,72	0,68
Vlaams + federaal + EU-KP (3)	0,70	0,69	0,70	0,71	0,67	0,79	0,81	0,83	0,80	0,76

BBPR (miljoen euro) (4)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012BC
	158.082,7	167.303,2	173.996,2	183.636,7	194.441,1	199.293,7	193.670,2	201.647,5	210.599,8	219.739,9

(1) O&O-kredieten Vlaamse overheid stricto sensu

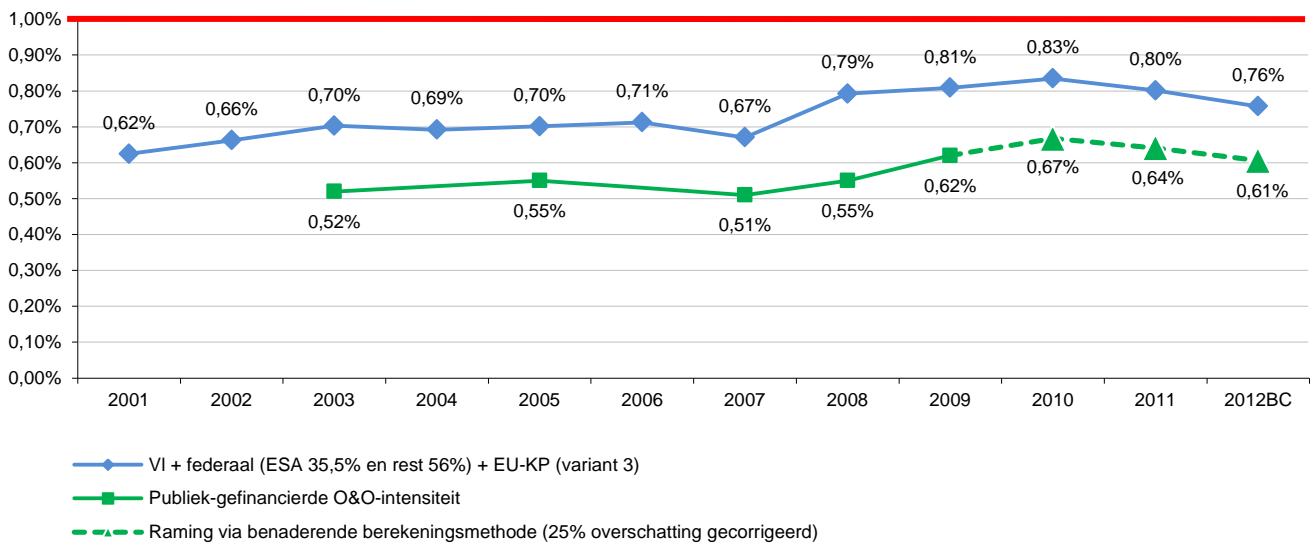
(2) Vlaamse overheid zoals vastgelegd in het HBPWB; definitieve kredieten 2003-2011; 2012: na eerste begrotingscontrole

- Vlaams aandeel in de federale O&O-kredieten: verdeelsleutel ESA aan 35,5% Vlaams (Bron: VRWI) en rest federale kredieten aan 56% Vlaams.
- Bron federale O&O-kredieten: Overleggroep CFS/STAT, bewerkingen Federaal Wetenschapsbeleid. Voor 2011 en 2012bc: initiële kredieten 2011

(3) Geraamd volgens berekende return voor het Vijfde Kaderprogramma voor Onderzoek voor 2002 en voor het Zesde Kaderprogramma voor de jaren 2003-2007. Voor 2008-2012bc raming op basis van de tussentijdse resultaten voor het Zevende Kaderprogramma (tussentijdse status op 1 maart 2012). Bronnen: Vlaanderen in het Europese Vijfde Kaderprogramma voor Onderzoek, Vlaanderen in het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek, De Vlaamse deelname aan de Europese programma's voor Onderzoek en Innovatie (2007-2013), EWI

(4) BBPR: Bruto Binnenlands Product Vlaanderen – bron: Hermreg – Studiedienst van de Vlaamse Regering – juni 2011

Figuur 3.3. Evolutie van het % O&O/BBP-Vlaanderen (Vlaamse overheidskredieten + Vlaams aandeel in de federale O&O-kredieten + Vlaamse return EU-KP - variant 3), als benaderende berekeningsmethode voor en vergeleken met de publiek-gefinancierde O&O-intensiteit

3.2.3. Groeipad voor de publiek-gefinancierde O&O-intensiteit

In het Pact 2020, waarin de Vlaamse Regering en de sociale partners hun langetermijnvisie, -strategie en -acties weerspiegelen, is een van de innovatiedoelstellingen dat Vlaanderen 3% van zijn BBP aan O&O besteedt. Beschouwt men, naar analogie met het Innovatiepact, een verhouding 1/3 publiek- en 2/3 privaat-gefinancierd, dan kan men een groeipad uitzetten voor het behalen van die 1%. In de vorige edities van deze publicatie werd een dergelijke prognose gemaakt.

Ook de VRWI heeft met haar advies 153 "De 1%-norm voor O&O" van februari 2011 berekeningen gemaakt die geleid hebben tot zes verschillende groeiscenario's. De voorkeur van de VRWI ging uit naar het scenario 6, waarbij men de 1%-norm haalt in 2020. Berekeningen bij de opmaak van dat advies toonden dat hiervoor in deze legislatuur (vanaf 2012 tot en met 2014) jaarlijkse budgettaire opstappen van 170 miljoen euro vereist waren, wat toen financieel niet haalbaar bleek door de economische crisis.

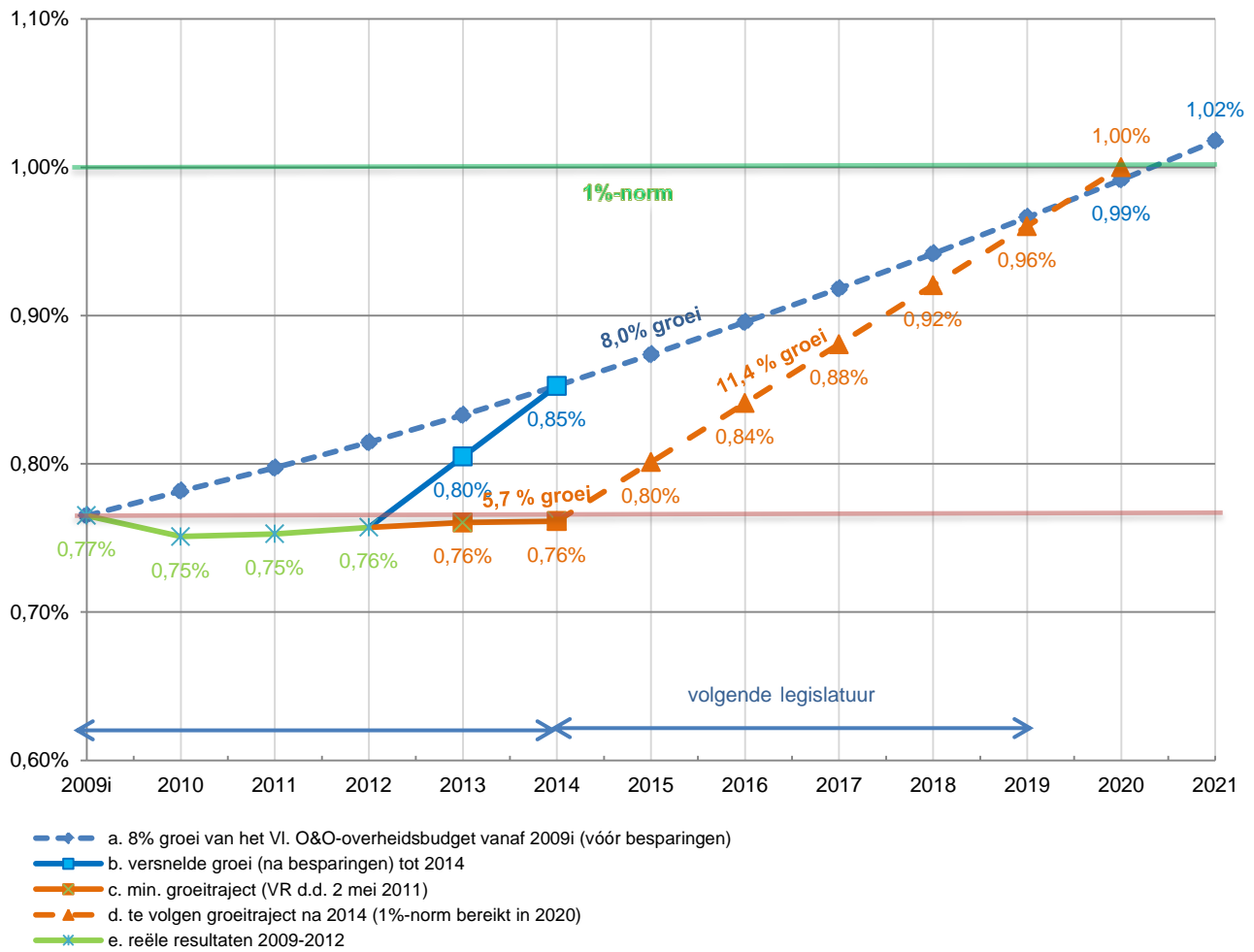
De Vlaamse Regering bereikte in het kielzog hiervan op 2 mei 2011 een akkoord over een minimaal groeipad voor deze legislatuur. Concreet hield dit groeipad een verhoging in van het budget voor O&O in 2012 met 60 miljoen euro – een structurele toename die ook daadwerkelijk bij de begrotingsopmaak 2012 werd ingeschreven (zie deel 2). Voor 2013 is er daar bovenop een extra verhoging van 70 miljoen euro afgesproken (dus 130 miljoen euro meer dan in 2011). In 2014 ten slotte, komt er opnieuw minimaal 70 miljoen euro bij. Vanaf 2014 is er dus jaarlijks een structurele verhoging van het budget O&O met minimaal 200 miljoen euro ten opzichte van 2011. Dit betekent dat tussen 2012 en 2014 minimaal 390 miljoen euro extra voorzien wordt voor O&O.

Figuur 3.4 toont de invloed van deze bijkomende middelen uit 2012 op de vooropgezette hypothesen, scenario's en variabelen. Het toont bijvoorbeeld dat de oorspronkelijk berekende jaarlijkse budgettaire opstappen van 170 miljoen ondertussen opgetrokken moeten worden naar ruim 200 miljoen euro voor de resterende jaren uit deze legislatuur (2012-2014) om opnieuw het lineaire groeipad te halen in 2014 (uitgangspunt: jaarlijkse stijging van 8% van de Vlaamse overheidskredieten). De figuur toont ook aan dat de voorziene verhoging van de O&O kredieten volgens de meerjarenbegroting onvoldoende is om de publiek-gefinancierde O&O-intensiteit substantieel te laten groeien.

In absolute cijfers stijgen de recurrente O&O overheidskredieten in 2012 aanzienlijk (75 miljoen extra middelen ten opzichte van 2011). Ten opzichte van het BBP-Vlaanderen (figuur 3.4) is er voor 2012 een status-quo met 0,76% (t.o.v. 2011), maar dit resultaat ligt wel nog onder het niveau van vóór de besparingen (0,77%), zijnde de initiële begroting uit 2009. Het VRWI-advies neemt in de jaarlijkse berekening immers enkel recurrente middelen op. Eénmalige O&O uitgaven kunnen niet beschouwd worden bij de berekening van een groeipad. Hierdoor wijken de resultaten af van de cijfers uit figuur 3.3 waar niet-recurrente middelen voor O&O wel meegenomen worden bij de berekening van de benaderende berekening van de 1%.

Eind juni verschijnen er elk jaar nieuwe BBP(R)-cijfers (Hermreg). Deze berekening is gebaseerd op de cijfers die eind juni 2011 berekend werden. De meest recente versie van de berekening is steeds op de website onder het luik 1% terug te vinden. (www.speurgids.be)

Figuur 3.4. Update van scenario 6 van het VRWI-advies 153 "De 1%-norm voor O&O" op basis van eerste begrotingscontrole 2012 en beslissing Vlaamse Regering van 2 mei 2011 m.b.t. minimaal groeitraject 2012-2014

Gebruikte afkortingen

AO	Agentschap Ondernemen	NABS	Nomenclatuur voor de analyse en vergelijking van wetenschapsbegrotingen en -programma's
AMS	Antwerp Management School	NACE	Statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Unie
BA	Basisallocatie	NERF	Neuro-Electronic Research Flanders (centrum voor neuro-elektronisch onderzoek Vlaanderen)
BAN Vlaanderen	Business Angels Network project	NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie
BBB	Beter Bestuurlijk Beleid	OBPWO	Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek
BBP	Bruto Binnenlands Product	OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
BBPR	Bruto Binnenlands Product per Regio	O&O	Onderzoek en ontwikkeling
BEA	Budget voor Economisch Advies	O&V	Onderwijs en vorming (wetenschappelijke activiteit)
BERD	Expenditure on R&D in the Business Enterprise Sector	OV	Onderwijs en Vorming (beleidsdomein)
BES	Business Enterprise Sector	OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds	PBB	Preventief Bedrijfsbeleid
BZ	Bestuurszaken	PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
CERN	European Organization for Nuclear Research	PNP	Not for Profit Organisations Expenditures on R&D
CIS	Commissie Internationale Samenwerking	POM	Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij
CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en Media	PROG	Begrotingsprogramma
DAR	Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid	PWO	Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek
ECOOM	Expertisecentrum O&O Monitoring	RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	SAR	Strategische Adviesraad
EP PLUS	Ecologiepremie PLUS	SBO	Strategisch Basisonderzoek
ESA	European Space Agency (Europese ruimtevaartorganisatie)	SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
EU	Europese Unie	SIOS	Strategische Investerings- en Opleidingssteun
ESRF	European Synchrotron Radiation Facility	SOC's	Strategische onderzoekscentra
EVA	Extern Verzelfstandigd Agentschap	SOFI	Spin-Off Financieringsinstrument
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie	TETRA-Fonds	Technologie TRAnsferfonds
FB	Financiën en Begroting	TINA-Fonds	Transformatie en Innovatie Acceleratie Fonds
FCI	Flanders Care Invest	TWOL	Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu
FEDUSTRIA	Belgische Federatie van de textiel-, hout- en meubelindustrie	UA	Universiteit Antwerpen
FEVIA	Federatie Voedingsindustrie	UGent	Universiteit Gent
FFEU	Financieringsfonds voor Schuldaifbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven	UHasselt	Universiteit Hasselt
FFI	Flanders Fashion Institute	UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
FIT	Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen	UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
FTI	Flanders Technology International	UNU	United Nations University (Universiteit van de Verenigde Naties)
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen	VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
GBAORD	Government Budget Appropriations or Outlays on R&D	VCK	Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg
GERD	Totale intramurale O&O-uitgaven (Gross Expenditure on R&D)	VCP	Vlaams Contactpunt Kaderprogramma
GOV	Government Sector	VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
GOVERD	Government Expenditures on R&D	VIB	Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie
GUF	General University Funds (algemene universiteitsfondsen)	VIF	Vlaams Infrastructuur Fonds
HBPWB	Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid	VIN	Vlaams Innovatie Netwerk
HERD	Higher Education Expenditures on R&D	VINNOF	Vlaams Innovatiefonds
HES	Higher Education Expenditures Sector	VIONA	Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwork Arbeidsmarktreportering
IBBT	Interdisciplinair Instituut voor Breedband Technologie	VIS	Vlaams Innovatiesamenwerkingsverband
ICRH	Internationaal Centrum voor Reproductieve Gezondheid	VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
IES	Instituut voor Europese Studiën	VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
IPBO	Instituut voor Plantenbiotechnologie voor Ontwikkelingslanden	ViA	Vlaanderen in Actie
IJS	Instituut voor Joodse Studies	VLAJO	Vlaamse Jonge Ondernemingen vzw
IST	Instituut Samenleving en Technologie	VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek	VLM	Vlaamse Landmaatschappij
IMEC	Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum	VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek	VOI	Vlaamse Openbare Instelling
IOB	Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -Beheer	VPM	Vlaamse Participatiemaatschappij
IOF	Industrieel Onderzoeksfonds	VR	Vlaamse Regering
ITG	Instituut voor Tropische Geneeskunde	VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroep
IV	Internationaal Vlaanderen	VRWI	Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie
IVA	Intern Verzelfstandigd Agentschap	VSI	Vlerick Leuven Gent Management School
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie	VUB	Vrije Universiteit Brussel
KMDA	Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen	VWI	Vlaamse wetenschappelijke instelling
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten – Antwerpen	W&T	Wetenschappelijke en technologische dienstverlening
KP	Kaderprogramma	WB	Wetenschapsbeleid
KUBrussel	Katholieke Universiteit Brussel	WSE	Werk en Sociale Economie
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven	WTI	Wetenschap, Technologie en Innovatie
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie	WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
LRM	Limburgse Reconvertie Maatschappij	ZAP	Zelfstandig Academisch Personeel
MBI	Management Buy-Out		
MBO	Management Buy-In		
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken		

Hopelijk heeft deze uitgave van de Speurgids Ondernemen & Innoveren u kunnen boeien en heeft u gevonden waarnaar u op zoek was.

Heeft u opmerkingen, suggesties, of toch nog een vraag over het economische, wetenschaps- en innovatiebeleid van de Vlaamse overheid, neem dan gerust contact met ons op via info@ewi.vlaanderen.be.

Voor meer toelichtingen bij een bepaalde kredietlijn, programma, beleidsaccent, instelling... kunt u terecht op www.speurgids.be, waar u gericht kunt speuren naar informatie. U kunt hier ook terecht voor het downloaden van deze gids. U kunt er ook interactief het archief van het wetenschapsbeleid raadplegen over de langere termijn (1993-2012).

Surf zeker ook eens naar www.ewi-vlaanderen.be, de website van het departement EWI.

Medewerkers

DAR: Sabine Van de Gaer, Heidi Vander Poorten, Frederik Claerbout; Studiedienst van de Vlaamse Regering: Josée Lemaître; **BZ:** Annemie Degroote; Monique De Ceuster, Ann François; **FB:** Brecht Tessier, Guy Muylaert; **IV FIT:** : Bart Boucké en Yves Roekens; Toerisme Vlaanderen: Jan Van Praet; **EWI:** alle medewerkers van het departement; Agentschap Ondernemen: Bernard De Potter, Yves Schouwaerts; IWT: Veerle Lories, Donald Carchon, Leo Van de Loock; FWO: Anne-Aymon Gunst; Stichting Innovatie & Arbeid: Paul Berckmans, Anne Reyniers, Bart Mouton; PMV: Filip Lacquet; LRM: Inne Hesemans; **OV:** Lieven Blomme, Evy Vogeleer, Nina Mares; Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen: Karel De Temmerman; **WVG:** Natalie Stragier, Nathalie Stallaert, Herwin De Kind, Herwig Deumens; VAPH: Marc Cloet; Kind & Gezin: Tina Capiou; **CJSM:** Astrid Vervae, Tom De Boeck, Caroline De Pauw; KMSKA: Marjolijn Barbier; **WSE:** Johan Troch; **LV:** Dirk Van Gijsegem, Anne Vuylsteke, ILVO: Katrien De Bruyn, Karin Van Peteghem, Maurice Moens; VLAM: Luc Van Bellegem; Jean De Lescluze; **LNE:** Philippe Van Haver, Martine Swerts, Jona Lambrechts; Vlaams Energieagentschap: Jan Vereecke; INBO: Janine van Vessem; OVAM: An Van Pelt; VLM: Sofie Ducheyne; VMM: Line Vancraeynest; **MOW:** Wilfried Goossens, Frank Mostaert, Lieve Van de Water, Marleen Govaerts; **RWO:** Sofie Houvenaghel; Luc Goedertier, Ronald van Paassen; **agentschap Onroerend Erfgoed:** Peter Putteman, Luc Van Havere; **IST:** Robby Berloznik, Lieve Vandamme; **IMEC:** Mieke Van Bavel, Katrien Marent; **VIB:** Jo Bury, Lieve Ongena; **VITO:** Dirk Fransaer, Kristine Verheyden; **IBBT:** Karen Boers, Jothi Blontrock; **KMDA:** Zjef Pereboom; **KANTL:** Marijke De Wit; **Aquafin:** Fatima Bounda.

Colofon

De Speurgids Ondernemen & Innoveren is een publicatie van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie van de Vlaamse overheid.

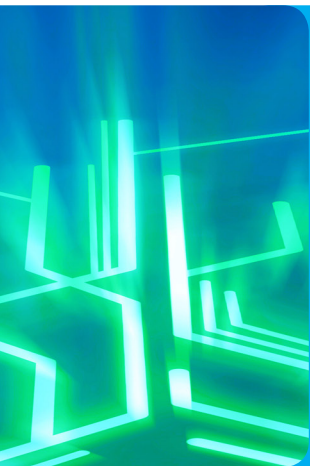
Afdeling Kennisbeheer
Pascale Dengis, afdelingshoofd
Koning Albert II-laan 35, bus 10
1030 Brussel

Tel.: 02 553 58 92
info@ewi.vlaanderen.be
www.speurgids.be

Samenstelling en redactie:
Monica Van Langenhove, Sophie Callewaert, Peter Viaene, Koen Waeyaert en Pascale Dengis

Verantwoordelijke uitgever:
Dirk Van Melkebeke, Secretaris-generaal

Overname is alleen toegestaan met bronvermelding. Het departement EWI aanvaardt geen aansprakelijkheid voor het gebruik van de in deze uitgave opgenomen informatie.

Vlaamse overheid
Departement Economie,
Wetenschap en Innovatie
Koning Albert II-laan 35 bus 10
1030 Brussel
info@ewi.vlaanderen.be
www.ewi-vlaanderen.be

